

STAV A ČINNOST MUZEA

Úvodem

Po vzoru středověkých písařských formulářů¹ se dnes objevují vydavatelské citáty, přísloví a okřídlená úsloví jako nástroje manažera pro každou příležitost. Od jejich dalšího používání v záhlaví příspěvků proto upouštím.

Rozsah příspěvků seznamujících s činností jednotlivých oddělení je omezen na maximálně dvě normostrany, pokud je psána zpráva za více pracovníků oddělení je možno celkový rozsah navýšit o další jednu normostranu. Akcent letošní jubilejní výroční zprávy je položen na 120. výročí založení muzea.

Zákonný rámec činnosti

Pro informaci našeho aktivu a sympatizantů již asi zcela výjimečně přinášíme zmínku o důležité novele zákona č. 122/2000 Sb., která reaguje na dlouhotrvající diskusi a umožňuje v rámci reformy veřejné správy také v muzejnictví vstoupit do standardizace veřejných služeb. Sám hlavní legislativce oboru a autor zákona č. 483/2004 Sb. jej hodnotí takto, cituji:

„Poskytovatel vybraných veřejných služeb je definován jako instituce, která:

- *je muzeem (galerií) ve smyslu nové definice*
- *spravuje sbírky ve vlastnictví státu nebo územního samosprávného celku*
- *má sbírku zapsanou v CES*

Tím byla vlastně ustavena jakási základní síť veřejných muzeí v ČR, v čemž jsme spatřovali další významný synergický efekt novely zákona. Tato síť zahrnuje cca 280 muzeí a galerií a může se dále rozšiřovat.

- *definuje muzeum (galerii) jako neziskovou organizaci ve smyslu definice UNESCO pomocí základních „muzejních“ činností, včetně zprostředkování sbírek veřejnosti*
- *otvírá prostor pro vyřešení problematiky tzv. studijního materiálu shromažďovaného muzei a galeriemi*
- *„ze zákona“ stanoví, že většina muzeí a galerií jsou poskytovateli vybraných služeb, což upevňuje jejich postavení*

1) Listinné vzory, tzv. formulářové sbírky z opakovaných pasází, v tomto případě volně skládané (dictamina).

- vytváří prostor (právní titul) pro založení programu finanční podpory zprostředkování sbírek veřejnosti (výstavy, programy, publikace) ze státního rozpočtu
- vybraná veřejná služba je definována jako veřejná služba orientovaná na sbírky, což dodává muzeím a galeriím např. možnost lépe čelit tu a tam se objevujícím tlakům, aby jejich výstupy pro veřejnost v rámci „atraktivnosti“ na sbírky rezignovaly
- bez obav lze prezentovat nejen vzhled sbírkových předmětů, ale také jejich funkci
- ukládá zřizovatelům muzeí, aby vedle prostého zajištění existence muzeí také garantovali poskytování vybraných veřejných služeb muzeí veřejnosti, tj. vytvářeli pro to podmínky; tím, že vybrané veřejné služby jsou orientovány na sbírky, lze od vytváření podmínek pro zajišťování těchto služeb očekávat i zvýšení zájmu o sbírky obecně
- otevřením problematiky standardizace v muzejnictví se otevřel prostor pro další práci v této oblasti (pokud by tato, byť skromná, šance nebyla využita a čekali bychom, až se naskytne možnost prosadit nějakou propracovanější standardizaci muzejních činností, mohlo by to čekání být velmi dlouhé - je totiž otázkou, zda v dalším volebním období, již vzdálenějším od reformy veřejné správy, k tomu bude ještě vůbec nějaká politická vůle); naskytne-li se další možnost problematiku standardizace dále rozpracovávat, bude už na co navazovat a o co se opírat
- ministerstvo může v určitých případech zřizovat nové muzea a galerie,
- poté, co byla zákonem zajištěna právní ochrana sbírek (nezbytnost a správnost tohoto prvního kroku je praxí prokazována doslova každý den), byla novela věnována institucím, které převážně správu a ochranu sbírek ve veřejném zájmu zajišťují. - zákon se tak stal více „muzejním“.

Předkladatelem je RNDr. Jiří Žalman, dnešní vedoucí odd. muzeí a galerií MK ČR. Působí zde již třináct let, založil zde odbor movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií. V rozkolísaných a reformních polistopadových dobách si vydobyl pozici obránce a kormidelníka oboru. Právě on má lví podíl na zákonném zajištění muzejnictví. Začal od píky a jeho kroky na jednotlivých kariérních stupních právě proto nikdy nepostrádaly odvahu a zároveň smysl pro realitu a spravedlnost.

Máme jej v mysli i jako člověka, kterému není nic lidského cizí. V muzejnictví působí nepřetržitě třicet pět let, 4. 12. 2004 oslavil v plném zdraví a svěžesti šedesátiny. Blahopřejeme!

Muzealizace vojska v Písku

Souvisí s plnou profesionalizací armády a se zrušením prezenční vojenské služby. Je zarážející, že již Bedřich II. zv. Veliký, pruský král a vojácký klasik německého militarismu již v roce 1739 ve svém spise *Antimachiavelli* v kapitole XII. uvádí cituji: „Zkušenost opravdu potvrzuje, že nejlepším vojskem je vždy vojsko národní ... sdílím přesvědčení Machiavelliho, že žoldnéři skutečně špatně slouží státu a že jejich odvaha

a věrnost nedá se vůbec srovnati s vojskem národním. Zásadní nebezpečí tkví v zmalátnění a zženštění poddaných ...“ Stálá vojenská posádka zde byla umístěna od 5. 3. 1744. Od roku 1899 se Písek navíc stal i sídlem 28. zeměbraneckého pluku. 11. písecký pěší pluk byl založen již v první třetině 17. století (do Písku se dostal poprvé v roce 1805).

Smutným závěrem chaotických jednání a problematických politických rozhodnutí byl červen 2004, kdy byla poslední zdejší brigáda rozpuštěna a v muzeu deponována se souhlasem VHÚ její zástava.

Stručná bilance roku 2004

Návštěvnost

Oproti předchozímu roku s nárůstem v kategorii registrovaných návštěvníků cca + 12,5 % je potěšitelná. Je dána i účinkem vlastní cílené propagace a náboru. Nelze absolutizovat, v jejím rámci došlo ovšem k poklesu o 10% v kategorii dospělí (plně vstupné) - nahrazeném zejména zvýšeným zájmem škol a posluchačů přednášek.

Výstavy

Malá Afrika - výstava živých zvířat - výborná spolupráce se ZOO Hluboká - návštěvnost škol

Dobrou chuť - podstatně doplněna z vlastních sbírek - úspěšná. Nutno poděkovat řediteli Památkového ústavu v Českých Budějovicích Ing. Aleši Krejčů za ochotu k zápujčce špičkových artefaktů a jeho pracovním za obětavý přístup při transportu a instalaci.

120 let píseckého muzea - netradičně pojata - značný ohlas

Milan Knížák - autorská výstava - medializovaná - výstava a návštěva této rozpo-
rplné osobnosti vzbudila značný zájem veřejnosti.

Evropská kulturní krajina - severní Prácheňsko - prezentace účasti PM na projektu deseti zemí, evropská publicita + převzala další muzea + výstupy do cest. ruchu.

PM v Písku slušně participovalo na výstavě Krásy a tajemství ČR v JčM.

Václav Vlček - fotografie překvapující kultivovaností a šíří záběru.

Sbírkotvorná činnost

Stabilizováno plně propojení všech podsbírek a periodického výkaznictví s CE-Sem MK ČR.

Splněn plán periodických revizí, akvizicí i režijního dodavatelského restaurování. Konzervační fondy muzejní knihovny vybavovány čárovými kódy. Ve II. pololetí zahájeno nové zpracování unikátní knihovny dislokované v Památníku A. Heyduka.

Vědecko-výzkumná činnost a publikační záměry

Pokračováno na osmi výzkumech. Celostátní význam měl pětitydenní terénní výzkum ve dnech 14.9. - 10.10. 2004 v lokalitách Přilepov. Byla při něm zjištěna řada cenných poznatků o velmi neobvyklém typu mineralizace s výskytem značného množství neobyčejně kvalitních, často drahokamových krystalů ametystu a do muzejních sbírek byly získány i jejich četné unikátní ukázky, které nemají jinde v Čechách obdoby. Obdobný význam mělo dokončení prací archeologů na mezinárodním projektu severní Prácheňsko.

Výstavba expozic a údržba památkových objektů

Provoz doplňkových programů interaktivní části první etapy „Exotické přírody“ - brouci I. a II., Videotlas - v Památníku města Protivína. V II. pololetí výstavba II. etapy „Exotický svět pod mořskou hladinou“.

V dubnu 2004 ve spolupráci se správou majetku Městského úřadu projednán definitivní rozvrh místností proponované expozice Prácheňsko a vytvořeny projektové předpoklady vstupní a výstupní části, navržen muzeem separátní přístup na parkány druhým schodištěm.

Získán památkový grant Jihočeského kraje ve výši 198 tis.Kč a mimořádný příspěvek rady kraje na generální opravu západní fasády Památníku A. Heyduka a ta včas realizována. Z iniciativy Odboru kultury, památkové péče a cestovního ruchu kraje zpracován projekt na získání prostředků ze SREOP (společný regionální evropský organizační program) uplatněný v komisi rozvoje kraje a CR. Nemohl být akceptován a zkušeností z něho využije Prácheňské muzeum pro eventuální přípravu expozic ve Sladovně. Splněny investiční záměry; zejména získání digitálního fotoaparátu s veškerou výbavou pro zpracovávání záběrů a pořízení dataprojektoru.

Poznámky

Ve třetím čtvrtletí roku proběhla též kontrola OMAJ - KÚ ke stavu v majetkové oblasti hospodaření s přiděleným majetkem - protokol č.2/2004 - bez závad.

Dne 26. května 2004 byla muzeu udělena cena za II. místo v celostátní soutěži Tourpropag za publikaci „Písek - historický průvodce“ za účasti hejtmana Jiřího Zahradníka.

V závěru roku byla dohodnuta spolupráce a připojení k internetu prostřednictvím AMIS (využití pro veřejnost - studovna knihovny muzea) v rámci realizace projektu SREOP 2.2.

Akvizice roku

Tentokrát byly vybrány dva na porcelánu malované obrázky, které muzeum získalo nákupem od soukromých držitelů. První z nich je Madona s Dítětem, namalovaná (patrně podle vzoru italského mistra) na porcelánovém oválku o rozměrech 10 x 6,5 cm asi v polovině 19. století. Charakter jemného provedení a původ (náhrobek ze svatotrojického hřbitova) dovoluje malbu s určitostí přisoudit Janu Zachariáši Quastovi, který drobné malby na pomníky píseckého hřbitova v hojné míře zhotovoval. Po zrušení hřbitova byl pomník uložen v kůlně za domem v Je-

ronýmově ulici v Písku. Pozdější majitel, který pomník zakoupil, nechal destičku vyříznout i s částí náhrobního kamene.

Druhým obrázkem, který lze s vysokou pravděpodobností též připsat Janu Zachariáši Quastovi, je kolorovaná fotografie na porcelánovém štítku oválného tvaru o rozměrech 14 x 11,5 cm z doby po roce 1870. Jedná se o portrét opět patrně určený ku vsazení do náhrobního kamene. Podobenka vyobrazuje muže mladšího věku s tmavými vlasy a knírem, oděného do černého kabátu a vesty, s bílou košilí a bílou vázankou. Pravděpodobně se jedná o píseckého měšťana.

Václav Bartoš,
ředitel PM v Písku

CENTRÁLNÍ EVIDENCE SBÍREK

Mgr. Jan Adámek

Úvodem předkládáme stav sbírek k 31.12. 2004 (resp. přesně ke 4.12.) tak, jak je veden v evidenci ministerstva kultury. Jak je uvedeno v tabulce, jedná se o položky, nikoliv počty kusů, kterých je několikanásobně více. V některých podsбірkách (což se týká zejména podsбірky archeologické), se pod jediným číslem chronologické evidence mohou nalézat řádově stovky až tisíce kusů. Podsбірky označené* náležejí do takzvaného konzervačního fondu - jde tedy o uzavřené celky, kde nedochází ke změnám.

podsбірka	počet položek chronologické a systematické evidence	podsбірka	počet položek chronologické a systematické evidence
<i>archeologická</i>	14 999	<i>mobiliář kostela S. Trojice*</i>	100
<i>archeologie Protivín*</i>	429	<i>numizmatická</i>	18 215
<i>etnografická</i>	6 857	<i>Památník A. Heyduka - mobiliář*</i>	296
<i>fotografie, filmy a jiná média</i>	8 984	<i>Památník A. Heyduka - obrazy*</i>	88
<i>geologická</i>	1 285	<i>umělecká grafika</i>	1 468
<i>geologická systematická</i>	506	<i>umělecká kresba</i>	622
<i>geologická, jiné předměty</i>	17	<i>umělecká plastika</i>	143
<i>historická</i>	11 022	<i>uměleckoprůmyslové práce</i>	1 147
<i>hudební nástroje</i>	54	<i>výtvarného umění</i>	2 261
<i>knihy*</i>	36 228	<i>zoologická - bezobratlí</i>	1 823
<i>knihovna A. Heyduka*</i>	3 394	<i>zoologická - bezobratlí exotičtí</i>	125
<i>knihovna I. Beneše*</i>	6 291	<i>zoologická - obratlovci</i>	61
<i>knihovna J. Malého*</i>	5 230	<i>zoologická - obratlovci exotičtí</i>	1
<i>militária</i>	502		
		celkem položek	122 148

Následující tabulka poskytuje přehled o periodických inventarizacích. Každá podsбірka musí být celá inventarizována v průběhu deseti let. Správce sbírky je povinen příslušnou část inventarizace provádět každoročně (zpravidla jde o 10%, minimální množství je stanoveno na 5% předmětů). Celkem bylo v průběhu roku zrevidováno 14 370 položek.

číslo příkazu	název podsбірky	rozsah revize	revize prováděna od - do
1/04	historická	K+S 1406 - K+S 2800	1.10.-30.11. 04
2/04	fotografie, filmy, videozáznamy	HF 1503 - HF 3000	1.10.-15.11. 04
3/04	další - zoologická - obratlovci exotičtí	VE 1	1.11.-6.12. 04
4/04	další - zoologická - bezobratlí exotičtí	EE 13 - EE 24	1.11.-6.12. 04

5/04	další - zoologická - bezobratlí	E 1241 - E 1420	1.11.-6.12. 04
6/04	další - zoologická - obratlovci	V 7 - V 13	1.11.-6.12. 04
7/04	etnografická	HE 801 - HE 1600	1.11.-6.12. 04
8/04	další - Památník A. Heyduka - obrazy	AH VU 1 - AH VU 9	7.12. 04
9/04	jiná - Památník A. Heyduka - mobiliář	AH UP 1 - AH UP 30	7.12. 04
10/04	uměleckoprůmyslové práce	H 201 - H 400	23.11.-30.11. 04
11/04	výtvarné umění	VU 301 - VU 600	11.9.-17.12. 04
12/04	další - umělecká kresba	UK 81 - UK 200	11.9.-17.12. 04
13/04	další - umělecká grafika	UG 301 - UG 600	11.9.-17.12. 04
14/04	další - umělecká plastika	UP 101 - UP 141	11.9.-17.12. 04
15/04	numismatická	HN 11670 - HN 13430	7.6.-9.7. 04
16/04	knihy	L 1 - L 3740	6.9.-19.11. 04
17/04	další - hudební nástroje	HHN 1 - HHN 47	2.12.-22.12. 04
18/04	další - mobiliář kostela Sv. Trojice	MT 1 - MT 100	30.11. 04
19/04	další - archeologie Protivín	AP 51 - AP 100	1.10.-31.10. 04
20/04	archeologická	A 2001 - A 4000	12.10.-7.12. 04
21/04	militária	HM 51 - HM 100	26.11.-31.12. 04
22/04	geologická	G 201 - G 400	1.12.-20.12. 04
23/04	další - geologická systematická	61/VII.D - 120/VII.D	1.12.-20.12. 04
24/04	jiná - geologická, jiné předměty	podle protokolu	1.12.-20.12. 04
25/04	další - knihovna I. Beneše	KB 38182 - KB 38680	13.12.-22.12. 04
26/04	další - knihovna A. Heyduka	podle protokolu	13.12.-22.12. 04
27/04	další - knihovna J. Malého	KM A 1 - KM A 612	13.12.-22.12. 04
		KM B 2 - KM B 400	

V průběhu roku 2004 bylo pod 168 přírůstkovými položkami zapsáno do sbírek 11 660 předmětů a jejich souborů a částí. Nemalá část akvizicí pochází z darů - viz níže uvedený přehled. Zbývající část byla získána díky výzkumné a dokumentační činnosti pracovníků muzea, přičemž za nákupy byla vydána částka 23 000,-Kč.

Přehled darů Prácheňskému muzeu

<i>přír. č.</i>	<i>předmět</i>	<i>dárce</i>
1/04	nerost rutil	J. Novák, Písek
2/04	mladopaleolitické artefakty od Dolního Poříčí, 7ks	J. Eigner, Žichovice
3/04	soubor pohlednic a leporel s píseckými motivy, 6ks	PhDr. J. Pilka, Praha
4-5/04	limonit a železitá konkrce od Jetětice	J. Panoch, Jetětice
7-8/04	soubor laténských nálezů od Čimelic a Krsic, 57ks	V. Vlček, Čimelice
10/04	keramický přeslen od píseckého hřebčince	V. Bartoš, Písek
11/04	fotografie Písku z let 1890-1916, 4ks	V. Šmidingr, Písek
12/04	pravěké střepy ze Zvíkovského Podhradí, 4ks	Mgr. J. Picka, Klatovy
19/04	soubor archeologických nálezů pocházejících z 54 lokalit širšího okolí Mirovicka, 895ks	A. Debnar, Prachatice
22/04	soubor dokumentů k O. Ševčíkovi, 5ks	PhDr. J. Pilka, Praha

24/04	zlomek mladohradištní nádoby od Protivína	V. Pícha, Krajníčko
26/04	eneolitické sekerky z Příbramska, 2ks	S. Váca, Čížová
27/04	medaile Č. Budějovic ke vstupu do EU, 2004	V. Bartoš, Písek
29/04	bronzová sekerka od Křepic	RNDr. P. Lhotský, Praha
35-36/04	pražič na kávu a ruční vysavač	L. Šmejkal, Písek
38-48/04	vysavač, šraňkovník, síto na mouku, pilka na svlaky, tlouk na prádlo, kolečko od pluhu, souprava na pletení sítí, porcelánová zásuvka, lopatka na mouku, keramická láhev na minerálku, pár dřeváků	MUDr. P. Sedláček, Písek
49/04	pernice na tření hrachu s tříčem	L. Špaček, Písek
50/04	páková raznice „Městská obec písecká“	Městský úřad Písek
53-56/04	kráječ na knedlíky, vanička na mýdlo, zapalovač, školní brašna, plyšový medvěd	Z. Záveská, Písek
57/04	püllitry na pivo, 5ks	Z. Říha, Písek
58/04	kované hřeby z chalupy čp. 5 v Topělci, 20ks	V. Dubay, Topělec
79/04	fotografie srážky vlaku v Heřmani, 1930	J. Boušek, Protivín
88-90,93/04	model závodu OM Protivín, firemní katalog, vzorky výrobků 11ks a pohár ke 100. výročí kovovýroby v Protivíně	V. Jekl, Protivín
94-95/04	mužský sokolský kroj a 2ks sokolských tisků	B. Bryndová, Písek
96/04	nárameníky Policie ČR	Policie ČR, Protivín
97/04	kapesní nůž po škpt. F. Štamprechtovi	Z. Říha, Písek
98/04	kniha „V hodině dvanácté“	J. Mařík, Písek
99/04	řidičský průkaz z roku 1943	J. Bláha, Písek
100/04	pokladní doklad píseckého obchodníka J. Petrouška z r. 1938	Z. Říha, Písek
101-102/04	prospekt a vzorek výrobku S.N.O.P. CZ a.s.	ředitelství S.N.O.P., Písek
103-104/04	prospekt závodu Kovosvit a kniha „Významné firmy Jihočeského kraje“	ředitelství Kovosvitu, Písek
105/04	snímek hrobu letce J. Mareše v Holandsku	Ing. J. Goláň, Vsetín
106/04	fotoportrét kustoda Památníku města Protivína Z. Jiří	J. Boušek, Protivín
108/04	špička dýky z doby bronzové od D. Novosedel	V. Pícha, Krajníčko
109-110/04	ceremoniální předměty Sokolské župy v Písku, 2ks	Sokolská župa, Písek
119/04	korpus pumpy - výrobek z písecké rourovny	V. Ludvík, Sušice
120/04	hedvábný šátek	L. Stocká, Písek
121/04	řezačka na kopřivy	V. Dubay, Topělec
123/04	zlomky nádob z areálu hradiště u Kozárovic, 7ks	Z. Pešek, Písek
135/04	brigádýrka a distinkce z uniformy sovětského vojína	J. Kloboučník, Písek
136/04	sada etiket Jihočeské pivovary Protivín, 10ks	J. Prášek, Písek
137/04	holící stroj „Charkiv“ ze 60tých let 20. stol.	J. Čuková, Písek
142-143/04	zlomek halštatské misky od Varvažova a zlomky laténské keramiky od Nové Vsi u Čížové, 13ks	V. Bouček, Čimelice
151-153/04	soubory archeologických nálezů od Orlíka, jisteckého mlýna a Mírotice, 811ks	L. Dvořák, Mírotice
154/04	zlomky halštatské keramiky od Těšínova, 17ks	P. Hošek, Č. Budějovice
156/04	soubor středověkých archeologických nálezů z Topělce, čp. 9, 1368ks	V. Sládek, Branice
162/04	výuční list L. Elsnicové z Písku z r. 1903	A. Kopřivová, Praha
163/04	soubor archeologických nálezů od Zvíkova, 96ks	Mgr. P. Matouš, Myšenec
164-165/04	nerosty křemen-záhneđa a křemen-ametyst	Ing. M. Werner, Náměšť n. Oslavou

166/04 křemenná žilovina od Jickovic
167-168/04 zlomek pravěkého hrnce od Nové Vsi u Čížové
 a 3 zlomky novověké keramiky od Varvažova

F. Kloud, Strakonice

V. Bouček, Čimelice

VÝSTAVY PRÁCHEŇSKÉHO MUZEA

Galerie

Dobrou chuť!	2. 3. - 16. 5.
120 let píseckého muzea	3. 6. - 12. 9.
Milan Knížák - výběr z díla	5. 10. - 31. 10.
Mirek Kaufman - Opera Chemica (obrazy)	5. 11. - 28. 11.
Jiří Ptáček - obrazy	7. 12. - 31. 12.

Malé výstavní síně

Neznámá malá Afrika (výstava terarijních zvířat z rovníkové Afriky)	2. 3. - 28. 3.
Václav Švejcár - obrazy	1. 4. - 2. 5.
Josef Müller - obrazy	6. 5. - 30. 5.
Výstava Soukromé střední výtvarné školy v Písku	11. 6. - 1. 8.
Alois Němec - fotografie	5. 8. - 29. 8.
Jana Vokurková - obrazy	5. 9. - 28. 9.
Miroslav Pechánek - užitá grafika	2. 10. - 31. 10.
Heraldika	4. 11. - 28. 11.
Václav Vlček - fotografie	2. 12. - 31. 12.

Chodba knihovny

Jana Švábová - pastely	6. 3. - 31. 3.
Kamila Hrabáková - kresby, poezie	3. 4. - 2. 5.
Galerie Radost na tvrzi Klokočín	6. 5. - 30. 6.
Vladimír Teringl a Laura Jablonská - fotografie	5. 7. - 1. 8.
Jindřich Prach - kresby	4. 8. - 29. 8.
Jiří Škoch - fotografie	1. 9. - 3. 10.
Cesty k evropské krajině. Severní Prácheňsko v pravěku a středověku	2. 10. - 31. 12.

Památník města Protivína

Příroda Bulharska (fotografie a přírodniny)	1. 6. - 30. 7.
Jan Sýkora - obrazy	4. 8. - 30. 9.

PŘEDNÁŠKY PRÁCHEŇSKÉHO MUZEA

Cyklus historie		návštěvnost
Leden	- Kamenné kříže na Písecku Jiří Hladký	80
Únor	- Boží muka a kapličky na Písecku Jiří Hladký	100
Březen	- Diplomacie a láska PhDr. Jaroslav Šedivý	61
	- O přísnu spravedlnost volají neslýchané zločiny... Mgr. Petr Justin	47
Říjen	- Z českého lidu jsem vyšel Dagmar a Josef Blümlövi	22
Listopad	- Putování za předky PhDr. Jan Podhola	41
	- Islámské právo a etika PhDr. Petr Pelikán	59
	- Poselství sochaře Františka Bílka Doc. ThDr. Ivan Štampach	60

Cyklus přírodověda

Leden	- Za ptáky Malé Asie aneb z Cařihradu do Istanbulu Ing. Michael Strnad	27
Únor	- Tajuplná Čína Doc. Jan Votýpka	59
Březen	- Austrálie - příroda Queenslandu RNDr. Svatopluk Bílý CSc.	49
Duben	- Příroda Venezuely Radek Lúčan	33
Květen	- Do Peru za památkami, přírodou a lidmi Antonín Dedek	14
Říjen	- Norsko - země, kde se zrodily barvy Ing. Petr Burian	78
Listopad	- Čarokrásný Island Ing. Petr Burian	97
Prosinec	- Nejvýznamnější buddhistické památky jihovýchodní Asie (Jáva, Kambodža, Barma) Mgr. Michal Hrazdil	34

Cyklus výtvarné umění

Duben	- Ohlédnutí za výtvarným uměním 60. let PhDr. Jaromír Zemina	23
Květen	- Lochmanové. Pět generací malířské rodiny v Písku Prof. PhDr. Ivo Kořán, CSc.	15
Říjen	- Toulky Paříží Ing. Milan Břeský	53
Prosinec	- Surrealismus ze současného pohledu Ivo Vodsedálek	13

NÁVŠTĚVNOST PRÁCHEŇSKÉHO MUZEA

Prácheňské muzeum v Písku

Expozice a výstavy

vstupné 10,-	6 316 osob
vstupné 30,-	4 923
hromadně à 10,-	4 852
hromadně à 30,-	253
školy (hromadné vstupné à 10,-)	3 000
Přednášky	949

Celkem platících návštěvníků **20 293**

15. 5. Den muzeí - volný vstup	345
11. 9. Den evropského dědictví - volný vstup	628
13. 11. Přednáška - volný vstup	60

Celkem registrovaných návštěvníků **21 326**

Památník města Protivína

Celkem platících návštěvníků (10,-) **554**

volný vstup 49

Celkem registrovaných návštěvníků **603**

CELKEM registrovaní návštěvníci Prácheňského muzea v Písku a Památníku města Protivína **21 929 osob**

CELKEM neregistrovaní návštěvníci

(vernisaže, prezentace v rytířském sálu, akce v přednáškovém sálu a podobně) cca
7 800 osob

Návštěvnost **29 729 osob**

ODDĚLENÍ SPOLEČENSKOVĚDNÉ

Vedoucí PhDr. Jiří Prášek

Pracoviště etnografie a historie

PhDr. Jiří Prášek

V průběhu roku 2004 bylo do podsbírky etnografie zapsáno 60 předmětů. Na karty systematické evidence zpracoval etnograf 50 předmětů. Při cyklické inventuře bylo zrevidováno 839 předmětů podsbírek etnografie a Památníku A. Heyduka.

O původní píseckou výstavu „Ze šatníku našich babiček“ projevila zájem již třetí instituce - Muzeum Dr. A. Hrdličky v Humpolci, řada dalších předmětů byla zapůjčena na výstavy do Blatné, Českých Budějovic, Čimelic, Chýnova, Kašperských Hor, Milevska či Strakonice. Etnograf muzea částečně převzal z Jihočeského muzea v Českých Budějovicích a částečně z vlastních sbírek doplnil výstavu „Dobrou chuť!“, která spolu s několika doprovodnými akcemi probíhala od března do května v galerii. Podílel se též na výstavě „120 let muzea“ a v prosinci vystavil muzejní betlémy v Rytířském sále. Tentokrát byly doplněny o zapůjčený keramický betlém, který vyrobili žáci Tylovy školy v Písku pod vedením učitelky Pavly Šrůtové.

J. Prášek se podílel na folklórním festivalu v Kovářově, pokračoval v dokumentaci lidových zvyků a obyčejů na Písecku, spolupracoval s dramaturgií Národního divadla v Praze jako odborný poradce nového nastudování Stroupežnického hry „Naši furianti“, zpracoval historii Domova mládeže v Budějovické ulici v Písku a pracoval na dějinách píseckého muzea. Pro pravidelný přednáškový cyklus muzea zajistil 9 přednášek a sám proslovil v muzeu, v okrese i mimo něj 32 přednášek. Působil i jako lektor po muzejních expozicích i kulturních a historických památkách okrese, odborné konzultace poskytl 52 badatelům. Byl členem letopisecké komise města Písku. Spolupracoval s rozhlasem, televizí i tiskem - v Listech Písecka vedl pravidelnou rubriku „Psalo se před sto lety“.

Bibliografie za rok 2004

Knižně:

- *Deník píseckého kata* (ed.), vydalo Město Písek, odbor kultury a cestovního ruchu, 2004, 32s.

Články:

- *Cerhonice kdysi, Naši furianti* (divadelní program), Národní divadlo 2004, s. 25-28.
- *Chýnovský parostroj*, Občasník Chýnovska č. 62.
- *Ladislav Stroupežnický - Naši furianti*, Národní divadlo - činohra - balet - opera 10/2004, s. 8.

- *Stroupežnického Naši furianti znovu ožili v Národním divadle, Listy Písecka 2004, č. 160.*
- *Vojenská historie Písku začala u Přemysla, Písecké postřehy 2004, č.26.*
- *Lidové obchůzky se svatou Lucií, Prácheňské muzeum v Písku. Zpráva o činnosti za rok 2003. Písek 2004, s. 30-33. [ISBN 80-86193-12-8]*
- *Výstava „Na poslední cestě“, Prácheňské muzeum v Písku. Zpráva o činnosti za rok 2003. Písek 2004, s. 51-52. [ISBN 80-86193-12-8]*
- *Návěští písecké (text na zadní straně reprintu plakátu z roku 1903), vydalo Město Písek, odbor kultury a cestovního ruchu, 2004.*

Pracoviště dějin středověku

Mgr. Jan Adámek

Pracovník se v průběhu roku věnoval činnosti související se správou agendy Centrální evidence sbírek (referováno na příslušném místě této tiskoviny) a také činnosti správce numismatického fondu; je také vedoucím knihovny (opět referováno na příslušném místě).

V rámci periodických revizí zkontroloval 1760 položek numismatické podsbírky a 3740 položek podsbírky knih.

V oblasti své nejvlastnější činnosti, tj. historika středověkých dějin, se věnoval práci na dlouhodobých úkolech a regionálním dějinám. Účastňoval se pravidelně pracovních setkání sekce Historia monastica na půdě pražského Centra medievistických studií, přičemž na zasedání na téma „Architektura žebavých řádů a archeologie“ (22.6.) přednesl příspěvek o architektonickém vývoji píseckého dominikánského klášterního kostela ve středověku, který bude publikován ve sborníku z těchto zasedání. Účastnil se také zasedání pořádaného Ústavem dějin umění AV ČR věnovaného sepulchrálním památkám („Hortus mortis datus“, 23.4.) a zasedání k desátému výročí obnovení činnosti Českého historického ústavu v Římě (15.9.). Na Filosofické fakultě UK vedl také seminář věnovaný středověké církevní správě, konkrétně úřadu korektora kléru.

S Archeologickým oddělením muzea se podílel na archeologickém výzkumu u středověkého presbyteria (dnes boční kaple) kostela sv.Václava v Krči a k témuž tématu prováděl archivní výzkum. Spolupracoval také při výzkumu městského opevnění v prostoru u Putimské brány v Písku. Ve zdivu kostela sv. Michaela v Záhoří dokumentoval ve zdivu předsíně zazděné architektonické články z gotického portálu a další články po celém obvodu kostela.

V prostoru Chodby knihovny v muzeu připravil dvě výtvarné výstavy - v březnu to byly pastely Jany Švábové a plastiky Mojžíře Preclíka, v září fotografie Jiřího Škocho. Podílel se také na výstavě ke 120. výročí založení píseckého muzea.

Za výtvarné spolupráce Františka Doubka navrhl obecní znak a prapor pro Drhovli u Písku - návrhy byly postoupeny k projednání v heraldické podkomisi Parlamentu ČR.

Průběhu roku přijal asi tři desítky badatelských návštěv - konzultovány byly především problémy z oblasti regionálních a církevních dějin a pomocných věd historických - zejména paleografie.

Bibliografie za rok 2004

Články:

- *Acta correctoria: Databázové zpracování svazku z let 1407-1410 - Acta correctoria: Processing of Files dated 1407-1410, Semináře a studie Výzkumného centra pro dějiny vědy z let 2002 - 2003, ed. A. Kostlán, Práce z dějin vědy sv. 6, Praha 2003, s. 171-174 - s. 708-709. [ISBN 80-7285-025-3; ISSN 1213-1199]*
- *Mučedníci písečtí. K zániku píseckého dominikánského kláštera roku 1419 - The Martyrs of Písek. The End of the Písek Dominican Monastery in 1419, Evropa a Čechy na konci středověku. Sborník příspěvků věnovaných Františku Šmahelovi, ed. E. Doležalová, R. Novotný, P. Soukup, Praha 2004, s. 221-231. [ISBN 80-7007-194-X]*
- *Relikvie na písecké věži, Muzejní a vlastivědná práce - Časopis Společnosti přátel starožitností, 42(112)/2004, s. 172-173. [ISSN 0027-5255]*
- *Vliv farního duchovenstva na fundace v královských městech Budějovicích, Písku a Vodňanech od poloviny 14. století do husitských válek, Vodňany a Vodňansko 6, Vodňany 2004, s. 111-119.*
- *Znovuobjevené artikule pro bavorovský krejčovský cech z roku 1592, Muzejní a vlastivědná práce - Časopis Společnosti přátel starožitností, 42(112)/2004, s. 228-229. [ISSN 0027-5255]*

Pracoviště fondu militárií

Jindřich Kurz

Během roku bylo předáno ke konzervaci 15 předmětů - demontáž zbraní byla využita k pokračování v evidenci různých značek na nepřístupných místech. Zjištěné údaje pomáhají doplnit dokumentaci jednotlivých předmětů. Žádný nový sbírkový předmět nebyl v tomto roce získán. Částečná inventarizace fondu nezjistila žádné rozdíly vůči evidenci.

J. Kurz pokračoval v dlouhodobém projektu doplňování databáze legionářů Písecka k již vydané knize „Českoslovenští legionáři - rodáci a občané okresu Písek“ a k problematice 1. světové války a účasti občanů Písecka v rakousko-uherské armádě. V rámci tohoto úkolu byla excerpována 1 školní kronika.

Pracovník zajišťoval také provoz trvalé expozice „Ryby a rybářství“, kde jsou prezentovány živé ryby naší fauny: zastoupeny jsou sumec, úhoř, štika, okoun, kapr, karas, cejn, plotice, perlín, amur, slunečnice pestrá. Kromě zajišťování krmení provedl celkem 34 zdravotních zákroků. V průběhu roku bylo opakovaně čištěno deset akvárií, takže byla vyměněna voda v celkovém objemu 26 tisíc litrů. V expozici též zajišťoval průvodcovskou činnost. Poděkování za podporu a spolupráci patří opět rybářům z Prvního českého rybářského spolku, především Janu Kunžvartovi, dále Václavu Kocovi, pracovníku Školního rybářství Vodňany se sídlem v Protivíně, středisko Čejtice a Výzkumnému ústavu rybářskému a hydrobiologickému ve Vodňanech.

Během roku zajišťoval běžnou údržbu muzea a provoz služebního auta, s kterým najezdil 3 133 km a strávil 170 hodin za volantem na cestách. Podílel se na stěhování knihovny z Památníku A. Heyduka.

Podílel se také na instalaci a technickém zabezpečení 3 výstav v prostorách Galerie, 5 výstav v Malé výstavní síni, 4 výstav na Chodbě knihovny a spolupodílel se na 13. soutěži v rýžování zlata na Otavě u Kestřan.

ARCHEOLOGICKÉ ODDĚLENÍ

Pracoviště archeologie

Jiří Fröhlich

Mgr. Jaroslav Jiřík, Mgr. Eva Koppová

Koncem ledna obhájil na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze Jaroslav Jiřík magisterskou práci „Kultura české kotliny na konci doby římské a v časné fázi doby stěhování národů ve světle nadregionálních vztahů (Východní vlivy ve skupině vinařické)“ a v říjnu na téže fakultě zahájil interní doktorandské studium. V lednu z oddělení odešel Bc. Ladislav Rytíř a zbytek roku pracovali archeologové v následujícím složení: Jiří Fröhlich (vedoucí oddělení), Jaroslav Jiřík (0,7 úvazku) a Mgr. Eva Koppová (0,3 úvazku).

V průběhu roku prováděli pracovníci oddělení zákonem stanovené dohledy na staveništích okresu a s tím spojené záchranné výzkumy. Celkem bylo realizováno 81 smluv. Po okrese se v té souvislosti najezdilo 3325 km.

V příkopu městského opevnění u Putimské brány v Písku byly položeny tři sondy, ve kterých byl pro plánované úpravy tohoto prostoru zjištěn jeho původní profil a mocnost navážek. Zkoumány byly základy středověkého kostela sv. Mikuláše v Krči, dokumentováno odkryté zdivo hradu v Myšenci, druhotně zazděné gotické články ostění portálu ve zdivu předsíně kostela sv. Michala v Horním Záhoří a rekonstruované domy čp. 139 a 143 na Drlíčově v Písku. Prozkoumán byl novověký hrob v intravilánu Čížové, sondováno u lomu s významným nálezem zlata u Křepic na Vodňansku (keramika z rané

střední doby bronzové), zkoumán drobný pravěký objekt v cihelně v Letech a místo nálezu keramiky z doby bronzové v Bernarticích. Dokumentována byla místa nálezů vrcholné středověké keramiky na dvoře čp. 6/112 v Budičovicích a v čp. 9 v Topělci. Na řadě míst byly získány archeologické nálezy povrchovým sběrem (např. Putim, Dražíč, Klisinec, hradiště u Písecké Smolče a Chřešřovic, u zámku v Protivíně ad.).

Zaměření výzkumu na Drlíčově čp. 139 provedl Antonín Majer z Volyně. Rekonstrukci keramiky z loňského výzkumu v Čížové a nádob ze zřícené vitríny v expozici Památníku města Protivína provedla Leona Töröková z Českých Budějovic.

Do systematické evidence bylo zpracováno 3398 předmětů na 450 kartách a do přírůstkové knihy bylo zapsáno 40 přírůstků. Byla provedena revize části archeologické sbírky (2 000 inv. č.), části sbírky Protivín (50 ks) a sbírky uměleckého průmyslu (200 ks). Pro Státní archeologický seznam (SAS) byly zpracovány nově objevené lokality na Písecku. Studentům vysokých škol byly poskytovány konzultace a zpřístupněn sbírkový fond. V srpnu muzeum naposled organizovalo soutěž v rýžování zlata v Kestřanech, kterou zakládalo v roce 1992. Kontinuitu zajistí Český klub zlatokopů, kterému byly předány rýžovnícké pánve a další potřebné materiály.

Činnost archeologického oddělení a významné archeologické nálezy, zejména z posledních let a z počátku vzniku sbírky, byly prezentovány v galerii na výstavě 120 let píseckého muzea. Ústředním exponátem celé výstavy se stala etruská bronzová konvice s mísou, nalezená roku 1858 u Hradiště a nyní zapůjčená Národním muzeem v Praze. Ve spolupráci s PhDr. Dagmar Dreslerovou z Archeologického ústavu v Praze byl na chodbě u knihovny v říjnu až prosinci zpřístupněn dlouholetý projekt „Cesty k Evropské krajině. Severní Prácheňsko v pravěku a středověku“, na kterém se muzeum podílelo. Do Jihočeského muzea byly zapůjčeny archeologické exponáty na výstavu „Krásy a tajemství České republiky“. Pro téže muzeum byla připravena výstavka z fondu umělecko-průmyslové sbírky dokumentující lovecké šperky písecké firmy Weber, jejíž počátky sahají do roku 1856. Výběr těchto předmětů byl v srpnu ještě zapůjčen na výstavu do Čimelice Klubu přátel přírody a tradic myslivosti Čimelicka.

Bohatá byla přednášková a exkurzní činnost. Jiří Fröhlich a Jaroslav Jiřík referovali o nových nálezech na plenárním zasedání Jihočeské pobočky české archeologické společnosti v Jihočeském muzeu a v témže muzeu o výzkumu sídliště z mladší a pozdní doby bronzové v Čížové (spoluautor O. Chvojka) na mezinárodní konferenci o době popelnicových polí a době halštatské. Vedoucí oddělení navíc přednášel v Prachatickém muzeu o šumavských sklárnách, v Klubu turista Písek o historii těžby a zpracování zlata na Písecku, pro učitele dějepisu připravil exkurzi s výkladem po Čertově stezce a v expozicích muzea, na konferenci „Stříbrná Jihlava“ přednesl referát o rudných mlýnech a stoupách a na vodňanském semináři „300 let poutního kostela Jména P. Marie na Lomci“ referoval o místním raně středověkém mohylovém pohřebišti. Stejně jako v předchozích letech pracoval v redakčních radách některých muzejních časopisů a sborníků. Dále se podílel na ochraně historických dolů na Havírkách v Píseckých horách.

Bibliografie za rok 2004

Jiří Fröhlich

Knižně:

- *Písek. Historický průvodce - Písek-Historical guide - Písek-Historischer Führer. Třetí upravené a doplněné vydání. Písek, 124 s. (s J. Adámkem a J. Čížkem). [ISBN 80-86193-08-X]*

Články:

- *Archeologické nálezy z podhradí Zvíkova ve sbírkách Prácheňského muzea v Písku - Archäologische Funde aus der Unterburg von Zvíkov in den Sammlungen des Museums in Písek, Castellologica bohemica 9, s. 269-284 (s J. Jiříkem). [ISBN 80-86124-45-2]*
- *Archeologické doklady rudných mlýnů a stoup v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, Stříbrná Jihlava 2004. Sborník příspěvků ze semináře K dějinám hornictví a důlních prací na Vysočině. Jihlava 17.9. - 19.9. 2004, s. 70-76. [ISBN 80-86382-12-5]*
- *Archeologické doklady zlatorudných mlýnů v okolí Zlatých Hor, Jesenicko. Vlastivědný sborník č. 5, s. 48-49. [ISBN 80-86388-16-6; ISBN 80-903430-1-5; ISSN 1213-0192]*
- *Mladomohylové sídliště v průmyslové zóně Písek-Sever - Eine Siedlung der jüngeren Mittelbronzezeit aus der Industriezone Písek-Nord, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 17, s. 83-101 (s O. Chvojkou a J. Jiříkem). [ISBN 80-86260-36-4; ISSN 0231-8237]*
- *Halštatské bronzové turbany z Nové Vsi u Miloňovic (Příspěvek k archeologickému nálezu z roku 1882) - Bronzene Turbanringe der Hallstattzeit von Nová Ves bei Miloňovice, Kreis Strakonice (Ein Beitrag zu einem archäologischen Fund aus dem Jahre 1882), Archeologické výzkumy v jižních Čechách 17, s. 175-184 (s J. Michálkem). [ISBN 80-86260-36-4; ISSN 0231-8237]*
- *Časně laténská polozemnice v Oseku u Milevska - Early La Tène semi-sunken hut in Osek near Milevsko (South Bohemia, Czech Republic), Archeologické výzkumy v jižních Čechách 17, s. 185-196. [ISBN 80-86260-36-4; ISSN 0231-8237]*
- *Raně středověké osídlení v povodí Blanice na Vodňansku a Protivínsku - Die frühmittelalterliche Besiedlung entlang der Blanice im Raum von Vodňany und Protivín, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 17, s. 207-229 (s M. Lutovským a J. Michálkem). [ISBN 80-86260-36-4; ISSN 0231-8237]*
- *Sídliště z mladší a pozdní doby bronzové v Čížové u Písku - Eine Siedlung der jüngeren und späten Bronzezeit in Čížová bei Písek, in: Popelnicová pole a doba halštatská. Příspěvky z VIII. konference, Archeologické výzkumy v jižních Čechách - Supplementum 1, s. 127-165 (s O. Chvojkou a J. Jiříkem). [ISBN 80-86260-37-2]*
- *Halštatský bronzový meč ze Skal u Protivína - Ein hallstattzeitliches Bronzeschwert aus Skály bei Protivín, in: Popelnicová pole a doba halštatská. Příspěvy-*

ky z VIII. konference, *Archeologické výzkumy v jižních Čechách - Supplementum 1*, s. 39-41 (s A. Benešem). [ISBN 80-86260-37-2]

- *Nové eneolitické nálezy v oblasti soutoku Vltavy s Otavou - Neue äneolithische Funde am Zusammenfluss von Moldau und Otava*, *Archeologie ve středních Čechách* 8, s. 219-222 (s D. Dreslerovou). [ISBN 80-86756-03-3; ISSN 1214-3553]
- *Laténské sídliště u Radobytců na Miroticku - Eine Latènezeitliche Siedlung bei Radobytce in der Miroticer Region*, *Archeologie ve středních Čechách* 8, 359-364. [ISBN 80-86756-03-3; ISSN 1214-3553]
- *Depot mincí z počátku třicetileté války z neznámé lokality v píseckém muzeu, Muzejní a vlastivědná práce/Časopis Společnosti přátel starožitností* 42/112, s. 230-233 (s O. Kolářem). [ISSN 0027-5255]
- *Historie archeologické sbírky píseckého muzea, Prácheňské muzeum v Písku. Zpráva o činnosti za rok 2003*, s. 37-44. [ISBN 80-86193-12-8]
- *Nález středověké zásobnice v Hájk u Bavorova - Der Fund eines Mittelalterlichen Vorratsgefäßes in Hájek bei Bavorov*, *Zlatá stezka* 10, 2003, s. 169-173 (s M. Parkmanem, vyšlo 2004). [ISBN 80-902990-3-2]
- *Doklad vodovodu na hradu Velharticích, Hláska* 15, s. 14-15. [ISSN 1212-4974]
- *Pravěké a slovanské osídlení na místech jihočeských hradů, Výběr* 41, s. 1-11. [ISSN 1212-0596]
- *Epitaf s reliéfem Vítкова Hrádku, Výběr* 41, s. 272-273. [ISSN 1212-0596]
- *Jak je vysoká etruská konvice z Hradiště, Výběr* 41, s. 275-276. [ISSN 1212-0596]
- *Nález vrcholně středověké keramiky v Budičovicích, Výběr* 41, s. 365-367 (s J. Jiříkem). [ISSN 1212-0596]
- *Archeologický výzkum kostela v Krči, Protivínské listy* 13, č. 7/8, červenec/srpen.
- *Výzkumy v Čechách 2002. Praha, passim*. [ISBN 80-86124-50-9]
- *Průzkumy památek v odborném tisku za rok 2003, Průzkumy památek* 11, č. 2, s. 208-226 (s H. Martinkovou a kol.). [ISSN 1212-1487]

Recenze:

- *Vlastimil Simota: Návraty k pramenům. Díl I. - Trnávka, Výběr* 41, s. 84. [ISSN 1212-0596]

Bibliografie za rok 2004

Jaroslav Jiřík

Články:

- *Archeologické nálezy z podhradí Zvíkova ve sbírkách Prácheňského muzea v Písku - Archäologische Funde aus der Unterburg von Zvíkov in den Sammlungen des Museums in Písek*, *Castellologica bohémica* 9, s. 269-284 (s J. Fröhlichem). [ISBN 80-86124-45-2]

- *Mladomohylové sídliště v průmyslové zóně Písek-Sever - Eine Siedlung der jüngeren Mittelbronzezeit aus der Industriezone Písek-Nord, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 17, s. 83-101 (s J. Fröhlichem a O. Chvojkou). [ISBN 80-86260-36-4; ISSN 0231-8237]*
- *Revizní výzkum narušené mohyly ze střední doby bronzové v Dražiči, okr. Písek - Die Ausgrabung eines gestörten mittelbronzezeitlichen Grabhügels in Dražič, Kr. Písek, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 17, s. 103-120 (s L. Rytířem). [ISBN 80-86260-36-4; ISSN 0231-8237]*
- *Sídliště z mladší a pozdní doby bronzové v Čížové u Písku - Eine Siedlung der jüngeren und späten Bronzezeit in Čížová bei Písek, in: Popelnicová pole a doba halštatská. Příspěvky z VIII. konference, Archeologické výzkumy v jižních Čechách - Supplementum 1, s. 127-165 (s J. Fröhlichem a O. Chvojkou). [ISBN 80-86260-37-2]*
- *Nález vrcholně středověké keramiky v Budičovicích, Výběr 41, s. 365-367 (s J. Fröhlichem). [ISSN 1212-0596]*
- *Několik poznámek k odpovědi Dušana Třeštíka, Dějiny, teorie, kritika, roč. 1, č. 2, s. 315-323 (s J. Šulcem a J. Kyprou). [ISSN: 1214-7249]*
- *Výstavba podzemních garáží na Bakalářích očima archeologa, Listy Písecka, č. 196, 23. 8. 2004.*
- *Mirovice. Výzkumy v Čechách 2002. Praha, s. 147. [ISBN 80-86124-50-9]*

Recenze:

- *Dušan Třeštík, Kritické poznámky k „Mýtům kmene Čechů“ Dušana Třeštíka, Dějiny, teorie, kritika, roč. 1, č. 2, s. 283-299 (s J. Šulcem a J. Kyprou). [ISSN: 1214-7249]*

Fotodokumentační pracoviště

Václava Komarová

Na pracovišti fotodokumentace bylo zhotoveno 1529 převážně černobílých snímků, 1680 fotografií a 71 zvětšenin. V průběhu roku byl zakoupen digitální fotoaparát s počítačem, scannerem a tiskárnou. Tato technika umožnila zkvalitnění a zrychlení fotodokumentace. Celkem bylo pořízeno a následně upraveno dalších 1150 snímků.

Stejně jako v předchozích letech probíhala fotodokumentace vernisáží a výstav muzea. Kromě toho byly dokumentovány výstavy v Muzeu hlavního města Prahy (film Nebeští jezdci), v Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích (písecká renesanční kazatelna na výstavě Krásy a tajemství České republiky), v Prachatickém muzeu (výstava ke 100. výročí založení muzea) a v Památníku města Protivína (obrazy Jana Sýkory).

Dále byly dokumentovány archeologické výzkumy a významné akce, tj. instalace repliky anděla na píseckém mostu, slavnostní ukončení působení armády v Písku, lesnická tradice Hubertská jízda, uložení ostatků Loreckých na původní mís-

to v kostele sv. Jakuba v Čížové a nová výstavba v Písku (bývalé kino a demolice v Gregorově ulice, bourání Fezovky, dálnice na Prahu, nová kanalizace v Palackého sadech a v Žižkově ulici aj.). Zhotovovány foto pro účely publikací a náleзовých zpráv a diapositivы pro přednášky odborných pracovníků. Též dokumentovány sbírkové předměty z oborů archeologie, etnografie, nejnovější dějiny a pro knihovnu. Pro konzervátora a restaurátora fotografovány upravované předměty před a po zásahu. Tradičně zhotoveny fotografie pro kroniku města Písku.

Kromě své profese se fotografa zúčastnila instalace výstav 120 let píseckého muzea a fotografií Václava Vlčka. Příležitostně vypomáhala v pokladně muzea.

Konzervátorské pracoviště

Jiří Kloboučník

V prvním čtvrtletí byla práce konzervátora zaměřena na překonzervování předmětů zapůjčených do expozice v Městské elektrárně. Zde bylo ošetřeno a nakonzervováno 104 předmětů z různých materiálů. Ošetřeny byly také figuríny zasažené povodní v roce 2002. Pro tuto expozici získal dva historické elektromotory.

V následujícím období byla konzervace zaměřena na 128 předmětů z různých materiálů, vybraných pro výstavu 120 let píseckého muzea. V letních měsících bylo ošetřeno 47 předmětů v expozici Památníku M. Alše a M. Kopeckého v Miroticích. V Památníku města Protivína bylo konzervováno 52 sbírkových předmětů. Ze sbírek Prácheňského muzea konzervoval 62 předmětů.

V průběhu roku konzervátor provedl revizi 100 ks zapůjčeného mobiliáře kostela Nejsvětější Trojice v Písku a 47 ks sbírky Hudební nástroje. Jako předseda jihočeských konzervátorů se zúčastnil semináře v Liberci, zaměřeného především na průzkumy materiálů, používané technologie, konzervátorské zásahy, dokumentaci a standardy konzervátorsko-restaurátorské práce. Pro pracovníky píseckého muzea zorganizoval odbornou exkurzi do nově otevřeného Technického muzea v Brně.

Restaurátorské pracoviště

Jan Vondrášek

Na počátku roku, v době uzavření expozic v Písku a v Protivíně, se restaurátor věnoval drobným opravám vystavených exponátů. Následovala příprava exponátů pro ústřední výstavu sezóny 120 let píseckého muzea.

V roce 2004 byly restaurovány 3 skleníky, komoda s nástavcem, 2 stolky, lavice, školní lavice, selský stůl se židlemi, 5 malovaných venkovských skříní, kalvárie (oprava zlacení), model krovu píseckého děkanského kostela, dřeváky a další drobné předměty. Pro výstavu v Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích byl restau-

rován a konzervován sekretář z Památníku Adolfa Heyduka. Další měšťanský a lidový nábytek je rozpracován.

Pro výstavní účely bylo zhotoveno větší množství podstavců a různých druhů stojánků a pomůcek potřebných k instalaci drobných předmětů. Pro nově instalované počítače v knihovně a na pracovišti fotografky byly vyrobeny stolky se skříňkami a policemi.

V říjnu se restaurátor zúčastnil odborných exkurzí do zámku v Lednici a nově otevřeného Technického muzea v Brně.

KNIHOVNA A STUDOVNA

Mgr. Jan Adámek

Zdena Kvasničková, Zora Mauleová

Podle požadavků knihovního zákona bylo koncem roku ve studovně knihovně zřízeno internetové připojení, aby tak byl splněn jeden z bodů podmínek o poskytování informačních služeb. Zbývá ještě touto formou zpřístupnit bibliografické databáze knihovny pro návštěvníky studovny a prostřednictvím internetu samozřejmě také pro všechny ostatní zájemce.

Do fondu příruční knihovny bylo v uplynulém roce získáno 169 položek, do fondu knihovny regionální 39 položek.

Pokračovaly také práce na označování knih čárovým kódem. Z důvodu celkové rekonstrukce objektu Památníku Adolfa Heyduka musela být do muzea převezena (ve spolupráci s pracovníky provozu L. Bolardtem a J. Kurzem) celá básníková knihovna, jež byla uložena v rezervních prostorách depozitáře. Této skutečnosti bude využito k elektronickému zpracování katalogu prostřednictvím knihovního programu Clavius.

Probíhaly samozřejmě také povinné periodické revize - jejich rozsah je obsažen v přehledné tabulce v části této Zprávy věnované Centrální evidenci sbírek.

Ve studovně bylo přijato 217 badatelů z řad veřejnosti, četné návštěvy pracovníků muzea nejsou evidovány.

ODDĚLENÍ PŘÍRODNÍCH VĚD

Vedoucí: RNDr. Karel Pecl

Pracoviště zoologie

RNDr. Karel Pecl

V rámci práce se sbírkami byla provedena periodická revize 200 inventárních čísel systematické evidence čtyř zoologických podsbírek, což reprezentuje fyzickou kontrolu 1 112 sbírkových objektů. V rámci revize byly ošetřeny depozitární prostory proti hmyzu.

Pro celostátní evidenci vážek ve sbírkách muzeí zpracoval náš zoolog soupis vážek. Protože se v tomto soupisu objevily i velmi vzácné druhy, dostavil se do muzea odborník na vážky, který zpracoval kompletní revizi fondu vážek ve sbírkách Prácheňského muzea. I když se jednalo o jediného badatele na zoologickém pracovišti v roce 2004, byl dopad jeho návštěvy velmi významný, protože potvrdil výskyt vzácných druhů vážek a ještě po odborné stránce zkvalitnil určení fondu vážek. Samostatný článek o revizi sbírky vážek je otištěn mezi odbornými příspěvky této zprávy.

I v roce 2004 pokračoval výzkum ptačího společenstva národní přírodní rezervace „Řežabinec, Řežabinecké tůňe“ metodou pravidelného sčítání v měsíčních intervalech, který je realizován již od roku 1980. Zjištěné údaje jsou jednak archivovány pro další odborné zpracování a jsou také předávány Agentuře ochrany přírody a krajiny v Českých Budějovicích, kde slouží jako podklady pro zpracování plánů péče k obhospodařování rezervace.

V podzimních měsících roku 2004 byl dlouholetý výzkum ptačího společenstva rezervace Řežabinec korunován úspěchem. Vládou ČR bylo schváleno prvních sedm ptačích oblastí, které budou požívat mezinárodní ochranu v rámci EU. Mezi těmito prvními územími byla i plochou nejmenší oblast u nás - národní přírodní rezervace „Řežabinec, Řežabinecké tůňe“.

Ve dnech 17. a 18. ledna proběhl výzkumný termín celostátní akce - Zimního sčítání vodních ptáků, na které se náš zoolog podílel sčítáním na Otavě v úseku od mostu ve Lhotě u Kestřan po plynovou lávku ve Vrcovicích.

V roce 2004 organizoval již dvacátou osmou odchytovou a kroužkovací akci „Acrocephalus“ pracovník Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, RNDr. Jiří Šebestian. Prácheňské muzeum v Písku se na akci opět podílelo materiální podporou a i částečnou osobní účastí zoologa muzea. Výsledky akce jsou prezentovány v samostatném příspěvku.

Protože je zoolog našeho muzea členem výborů Oborové komise zoologů muzeí Asociace muzeí a galerií, Společnosti pro výzkum a ochranu fauny - ZOOGEOS Bohemia a Jihočeského ornitologického klubu České společnosti ornitologické, probíhala úzká spolupráce s těmito organizacemi i v roce 2004. Náš pracovník se proto, kromě jednání výborů, zúčastnil v září semináře zoologů muzeí a státní ochrany přírody v Plzni a v říjnu ještě semináře jihočeských ornitologů v Lužnici a také aktivu kroužkovatelů ve Valticích.

V rámci činnosti Společnosti Zoogeos se náš zoolog v dubnu a květnu zúčastnil **expedice zoologů do Malajsie a na Sumatru a Jávu**. Tato expedice pořídila velice rozsáhlý dokumentační materiál (fotografie a zvukové nahrávky) a přivezla bohatou škálu přírodnin. Z nich připravil náš zoolog, ve spolupráci s kolegou RNDr. Dušanem Trávníčkem z Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně, rozsáhlou výstavu, která bude premiérově otevřena 4. ledna 2005 v muzeu v Tachově a v měsících březnu a dubnu bude představena v Prácheňském muzeu v Písku. Podrobnosti o expedici se mohou zájemci dočíst v samostatném příspěvku.

Osvětově výchovné aktivity zoologa našeho muzea jsou poměrně rozsáhlé. V rámci přírodovědecko-cestovatelského cyklu našeho muzea zajistil 7 přednášek. Jejich přehled i s účastí je uveden v jiné části této Zprávy. Sám odpřednášel 21 přednášek po celé republice (7 x o přírodě jižní Afriky, 11 x o přírodě Srí Lanky, 2 x o přírodě Indonésie a 3 x na různá jiná témata) s celkovou účastí 855 osob.

Dlouhodobě spolupracuje s Českým rozhlasem, a jednou vystoupil na stanici ČT 2 v pořadu Nedej se.

Již tradičně se v dubnu zúčastnil akce na Den Země uspořádaný pro školy, které se zúčastnilo víc než sto dětí z Písku a okolí. Další každoročně pořádanou akcí našeho muzea je Světový festival ptactva, který proběhl v rezervaci Řežabinec 2. října a zúčastnilo se ho 39 zájemců, z toho 7 dětí. V říjnu uspořádal na pozorovatelně u rybníka Řežabinec také exkurzi pro 29 studentů Univerzity 3. věku.

Presentační činnost byla i v roce 2004 zaměřena převážně na představení výsledků zahraničních přírodovědeckých expedic zoologů muzeí. Výstava o expedici do jižní Afriky byla představena v muzeích na šesti místech republiky (Kolín, Frýdek-Místek, Vrchlabí, Protivín, Mělník a naposledy v Kopřivnici). V roce 2005 bude výstava zlikvidována a část přírodnin z afrických sběrů bude zařazena do sbírek Prácheňského muzea.

Výstava o přírodě Srí Lanky byla vystavena v pěti městech (Tachov, Milevsko, Plzeň, Kamenice nad Lipou a Borovany). Tato výstava bude ještě v roce 2005 putovat a její první presentace bude v lednu a únoru v Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích.

Kromě výstav představujících zoologické expedice se náš zoolog spolupodílel na dalších třech výstavách. Na počátku sezóny to byla velice úspěšná výstava živých zvířat Afriky, „Neznámá malá Afrika“, zorganizovaná Zoologickou zahradou v Hluboké nad Vltavou.

Od 3. června do 12. září se i zoologické pracoviště muzea prezentovalo v rámci muzejní výstavy ke 120. výročí založení Prácheňského muzea. Poslední výstavní aktivitou zoologického pracoviště našeho muzea byla spoluúčast na srpnové výstavě Mysliveckého sdružení Čimelice věnované myslivosti a ochraně přírody. V rámci „Výstavy květin Čimelice“ zde byly představeny vzácné a chráněné druhy zvířeny regionu, hmyzem počínaje a ptáky konče.

Díky podpoře zřizovatele mohla být v roce 2004 v naší pobočce v Protivíně realizována druhá etapa **trvalé expozice „Exotická příroda“** - exotický svět pod mořskou hladinou, která ve dvou vitrínách představuje bohatství života na korálových útesech. Kromě korálů, mořských hub, hvězdic, ježovek a atraktivních ulit mořských plžů a lastur mořských mlžů budou v expozici představeny i ryby a mořská želva. V prostorách mimo vitríny se budou návštěvníci moci seznámit s fotografiemi a filmy představujícími podmořský svět a také s tradičními výrobky z mořských živočichů. Druhá etapa nové expozice plynule navazuje na již existující expozici exotického hmyzu a je

určena především dětem a mládeži. Tato nová část expozice bude slavnostně otevřena při zahájení sezóny v protivínském muzeu na Den dětí, to je 1. června 2005.

Ani tato nově vybudovaná expozice v Protivíně není posledním krokem ke zvýšení atraktivnosti místního muzea. Prácheňské muzeum v Písku připravuje, v rámci expozice „Exotické přírody“, další dvě etapy, které budou nejdříve věnovány mořskému pobřeží, pouštím, savanám a horám a v poslední fázi i tropickým pralesům. V rámci expozice exotické přírody najdou trvalé uplatnění četné přírodníny dovezené expedicemi zoologů muzeí Společnosti Zoogeos do tropických a subtropických zemí.

Z důvodu nekorektního jednání ukončil zoolog dlouholetou spolupráci s redakcí Píseckých postřehů. Tím byla dočasně omezena populárně naučná publikační činnost.

Bibliografie za rok 2004

Článek:

- *Objetí s lesní ženou, IRIS. Čtvrtletník o Zoologické a botanické zahradě města Plzně, přírodě a ekologii, roč. 2/2004, č. 4, s. 14*

Pracoviště geologie

Ing. Jaroslav Cícha

V oblasti péče o sbírky bylo průběžně pokračováno ve zpracování přírůstků v chronologické a systematické evidenci, v čištění a řazení sbírkového fondu. V závěru roku proběhla pravidelná periodická inventarizace v rozsahu 10% v každé z geologických podsbírek.

V oblasti vědecko-výzkumné činnosti byly realizovány dvě významné terénní akce, a to s vydatnou pomocí pracovníků Agentury ochrany přírody a krajiny ČR - správy Chýnovské jeskyně, za což jim patří velké díky. Prvou akcí byl průzkum mocného pegmatitu v Kovářově u Milevska, odkrytého hloubenou sondou. Vzhledem ke značné mocnosti křemenného jádra se nepodařilo sondou zastihnout předpokládané partie s dutinovým vývojem, byly však získány cenné poznatky o tomto neobvyklém pegmatitovém tělese. Druhá akce - výzkum naleziště drahokamových ametystů v Přílepově u Milevska - je popsána v samostatném příspěvku.

Shromažďovány byly nové poznatky k topografické mineralogii Prácheňska, prováděna byla geologicko-mineralogická dokumentace a odběry vzorků u zemních prací, těžebních odkryvů apod. Pro potřeby archeologů byla geologem muzea prováděna petrografická posouzení jak donesených materiálů, tak na sondách v terénu. Pro vodňanské muzeum byly kompletně petrograficky určeny materiály kamenných náhrobníků v Netolicích.

Z činností zaměřených na montanistiku a historické podzemí můžeme jmenovat např. revizní průzkum a fotodokumentaci Eliášovy dědičné štol v souvislosti s jejím připravovaným zpřístupněním pro veřejnost pro obecní úřad v Úsilném u Českých Budějovic, fotodokumentaci historického podzemí pod náměstím v Týně nad Vltavou nebo účast na aktivitách k záchraně historických zlatodolů Havírky u Písku před jejich plánovanou likvidací. Pokračovaly rovněž práce na fotodokumentaci krasových jevů v mramorech jihočeského moldanubika.

Pro výstavu „120 let píseckého muzea“ byla připravena část věnovaná geologickým sbírkám. Ta návštěvníky seznamovala s historií geologických sbírek muzea, s působením jejich jednotlivých správců, ale i s nejvýznamnějšími terénními výzkumy pracoviště v současnosti a s ukázkami z mineralogických expedic.

Již tradičně byla i v uplynulém roce podniknuta letní mineralogická expedice do Alp za účasti spolupracovníků muzea z řad sběratelů minerálů. Cesta byla zaměřena především na lokality rodingitů v údolí Ala v Grajských Alpách v severozápadní Itálii, navštíveno bylo i naleziště kyanitů na vrchu Pizzo Forno v Lepontských Alpách ve Švýcarsku. Všechna místa byla účastníkům známa již z předchozích výprav, a tak expedice přispěla k dalšímu zkvalitnění sbírkových kolekcí z těchto lokalit.

Velkému zájmu se těšila „Předvánoční burza minerálů“, organizovaná geologem muzea již devátým rokem. Vzhledem k neustále stoupajícímu počtu návštěvníků i zájemců o vystavování, sjíždějících se sem z celé republiky, byly v roce 2004 výstavní prostory poprvé rozšířeny i do objektu s muzeem sousedící Obchodní akademie. V průběhu roku bylo prováděno určování vzorků minerálů a hornin pro veřejnost, poskytovány konzultace zejména pro studenty vysokých škol k jejich diplomovým a seminárním pracím, na požádání byly uskutečňovány odborné výklady v geologické expozici. J. Cícha se rovněž zúčastnil týdenního semináře geologů muzeí ČR a SR ve slovenských Smolenicích.

ODDĚLENÍ MUZEJNÍ PREZENTACE - VÝSTAVNÍ ODDĚLENÍ

Vedoucí Mgr. Jan Kotalík

Pokladna a informační centrum muzea

Dana Kozáková, Petra Hodoušová

Zaměstnankyně pokladny - informačního centra muzea - zajišťovaly prodej vstupenek, publikací a suvenýrů. Poskytovaly základní informace českým i zahraničním návštěvníkům, obsluhovaly telefonní centrálu, fax, připravovaly hromadnou poštu k odeslání, pomáhaly při vernisážích i mineralogické burze. Pro pracovníky muzea přepisovaly na PC také určené textové soubory.

Pracoviště kulturních dějin

Mgr. Jan Kotalík

Vedoucí oddělení Mgr. Jan Kotalík v roce 2004 v rámci práce se sbírkami prováděl katalogizaci a plánovanou revizi části sbírky historické fotografie. Při této činnosti dále dotvářel a spolurealizoval výstavní plán, vytvářel určené informační materiály nebo se zúčastňoval jejich přípravy.

Koncem února spolu s kolegy instaloval výstavu „Dobrou chuť!“ (2.3. - 16.5.). V koordinaci s ostatními zaměstnanci vypracoval koncepci a zároveň i provedl následnou realizaci rozsáhlé výstavy „120 let píseckého muzea“ (3.6. - 12.9.) v prostorech muzejní galerie a přilehlé chodby. Dále zajišťoval výstavy prof. Milana Knížáka (5. - 31.10.), Aloise Němce (5. - 29.8.), Galerie Radost (4.5. - 30.6.), Jindřicha Pracha (4. - 29.8.), Kamily Hrabákové (3.4. - 2.5.) v různých výstavních prostorách muzea. Na některých dalších výstavách se podílel pomocí při adjustaci.

V roce 2004 poskytoval služby jednotlivým badatelům, médiím i kulturním institucím.

Pracoviště výtvarných sbírek a výstavní činnosti

Irena Mašíková

Jako každoročně probíhala revize výtvarného fondu ve všech čtyřech řadách výtvarné podsbírky. Do druhého stupně evidence bylo zpracováno celkem 16 položek fondu výtvarného umění.

Z důvodu dlouhodobých muzejních výstav mohla kurátorka věnovat ušetřený čas postupnému doplňování fotografické dokumentace sbírek ve spolupráci s fotografkou muzea Václavou Komasovou. Kompletně byla dokončena dokumentace řady umělecké kresby a započata řada umělecké grafiky.

I v tomto roce bylo restaurováno několik obrazů z muzejních sbírek. Obraz F. Skály - Krajina s ovci - olej na plátně, Antependium Sv. Václav - olej na plátně a Portrét ženy - rovněž olej na plátně. Tento biedermeierovský portrét při restaurování odhalil své malé tajemství. Při čištění obrazu se objevila původní malba a sejmутí pozdější přemalby (jednalo se o přemalbu vlasů, náušnic, náhrdelníku, pásu s přezkou, pozadí portrétu a krajky u dekoltu šatů) dalo vyniknout původní malbě a nesporně lepší výtvarné kvalitě obrazu. Podrobná a pečlivá restaurátorská dokumentace je zajímavou výpovědí příběhu zmiňovaného portrétu.

V průběhu roku byla poskytnuta kurátorkou konzultace a výběr studijního materiálu pro diplomovou práci studentce Pedagogické fakulty. Celoročně zajišťovala I. Mašíková plakáty, pozvánky a propagaci v místním tisku na muzejní výstavní akce. Současně pracovala na přípravě výstav pro další rok. V Galerii PM připravila výstavy obrazů Mirka Kaufmana a Jiřího Ptáčka. Podílela se na instalaci výstavy „Dobrou chuť!“ a vybírala výtvarný materiál pro výstavu ke 120. výročí muzea. V Malých výstavních síních uvedla výstavy tří píseckých malířů Václava Švejcara, Josefa Müllera a Jany Vokurkové (žijící ve Volarech). Dále muzejní výstavu s tematikou heraldiky a na závěr roku 50 let fotografické tvorby Václava Vlčka z Čimelic. V chodbě knihovny fotografickou výstavu Vladimíra Teringla a Laury Jablonské a práce dětí z galerie Radost na tvrzi Klokočín spolu s prezentací Centra ilustrace Písek. V rámci přednáškového cyklu muzea připravila dvě přednášky z oboru historie a čtyři s tematikou výtvarného umění.

Výstavy byly připravovány s pomocí provozních pracovníků - Jindřicha Kurze a Leoše Bolardta.

V závěru roku absolvovala I. Mašíková cestu do Paříže a přivezla soubor výtvarných prací malíře Bociana, který vystavoval v Galerii PM spolu se svojí ženou sochařkou Yvonne Tinayre v roce 1997. (Jeho přáním bylo věnovat po své smrti část svých prací do sbírek muzea).

Zároveň přivezla kurátorka s obrazy i sochy malířovy ženy Yvonne Tinayre pro budoucí malé muzeum v rodišti Bociana ve Slavkově u Opavy, kde jsou na přání obou umělců uloženy jejich ostatky na místním hřbitově.

Zastupitelstvo obce požádalo I. Mašíkovou o přípravu koncepce vzpomínkové expozice slavkovského rodáka malíře Bociana.

Bibliografie za rok 2004

Článek:

- *Výběr z výstav, Prácheňské muzeum v Písku. Zpráva o činnosti za rok 2003, s. 53-62. [ISBN 80-86193-12-8]*

SEKRETARIÁT

Lenka Nádějová

Toto pracoviště zajišťuje mimo jiné prezentaci muzea v návaznosti na spolupráci s médii, zřizovatelem a dalšími organizacemi. V roce 2004 byly pravidelně aktualizovány webové stránky muzea, texty turistických průvodců a podobně, rozšířena cílená inzerce a propagace muzea. Byly vytvořeny stránky muzea v katalogu Relax a na čtrnácti mapových tabulích rozmístěných po Jihočeském kraji umístěna „upoutávka“ muzea.

V minulém roce byly opět ozvučeny expozice muzea, dále pro potřeby návštěvníků vydána nová propagační skládačka, byly zajištěny reklamní předměty ke 120. výročí založení muzea. Činnost tohoto pracoviště dále spočívala v rozšířené spisové a poštovní službě, obsluze hlavní e-mailové adresy muzea, sekretářských pracích, vyplňování statistických údajů NIPOS a dalších dotazníků, vedení agendy ISBN a podobně. Důležitá je i spolupráce s výstavním oddělením muzea (tvorba vlastních plakátů a grafických návrhů), provozně-ekonomickým pracovištěm, AMG a dalšími subjekty.

ODDĚLENÍ PROVOZNÍ

Vedoucí Jitka Čuková

Eva Stellnerová, Zdeňka Kubišová, Jindřich Kurz, Leoš Bolardt

Pracovníci provozního oddělení i v roce 2004 soustředili svoji činnost na plnění pracovních úkolů v oblasti služeb zajišťujících plynulý chod muzea. Zejména se jednalo o zpracování ekonomické, majetkové a personální agendy. Další činnost spočívala v provádění úklidu a údržby muzea a jeho poboček. Pracovníci oddělení zajišťovali také dopravu, zásobování a také technické zabezpečení sbírek po stránce bezpečnosti i protipožární.

Na začátku roku připravila Jitka Čuková zázemí pro seminář Krajského úřadu Jihočeského kraje, na kterém muzeum přivítalo ředitele významných kulturních organizací kraje. Za uplynulý rok zprostředkovala cca 60 akcí v přednáškovém a rytířském sále, z toho bylo 23 akcí vlastních. Spolupracovala s pověřenou tazatelkou společnosti AISA při zpracovávání výzkumu panelu podniků v oblasti telekomunikací, dotazování probíhalo pravidelně 1x za 2 měsíce. Na nádvoří muzea byly dosázeny chybějící rododendrony a přerostlé větve stromů byly ostříhány. V průběhu roku byly objednány předepsané revize, pojištění, opravy automobilů i další dodavatelské služby.

Ekonomka Eva Stellnerová se v uplynulém roce věnovala především zpracování účetnictví, mezd a personálií. Kromě toho sledovala po celý rok plnění rozpočtu s cílem ukončit rok se ziskem. Zpracovala také celý soubor předepsaných směrnic, které mj. kladně ohodnotil i zástupce zřizovatele. V ekonomické a majetkové oblasti byly v uplynulém roce provedeny zřizovatelem dvě kontroly. Kontrolované úseky byly shledány bez závad.

Ekonomka také po dobu pěti měsíců zastupovala vedoucí oddělení nepřítomnou z důvodu dlouhodobé nemoci.

Uklízečka Zdeňka Kubišová pečovala o čistotu celého muzea, předávala uklizené prostory přednáškového sálu jednotlivým nájemcům, zajišťovala průběžně praní prádla a dodávku čistících a hygienických prostředků. Kromě své náplně práce také prodávala publikace a suvenýry při akci Rýžování zlata v Kestřanech.

Řidiči a údržbáři Jindřich Kurz a Leoš Bolardt prováděli samostatně údržbu v muzeu a jeho pobočkách a zejména pak zajišťovali dopravu potřebnou pro archeologické průzkumy, přepravu výstav, sbírkových předmětů, zaměstnanců a materiálu. Oba řidiči se starali také o údržbu automobilů a vedení předepsané evidence služebních jízd. V závěru roku pomáhali pracovníkům knihovny muzea s převozem knihovního fondu z Památníku A. Heyduka do knihovny muzea. Pravidelně prováděli instalace výstav podle pokynů pracovníků výstavního oddělení a zajišťovali likvidaci a odvoz výstav. Leoš Bolardt na začátku roku 2004 vymaloval přednáškový sál, který společně se Z. Kubišovou uklidili.

Hospodaření muzea v roce 2004

Náklady (v Kč)

Spotřeba materiálu	512 626,35
Spotřeba energie	614 975,00
Prodané zboží	137 217,10
Opravy a udržování	837 051,90
Cestovné	70 164,07
Náklady na reprezentaci	12 261,50
Ostatní služby	1 062 026,82
Mzdové náklady	4 720 357,00
Zákonné sociální pojištění	1 616 809,00
Zákonné sociální náklady	95 583,03
Ostatní sociální náklady	24 778,00
Jiné ostatní náklady	19 451,44
Odpisy dlouhodobého majetku	208 262,00
Náklady celkem	9 931 563,21

Výnosy (v Kč)

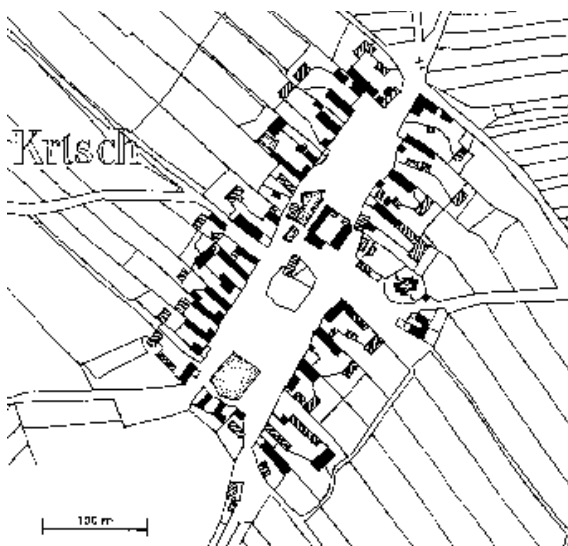
Tržby z prodeje služeb	455 692,00
Tržby za prodané zboží	206 135,50
Úroky	600,83
Zúčtování fondů	180 724,08
Jiné ostatní výnosy	2 294,00
Příspěvky a dotace na provoz	9 095 000,00
Výnosy celkem	9 940 446,41
Hospodářský výsledek - zisk	8 883,20

Jan Adámek - Jiří Fröhlich - Jaroslav Jiřík

FARNÍ KOSTEL V KRČI U PROTIVÍNA VE STŘEDOVĚKU

Nedávný drobný archeologický výzkum u původního presbyteria krčského kostela¹ se stal podnětem pramenného výzkumu zaměřeného na tuto nevelkou svatyni ve středověké etapě její existence. Tento příspěvek je shrnutím dosavadních poznatků.

Je velmi pravděpodobné, že počátky farního kostela sv. Mikuláše lze klást do přímé souvislosti s lokací vsi. Ta byla založena 2 km východně od Protivína v těsném sousedství Píseckých hor. Její vznik snad může souviset s existencí rozsáhlých středověkých rýžovišť, hlubinných dolů a úpraven zlata rozprostírajících se v přílehlé části Píseckých hor na katastrech Nové Vsi, Krče, Těšínova a Všeteče², kdy poloha Krče tvoří jakési jejich přirozené spádové centrum.

Krč na mapě stabilního katastru z roku 1837

- 1) Uskutečnili jej autoři tohoto příspěvku v měsících květnu a červnu 2004 v souvislosti s výkopy vně kostela za účelem izolace vlhkého zdiva. Výzkum byl limitován ve značné blízkosti se nalézajícími hroby (původní hřbitov kolem kostela je totiž stále funkční). Část výkopu u jižní strany presbyteria byla již před započítím výzkumu zasypána - počátek prací totiž nebyl investorem oznámen.
- 2) Srov. Jiří Fröhlich - Jan Michálek, Terénní průzkum a evidence pravěkých a středověkých rýžovišť zlata v okresech Písek a Strakonice, in: Studie z dějin hornictví 11, Rozpravy Národního technického muzea v Praze, sv. 76, Praha 1981, s. 19-29, obr. 1-6; ke sledované oblasti viz s. 22n., mapka obr. 6; Jiří Fröhlich, Ruční mlýny na rozemílání zlaté rudy na Kometě, in: Studie z dějin hornictví 22, Rozpravy Národního technického muzea v Praze, sv. 125, Praha 1993, s. 7-23.

Krč se nalézá v jejich dostatečné blízkosti a zároveň svojí polohou umožňuje sdostatek komfortní možnosti pro trvalé bydlení. Je totiž vysazena jen v mírně svažitém terénu a leží v blízkosti vydatných vodních zdrojů reprezentovaných zejména Zábořským potokem.³ Krč byla lokována nezvykle velkorysým způsobem, když zástavba byla soustředěna kolem mírně lichoběžníkové návsi o rozměrech přibližně 360 x 50 až 90 metrů. Asi v polovině délky jihovýchodní strany návsi, na nejvyšším místě vesnice, byl zbudován nevelký farní kostel. Krč i s farním kostelem pravděpodobně nechal vysadit král, neboť právě on disponoval podacíím právem ke kostelu.

Veškeré zprávy, které o Krči ve středověkém období její existence známe, se vztahují téměř výlučně ke zdejšímu farnímu kostelu⁴, jemuž se nyní budeme věnovat podrobněji. Kostel byl vystavěn, jak již bylo řečeno, na nejvyšším bodu zástavby obce, na jihozápadním okraji plochého návrší, cca 100 od vrcholové kóty 420 m; převýšení mezi kostelem a vrcholem činí pouhé 4 metry.⁵ Při výzkumu bylo doloženo, že stavba stojí přímo na skalnatém podloží, které bylo v ploše předběžně vyměřeného půdorysu zarovnáno jednak odtesáním, jednak vyzděním prohlubní, jak bylo možno dobře dokumentovat v prostoru kolem závěru presbyteria. Z důvodu existence kvalitního podloží tak středověká stavba většinou postrádala předzáklad, jak bylo zjištěno nejen u presbyteria ale i u zdíva západního průčelí.⁶ Původní kostel byl jednoduchý, s odstupněným polygonálním presbytářem se závěrem tvořeným pěti boky osmiúhelníku, bez opěrných pilířů, a s hranolovou věží vztyčenou nad jihozápadním koutem lodi.⁷ Presbyterium, sklenuté křížovou žebrovou klenbou⁸, bylo osvětlováno třemi hrotitými okny⁹ - od východu, severu a jihu; severovýchodní a jihovýchodní stěna závěru okenním otvorem prolomena nebyla. Zachováno je dosud gotické

3) Na kolonizační původ vsi ukazuje již samo jméno „Krč“, které znamená pařez; srov. Antonín Profous, *Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny*. Díl II. CH - L, Praha 1949, s. 376.

4) Jejich přehled následuje v dalším výkladu.

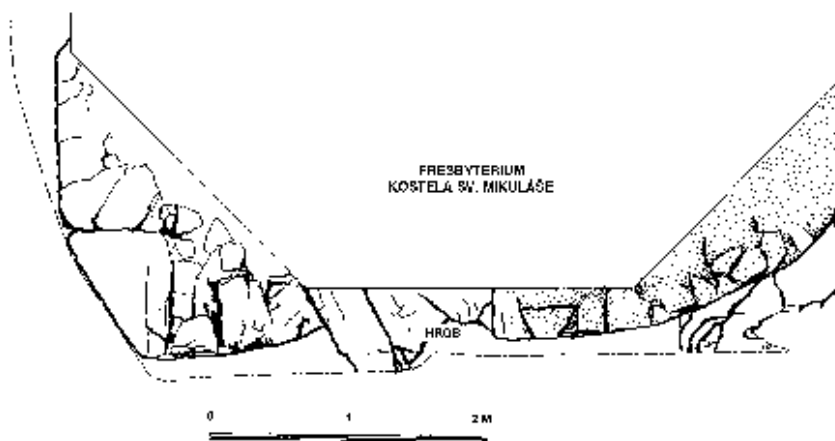
5) V rejstříku nemovitých památek je kostel zaevidován pod č. 27166/3-2584.

6) Materiál získaný v sondě u presbyteria i z výkopů podél celého kostela je nepočatelný a s počátky stavby nesouvisí. Jedná se pouze o 11 kusů zlomků nádob z 15. - 16. století a železný hřeb (snad z rakve), které sem zřejmě byly přemístěny se zeminou při rozšiřování hřbitova a vyrovnáváním jeho terénu, zejména na jižním svahu ke komunikaci. Nálezy jsou uloženy v archeologické sbírce Prácheňského muzea v Písku pod inv. č. A 15485-15487. Při východní straně byla v těsném sousedství presbyteria vyhloubena drobná hrobová jáma pro pohřeb novorozence bez rakve. Stáří pohřbu uloženého mělce pod povrchem nebylo možno zjistit. Po skončení výzkumu byly ostatky uloženy zpět na původní místo.

7) Půdorys publikoval Josef Soukup, *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Píseckém*, Praha 1910, s. 96, obr. 105. Před přestavbou kostela bylo roku 1909 pořízeno fotografické album zachycující exteriér i interiéru kostela, bohužel obsahuje pouhých pět snímků - srov. SOKA Písek, Farní úřad Krč, sig. V/1, fasc. 1.

8) Profil žeber viz Soukup, *Soupis památek*, s. 96, obr. 106 nahoře.

9) Z nich se zachoval pouze upravovaný okenní otvor v severní stěně. Při odstranění pásu vlhkých omítek po obvodu kostela bylo zjištěno, že je také dosud zachován bankál okna v jižní stěně presbyteria - hrana špalety probíhá ve výšce 143 cm od dnešní úrovně terénu, její šířka činí 101 cm.

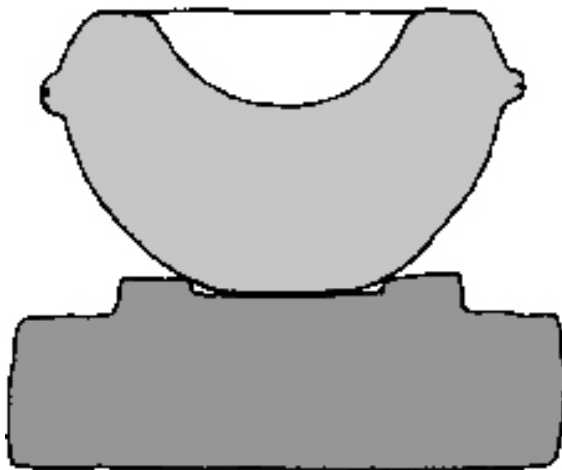

Plán výzkumu muzea v prostoru kolem závěru presbyteria gotického kostela. Tečkovaně vyznačeno zdívem zpevněné skalní podloží. Zaměření J. Fröhlich a J. Jiřík, kresba J. Jiřík

Pohled do části sondy mezi východoseverovýchodním nárožím presbyteria a starou sakristií. Foto J. Adámek

sanktuarium v severní stěně se sedlovým kamenným ostěním a původními kovanými mřížovými dvířky. Do lodi se presbyterium otevíralo jednoduše okoseným, hrotitým, z kvádrů sestaveným triumfálním obloukem. Všechna nároží stavby byla vybavena kvádrovými armaturami. Do kostela se vstupovalo profilovaným hrotitým portálem¹⁰ osazeným přibližně uprostřed jižní stěny lodi, v těsném sousedství jihovýchodního nároží věže.

Středověká křtitelnice - řez. Kresba J. Fröhlich

Středověká chrámová stavba zůstala integrálně dochována až do počátku 20. století. Pouze k severnímu boku presbyteria byla asi v 16. století přistavěna kaple (sakristie) a v blíže neznámé době bylo k severní stěně lodi přistavěno schodiště na kruchtou. Někdy v 18. století byla také před vstupním portálem přistavěna předsíňka.

V souvislosti s přípravou obnovy farnosti v Krči¹¹ začalo být také usilováno o rozšíření kostela.¹² Biskupská konsistoř s rozšířením kostela vyslovila souhlas dne 16. ledna 1906. Poté následovalo jednání s patronátním úřadem až byla stavba konečně povolena C.k. ministerstvem kultu a vyučování dne 11. listopadu 1912.¹³ Rozšíření kostela bylo provedeno velmi radikálním způsobem: byly strženy obě boční stěny lodi (až po věž a kruchtou) a kolmo k ose původního kostela byla postavena kostelní loď nová, zakončená na severu stlačenou apsidou, na jihu do ní byla vestavěna nová kruchta. Z původního kostela tak zůstalo zachováno presbyterium, z něhož se stala boční kaple a západní část lodi s věží a kruchtou. Zachován byl

Je zde dochována pravděpodobně také původní gotická vápenná omítka s malovaným asi 10 cm širokým cihlově červeným pruhem, který jako šambrána lemoval špaletu.

10) Viz Soukup, Soupis památek, s. 96. obr. 106 dole.

11) Ke zřízení farnosti došlo 15. dubna 1909; cit. pramene - zřizovací listiny - viz v pozn. 13.

12) Ještě roku 1904 se počítalo pouze se stavebními opravami a úpravami nevelkého rozsahu - měl být opravován strop lodi, probourán nový vchod pod kruchtou vedle věže a očištěna klenební žebra v presbyteriu. Srov. protokol o místním šetření z 24. května 1904 - SOkA Písek, fond Okresní úřad v Písku, manipulace 1905-1936, sig. 5/2k/3-100, kart. č. 482.

13) SOkA Písek, fond Fara Krč, sig. IIIb/1.

Snímek kostela před přestavbou z r. 1909; pohled od východu. SOkA Písek, Farní úřad Krč, sig. V/1, fasc. 1. Reprofoto J. Adámek

mísovitou prohlubní a se dvěma výstupky pro transport.¹⁵ Jedná se o celkem hrubou kamenickou práci. Poté co byla vytvořena nová kamenná křtitelnice v neogotickém stylu s reliéfně vystupujícími heraldickými štítky po obvodu, byla stará křtitelnice umístěna na hřbitově, u jižního sloupku západní branky.¹⁶

První zpráva o krčské faře (a tedy i o kostele a vsi) pochází z roku 1352, z rejstříku papežských desátků.¹⁷ Zdejší kostel byl chudý, protože uvedeného roku neplatil žádný desátek s poznámkou, že neplatil ani v předchozím (neznámém) termínu.

i původní jižní vstupní portál, který byl rozebrán a poté znovu osazen do novostavby. Stavba postupovala velmi rychle, takže již o svátku sv. Václava roku 1913 byl nový kostel posvěcen. Při té příležitosti bylo také patrocinium svatomikulášské změněno na svatováclavské.

Kromě již uvedeného zůstala též z původního vybavení kostela zachována křtitelnice, která se skládá ze dvou částí: kruhového, ne zcela pravidelného podstavce z durbachitu¹⁴, na jehož horní ploše je vystupující lůžko pro usazení horní části z neurčené jemnozrné horniny. Tato část je vytvořena ve tvaru kotle s mělkou

14) Průměr podstavce se pohybuje od 86 do 90 cm, výška činí 31 cm. Horninu určil ing. Jaroslav Cícha; pochází pravděpodobně z okolí Krče.

15) Výška kotle je 46 cm, jeho průměr 62 cm, průměr spodní plošky 27 cm, výstupky jsou široké 11 cm; prohlubeň má průměr 39 - 40 cm a hloubku pouhých 16 cm.

16) Dnes se však zde nachází pouze podstavec - kotel byl před nedávnem po pokusu o krádež z bezpečnostních důvodů přemístěn nazpět do kostela.

17) *Registra decimarum papalium*, čili: *Registra desátků papežských z diecezí Pražské*, ed. W.W. Tomek, Praha 1873, s. 61.

Stejná byla situace i ve všech následujících známých termínech, tedy v letech 1369, 1384, 1385, 1399 a 1405, kdy je kostel výslovně jmenován jako chudý.¹⁸

O zdejších farářích jsme pro celou předhusitskou dobu informováni poměrně dobře. Prvním známým farářem je Jan, který na své místo rezignoval v lednu roku 1360, kdy jej 21. dne téhož měsíce vystřídal Matěj, syn Petra z Klatov, kterého do úřadu uvedl farář z Nákří.¹⁹ Matěj tu působil téměř 9 let, až do své smrti, která jej zastihla asi někdy koncem léta roku 1369. Dne 17. září byl totiž na místo krčského faráře ustanoven jiný Matěj, syn Wolkera z Písku, který v době ustanovení ještě nebyl knězem, ale prozatím obdržel pouze nižší svěcení.²⁰ Zdali byl Matějovým bezprostředním nástupcem kněz Martin, o němž víme, že zemřel někdy počátkem jara 1391, nelze s jistotou říci.²¹ Je velmi pravděpodobné, že ke střídání duchovních správců v Krči došlo v jednom z období, kdy jsou v řadě konfirmačních knih mezery. K tomu mohlo dojít buď v období velkého hiátu mezi 1. říjnem 1380 a 27. březnem 1383 nebo kratšího hiátu mezi 20. lednem 1384 a 6. červnem 1385. V řečeném roce 1391 nastoupil dne 25. dubna na místo zemřelého faráře Martina kněz Jan, syn Václava z Pořešína.²² Ten zde působil 5 a půl roku až do své smrti na podzim 1396, kdy jej 26. listopadu vystřídal kněz Velislav z Protivína, jehož na místo krčského faráře instaloval farář z Myšence.²³ Velislav se však na místě zdejšího faráře mnoho neohrál, protože již 26. dubna 1398 byl ustanoven farářem v Chotouni, když vyměnil svoji faru s tamějším farářem Mikulášem, který byl pravděpodobně téhož dne ustanoven krčským farářem²⁴, záznam o tom ovšem v konfirmačních knihách nenalézáme. Mikulášovým pravděpodobně bezprostředním nástupcem se v blíže neznámé době stal Příbyslav, setrvávající na zdejší faře do 12. listopadu 1404, kdy ji vyměnil za faru v Chanovicích a do Krče tak přišel dosavadní chanovický farář Ondřej.²⁵ Do které doby tu Ondřej působil nelze říci, nemohlo to však být déle než do dub-

18) Ibidem. Znamenalo to, že příjmy kostela stačily právě tak pro zaopatření faráře a snad i jeho případného pomocníka - vikáře - jenž býval často financován přímo farářem z jeho příjmu. Chudobu fary a tím také její menší atraktivnost můžeme spojit se skutečností, že o místo zdejšího faráře se nejčastěji ucházeli duchovní, kteří dosud žádným beneficiem nedisponovali.

19) Liber primus confirmationum ad beneficia ecclesiastica Pragensem per archidioecesim, Pragae 1867, s. 115.

20) Liber secundus confirmationum ad beneficia ecclesiastica Pragensem per archidioecesim (dále jen LC). Inchoans ab anno 1369 usque 1373, Pragae 1868, s. 10.

21) LC V. Annus 1391 & 1392, Pragae 1865, s. 71.

22) Viz předchozí poznámka.

23) LC V. Ab anno 1393 usque 1399, Pragae 1866, s. 273n.

24) Ibidem, s. 304.

25) LC VI. Ab anno 1399 usque ad annum 1410, Pragae 1883, s. 132. Ondřej je jediný z krčských farářů, o jehož církevní dráze můžeme říci něco málo více než u ostatních. Pocházel z Klatov a jeho otec se jmenoval Jan. Ondřejovým pravděpodobně prvním působištěm byly Budětice, kde byl 3. října 1390 ustanoven farářem po smrti svého předchůdce (LC V, s. 35n.). Směnou přešel k 17. červnu 1392 na faru do Dlouhé Vsi (LC V, s. 128n.) a po roce, dne 13. června 1393, se opět směnou dostal na faru v Chanovicích (LC V, s. 164), kde setrval téměř 10 a půl roku, až do svého příchodu do Krče. Poté však z písemných pramenů mizí. Pokud byla budětická fara jeho prvním působištěm, kam zároveň nastoupil nedlouho po vysvěcení na kněze,

Donátorská scéna vymalovaná v první polovině 14. století na severovýchodní stěně závěru presbyteria. Foto J. Adámek

víme nic a stejně jsme na tom i v případě Pavlově, který je posledním známým krčským farářem nejen předhusitské doby, ale i celého středověkého období.

na roku 1412, kdy se krčským farářem, po smrti předchozího duchovního správce, který ovšem není uveden jménem, stal 20. dubna kněz Přibík, který dosud působil jako kazatel při píseckém farním kostele.²⁶ Přibíkovo působení na krčské faře, na kterou jej uvedl myšenecký farář, bylo ovšem pouhou epizodou, protože již 8. června téhož roku 1412, byl pověřen písecký farář²⁷, aby od Přibíka přijal rezignaci na místo krčského faráře. Zároveň byl novým krčským farářem ustanoven kněz Pavel z Oldřichova.²⁸ Příčinu této náhlé změny neznáme, zdá se ovšem, že spíše než o disciplinární záležitost, která též mohla vést k Přibíkově rezignaci, se jednalo o spor o benefícium, v němž Přibíkův nástupce doložil lepší právo k beneficiu. O Přibíkově dalším osudu ne-

pak by mu v době, kdy se stal krčským farářem, muselo být minimálně kolem 40 let. Potom by bylo docela dobře možné, že je totožný s oním nejmenovaným krčským farářem, zemřelým asi někdy počátkem jara roku 1412.

26) LC VII. Ab anno 1410 usque ad annum 1419, Praga 1886, s. 52.

27) Tím byl Mikuláš z Lovosic - viz Jan Adámek, Duchovní správa písecké farnosti do husitského převratu roku 1419, s. 13-15, in: Jan Adámek - Jan Sommer - Zuzana Všecková, Středověký kostel Panny Marie v Písku. Collectanea ad annum Jubilaeum MM edita, Písek 2001.

28) LC VII, s. 59.

Pro lepší orientaci je posloupnost krčských farářů předhusitské doby sestavena do tabulky:

jméno faráře	předchozí působišť	farářem v Krči	příčina odchodu
<i>Jan</i>	?	<i>před 21.I. 1360</i>	<i>rezignoval</i>
<i>Matěj Petrův z Klatov</i>	?	<i>21.I. 1360 - 1369</i>	<i>zemřel</i>
<i>Matěj Wolkerův z Písku</i>	-	<i>17.IX. 1369 - ?</i>	<i>?</i>
<i>Martin</i>	?	<i>? - 1391</i>	<i>zemřel</i>
<i>Jan Václavův z Pořešína</i>	?	<i>25.IV. 1391 - 1396</i>	<i>zemřel</i>
<i>Velislav z Protivína</i>	?	<i>26.XI. 1396 - 25.IV. 1398</i>	<i>směna s následujícím</i>
<i>Mikuláš</i>	<i>farář v Chotouni</i>	<i>26.IV. 1398 - ?</i>	<i>?</i>
<i>Přibyslav</i>	?	<i>? - 11.XI. 1404</i>	<i>směna s následujícím</i>
<i>Ondřej Janův z Klatov</i>	<i>farář v Chanovicích</i>	<i>12.XI. 1404 - ?</i>	<i>?</i>
<i>Přibík</i>	<i>kazatel v Písku</i>	<i>20.IV. 1412 - 7.VI. 1412</i>	<i>rezignoval</i>
<i>Pavel z Oldřichova</i>	?	<i>8.VI. 1412 - ?</i>	<i>?</i>

Patronát krčské fary náležel po celé sledovatelné období českým králům. Roku 1360 prezentoval nového faráře Karel IV., prezentace krále Václava IV. jsou doloženy výslovně téměř ve všech známých případech změn v obsazení fary - 1369 (tehdy bylo ovšem uplatnění patronátního práva ze strany krále kvůli jeho nízkému věku pouze formální), 1391, 1396 a 1412. Nepodstatnou výjimkou zde tvoří pouze prezentace nového duchovního v roce 1404, kdy prezentační právo uplatnil jménem krále Vácha, purkrabí hlubockého hradu.²⁹

Předcházející řádky jsou zároveň souhrnem všeho, co můžeme říci o Krči ve středověku.

Zbývá ještě zamyslet se nad počátky kostela. Již tradičně nám příliš nepomohou písemné prameny, které pouze stanovují terminus ante quem na rok 1352. Ani architektonické články nejsou chronologicky příliš citlivým vodítkem. Klenební žebra presbytáře jsou velmi prostá, když jejich profilace je tvořena pouze jednoduchým vyžlabením. Profilace vstupního portálu mohla vzniknout jak ve druhé polovině 13. tak v první polovině 14. století. Nejspolehlivější oporu pro datování tak poskytují malby, jimiž jsou pokryty stěny presbyteria a triumfální oblouk.³⁰ Vznikly pravděpodobně nedlouho před polovinou 14. století. Díky skutečnosti, že jejich součástí je též donátorská scéna, při níž donátor symbolicky předává kostel jeho patronovi

29) Citace viz výše podle uvedených roků.

30) Popis maleb Soukup, Soupis památek, s. 96-98, vyobrazení s. 98 a 99, obr. 108 a 109. Malby byly objeveny v roce 1904 a v následujícím roce restaurovány vídeňským malířem Theophilem Melicharem podle návrhu Maxe Dvořáka; viz kolaudační protokol z 31. října 1905 - SOKA Písek, fond Okresní úřad v Písku, manipulace 1905-1936, sig. 5 2k/2, kart. č. 481.

sv. Mikulášovi, je jasné, že musely vzniknout nedlouho po dostavbě kostela.³¹ Z uvedeného tak vyplývá, že kostel byl vybudován někdy v průběhu vlády krále Jana Lucemburského.

U donátorské scény, která je namalována na severovýchodní stěně závěru gotického presbyteria, se ještě chvíli zastavme. Je zajímavá již díky portrétu donátora samotného, kterým je starší muž s již nemnoha bělostnými vlasy a krátce stříženým plnovousem, který je oblečen do splývavého bílého spodního roucha sahajícího až po kotníky a do původně snad fialového dlouhého pláště s červenou podšívkou. Nebýt plnovousu, bylo by možno uvažovat o donátorově příslušnosti k duchovnímu stavu, neboť oblečení lze poměrně snadno považovat za albu a kasuli. Takto se však zdá, že se spíše jedná o muže ve slavnostním dvorském oděvu, pravděpodobně někoho z králova okolí, jak tomu ostatně nasvědčuje i královský patronát kostela. Zajímavý je také model kostela, který donátor zástupně předává sv. Mikuláši, neboť s překvapivou přesností odpovídá původnímu vzhledu kostela: věž zatažená do půdorysu kostelní lodi, poloha jižního vstupního portálu, kříž osazený ve vrcholu východního štítu lodi. Zdá se, že neodpovídá pouze dvojice oken prolamující jižní stěnu lodi, protože podle historických fotografií a půdorysu by zde mělo být okno pouze jediné. Vzhledem k tomu, že řečené okno však zcela jistě svými formami nemůže být oknem středověkým, je možné, že mohlo nahradit původní dvojici užších oken středověkých.

Tematický obsah maleb spojených s osobou sv. Mikuláše také bezpečně dokládá původní zasvěcení kostela, které je jinak doloženo až o několik století později.³²

31) To potvrzuje též jeden z konsekračních křížů zakomponovaný do výjevu - malba tak musela vzniknout ještě před posvěcením chrámové novostavby.

32) Jaroslaus Schaller, *Topographie des Königreiches Böhmen*. Dritter Theil. Prachiner Kreis, Prag und Wien 1790, s. 102, č. 2. Johann Gottfried Sommer, *Das Königreich Böhmen; statistisch-topographisch dargestellt*. Achter Band. Prachiner Kreis, Prag 1840, s. 419 uvádí chybně patronium svatojilské (Filialkirche zu Skt. Egidius).

VZNIK A VÝVOJ PÍSECKÉHO MUZEA (KE 120. VÝROČÍ JEHO ZALOŽENÍ)

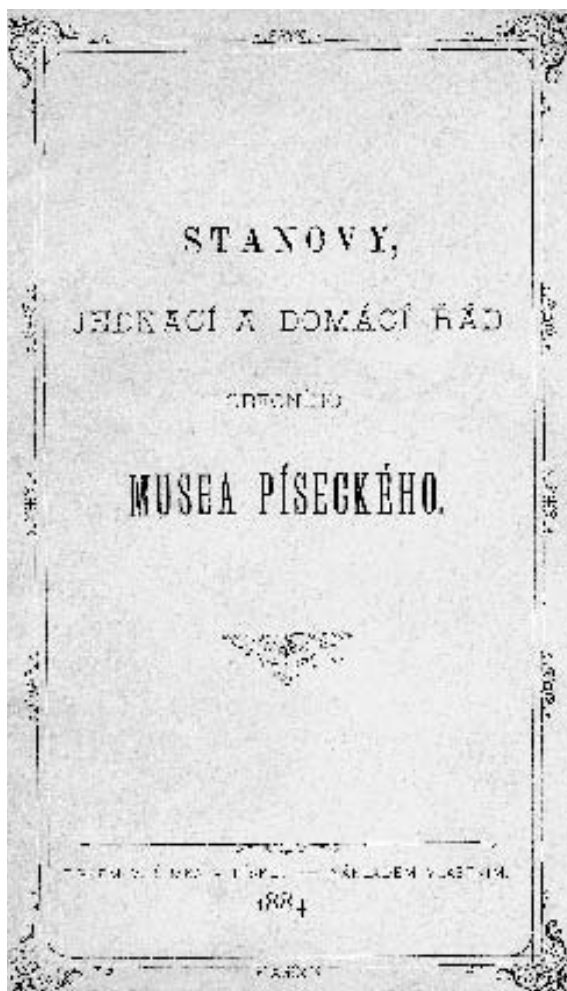
Písek byl městem s bohatou kulturní tradicí. Ta se znásobila ještě na počátku druhé poloviny 19. století, kdy zde byla založena česká reálka a do města přibyla celá řada nových profesorů, kteří posílili zdejší inteligenci. Také boj za tzv. českost Písku dopadl pozitivně a zdejší národní skupina velmi posílila.

Ve fejetonu „Slovo o starých hrobech ve vřkolu Píseckém“ od známého mladočeského politika Eduarda Grégra, který vyšel ve zdejším týdeníku Poutník od Otavy v roce 1860¹, nacházíme výzvy k založení muzea v Písku. Grégr, který ve zdejších příměstských lesích prožil dětství, upozorňuje na množství pravěkých památek, které se v okolí nacházejí. Inspiruje se sbírkami starožitností na Rujáně a muzeem ve Stralsundu: „...*Není však na tom dosti, aby každý jednotlivec naleznuv nějakou starožitnost ji ušetřil a schoval; má-li z takové šetrnosti vzrůstati všeobecný užitek, musí se o to dbáti aby každý, kdož by se z nich poučiti chtěl aneb kohož vůbec zajímají, k nim volného měl přístupu, a jich dle potřeby použití mohl. Toto se však nemůže státi jináče, nežli když se založí zvláštní sbírka, aneb abych tak řekl malé museum kraje prachynského. Chci zde některé myšlenky jak by se toto uskutěčniti dalo vysloviti. Především musel by se zaraziti spolek sestávající z několika milovníků starožitností, který by vydal krafoučké poučení a vyzváni zvláště venkovskému lidu, aby věci starožitné jako kovové kroužky, plátky, jehly, hroty, nože aneb kamenné klíny, kladiva, aneb popelnice naplněné popelem neb vypálenými kostmi, dále staré meče, ostruhy, mlaty atd., aby věci takové pro nikoho cenu nemající, do sbírky zanesli, kdežto za ně zajisté více obdrží, nežli by mu žid podal. Věci tyto by se musely ve zvláštní místnosti uložit, uspořádati a opatrovati. Místnost takovou věděl bych snadno vynajíti.*

První ředitel muzea Ludvík Pompe (1884 - 1900).
Foto z archivu Prácheňského muzea

1) Poutník od Otavy, 1860, sv. 5, č. 9, s. 104n.

Stanovy muzea z r. 1884

Na starém hradě Píseckém nalézá se, jak známo prostranný, světlý, dosti zachovalý sál, který nyní k ničemu neslouží a zcela prázdnen jest. Sál tento náleží ale sám mezi nejpamátnější starožitnosti města Písku a jsem přesvědčen, že ani jediný vzdělaný člověk tak barbarsky nesmyšlí, aby skvostnou tuto památku zničit chtěl. Znáje předobře snahu slavné městské rady o zvelebení a okrášlení města, jsem přesvědčen, že by mile ráda nepotřebný tento sál sbírce starožitností kraje píseckého propůjčila; ba zajisté též malým peněžním příspěvkem podniknutí toto alespoň na počátku podporovala. Vždyť není jiného zapotřebí nežli nějakou dřevěnou skříňku kamž by se starožitnosti uložit daly. Jedná se zde jako u každého takového podniknutí pouze o začátek; jakmile by podniknutí toto u lidu v známost vešlo a již dost malý pokladeček v hnízdě

ležel pak zajisté by sbírka rychle rostla a zkvítala. Takové jak bych je nazval: krajské museum muselo by býti pro každého, nechť on pán neb sluha, měšťan či venkovan, otevřeno, aby se každý z něho poučil, z něho těšiti mohl ... Doufaje, že tento můj návrh dosti vzdělaných a důležitost jeho poznávajících mužů v městě našem nalezne, těším se již napřed z uskutečnění jeho a předvídám, že Písek v krátkém čase domácím i cizím bude moci ukázati sbírku starožitností jakové v žádném jiném městě českém stávati nebude.“

V podobném duchu se nese „Zpráva o cestě do Písku a o současném stavu tamních stavebních památek“,² kterou vypracoval 16. června 1861 pro c.k. místodržitelství architekt Bernard Gruber. Při prohlídce zbytků hradu, resp. jeho zachovalého paláce, se autor zmiňuje: „K našim prohlídkám se připojili různí účastníci a když jsem se po vývodech p. konservátora zeptal, zda zřízení historického spolku pro písecký kraj by nebylo prostředkem k zajištění ještě uchovaných zbytků hradu pro všechny časy a současně tak dáno sálu odpovídající určení, byl tento návrh přítomnými přijat velmi účastně. Nelze si přátí lepší místo pro historický spolek nežli tento sál s dvojitou chodbou, kde mohou býti v nejlepším osvětlení vystaveny větší kusy, jež pocházejí ze zřícené věže a zámekské kaple a jsou umělecky bohatými kamenickými pracemi a sál samotný poskytuje nejnádhernější místo pro shromáždění. V současnosti používá tyto lokality městský nájemce pivovaru, mnohdy k uskladnění svého ječmene, není však na toto místo závislý a v cestě by nestála nejmenší překážka, kdyby nějaká společnost podnikla u městské obce zákroky, a to ve věci předání. Jak velmi je požadován smysl pro dějiny a všeobecná studia takovými místními starověkými sbírkami možno viděti zřetelně ve středně velkých jihoněmeckých a francouzských městech, kde každé vlastní podobný ústav. ... České museum v Praze, které zaujímá pozici akademie, jest právě tak málo schopné býti činné v různých částech země, nahraditi chybějící síly, což jinak činí čistě vědecké ústavy.

Bavorsko ve srovnání s počtem obyvatelstva nepřilíží větší nežli Čechy vlastní vedle mnoha vědeckých ústavů hlavního města deset historických spolků a patnáct nebo šestnáct sbírek starověku, které jsou účelně rozděleny v provinciích a které se všechny starají o svou vlastní existenci. V Čechách jsou to především Kutná Hora a Cheb, kde je založení historického spolku přímo potřebou, dále jsou potřebné Písek, Hradec Králové, Litoměřice a Plzeň, aby se uskladnily alespoň místní sbírky. Poněvadž takové spolky mohou působit jenom k užtku a v žádném případě nezatěžují veřejné fondy, nýbrž naopak způsobují mnohá ulehčení (jak je mně známo z vlastní zkušenosti), myslím, že mohou vyslovit žádost: Aby vysoká c.k. kontrolní komise prosadila vytvoření takovýchto spolků u c.k. místodržitelství pro Čechy, když se již v tomto směru vyskytlo mnoho hlasů, jmenovitě v Kutné Hoře, Chebu a Písku. Že se tyto společnosti velmi jednoduše udržují a nevyžadují žádných větších měsíčních příspěvků nežli asi 10 nových krejcarů, jest hlavní podmínkou, mají-li prosperovat. Dosavadní konservátoři mohli by ihned převzít místa přednostů a jeden ze členů by jistě rád vedl malou agendu.“

Vlastní založení muzea

Zmíněné návrhy si však počkaly na svou realizaci více než dvě desetiletí. V sobotu 3. května 1884 se písecké obecní zastupitelstvo zabývalo v pátém bodu svého pro-

2) SOkA Písek, fond Archiv města Písku, sig. Ah 27. Rukopisný záznam této zprávy v němčině, překlad Fr. Blížek. V archivu autora statí.

gramu návrhem na založení muzea ve městě.³ Tento návrh podal písemně 13. dubna městský tajemník Ludvík Pompe.⁴ Píše v něm, že „...již dávno pociťována toho potřeba, aby jako jinde i v královském městě Písku více všímáno si bylo historických památek neboť bohužel jako na četných místech vlasti našť veliký zavládl vandalismus v první polovici našeho století, tak že napořád ničeny jsou i ty dosti sporé, našich dob se uchovávšť zbytky slavné minulosti, podobně i v Písku vzalo za své hojnost památek všeho druhu.“ Dále uvádí, že předměty by muzeum získávalo dary, zápůjčkami i výměnou; existovalo by především díky darům peněžitým a odkazům, dále pak vlastním příjmům ze vstupného a z výnosů koncertů, zábav, dobročinných představení pořádaných za tímto účelem. Jistě by bylo skrovnou částkou pamatováno i v obecním rozpočtu a zcela určitě by se našla i nevelká místnost v nějakém obecním domě. Muzeum by dle Pompeova návrhu řídilo devítičlenné kuratorium a jeden člen městské rady, který by to dostal úkolem. V závěru se L. Pompe nabízí, že o muzeum bude pečovat, že to nebude na úkor výkonu jeho funkce městského tajemníka a že všechny práce s muzeem spojené vykoná bez nároku na odměnu. Současně přiložil i návrh stanov a řád vypracovaný dle stanov plzeňského muzea.

Návrh byl obecním zastupitelstvem jednohlasně přijat, což kvitoval písecký list Otavan 31. května v nepodepsaném článku „Nové museum v král. městě Písku“ slovy: „... čímž vyplněno vřelé již všeobecně pociťované přání, aby konečně někde v bezpečném místě uschovány byly ty nepatrné zbytky dávnověkosti našeho města a kraje a před další zkázou zachovány.“⁵ Na základě schválení návrhu na zřízení

Členové prvního kuratoria Adolf Heyduk, Jan Matzner a Karel Ninger. Foto z archivu Prácheňského muzea

3) Otavan, 1884, č. 18, s. 165.

4) Archiv Centrální evidence sbírek Prácheňského muzea (dále jen CES PM), Protokoly musejního kuratoria 1884 - 1902.

5) Otavan, 1884, č. 22, s. 208.

Budova reálky, v níž byla v letech 1886 - 1888 umístěna první expozice muzea. Obrázek z archivu Prácheňského muzea

muzea obeslal písecký starosta František Gamisch 5. května 1884 občany určené do kuratoria na 21. květen.⁶ Program jednání byl závažný: schválení stanov muzea, jeho jednacího a domácího řádu a volba předsedy kuratoria. Z pozvaných se řádně omluvili advokát JUDr. Hessler a profesor reálky Adolf Heyduk. Schůzi řídil obecní starší MUDr. Vojtěch Pacovský. Stanovy, jednací a domácí řád, které byly navrženy, schválili přítomní bez připomínek.⁷ Nejdůležitější byla volba předsedy kuratoria. Volilo se hlasovacími lístky a za předsedu zvolen jednomyslně v nepřítomnosti JUDr. Lambert Hessler. Poté došlo k volbě správního výboru kuratoria. Ředitelem muzea byl zvolen městský tajemník Ludvík Pompe. Jednatelem kuratoria se stal prof. Jan Matzner, kasírem (pokladníkem) prof. Josef Nedvídek. Dalšími členy kuratoria byli prof. Karel Ninger, prof. Adolf Heyduk, prof. Václav Babánek, prof. Josef Kopecký, prof. Antonín Madiera, prof. František Tonner a MUDr. Václav Pacovský. Kuratorium mělo tedy deset členů.

Na své první schůzi si jako hlavní úkoly stanovilo kuratorium získání vhodné místnosti pro sbírky, oznámení o zřízení muzea místním úřadům, spolkům a příznivcům starožitností se žádostí o podporu a vypracování zprávy o vzniku muzea praž-

6) CES PM, Protokoly musejního kuratoria 1884 - 1902.

7) Stanovy, jednací a domácí řád obecního Musea píseckého. Písek 1884.

Ve druhém patře Městské spořitelny se nacházely muzejní expozice v letech 1888 - 1902. Obrázek z archivu Prácheňského muzea

ským novinám, Vojtěchu Náprstkovi, konzervátoru starožitností, a správnímu výboru Musea království Českého.

V Otavanu vyšel 5. července 1884 úvodník ve výrazné úpravě, nazvaný „Předky v úctě mějme, nás ctí budou potomci“, ⁸ který obsahoval podobný text jako již citovaná zpráva v Otavanu z 31. května. Obyvatelstvo bylo požádáno o dary. O týden později již uvádí Otavan v lokálce „Místnímu museu dostalo se těchto darů“ více než sto předmětů od 16 občanů. Asi dvě třetiny darů tvořily mince a vůbec numismatický materiál.⁹ Od té doby přinášel Otavan každý týden seznamy darů a jména dárců. Po prvním náporu se však počet darů počal snižovat a výčet dárců v Otavanu z 22. listopadu 1884 končí výzvou: „....*Prosíme laskavě o další dárky pro městské museum*“. V dalších letech se seznamy darů a dárců objevují již jen sporadicky. Větším darem do začátků bylo pravděpodobně předání numismatické sbírky písecké reálky, která čítala více než 400 kusů.¹⁰

8) Otavan, 1884, č. 27, s. 259.

9) Otavan, 1884, č. 28, s. 265.

10) Ondřej Kolář, Numismatika v dějinách píseckého školství, in: Informace MěNV v Písku, 1988, č. 6, s. 14. K prvním archeologickým darům viz Jiří Fröhlich, Historie archeologické sbírky píseckého muzea, in: Prácheňské muzeum v Písku. Zpráva o činnosti za rok 2003. Písek 2004. s. 37 - 44.

Členové prvního kuratoria

Jak patrně, skládalo se kuratorium, vyjma městského lékaře a advokáta, výhradně z profesorů jak reálky, tak gymnázia (včetně ředitelů obou ústavů) a školního inspektora. Jak příznačný rys pro město škol, nazývané jihočeskými Athénami.

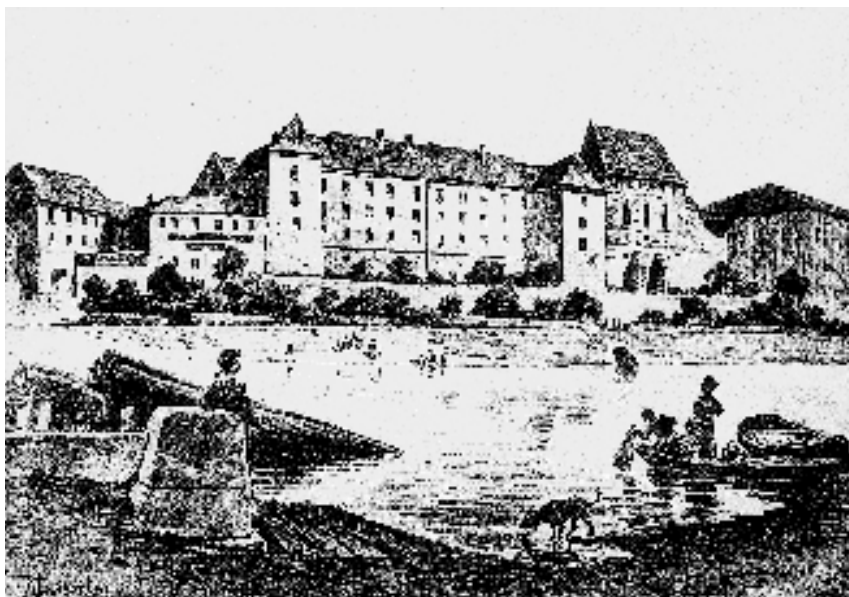
Ředitelem muzea se stal *Ludvík Pompe*, iniciátor jeho založení. Narodil se v Písku 27. září 1838 v rodině Abunda Pompe, tehdy oficiálně krajského soudu, studoval na místním gymnáziu, a pak v Praze práva. V roce 1861 vstoupil do soudní praxe, působil jako auskultant a později aktuár u okresních soudů v Počátkách, Hluboké nad Vltavou, Pelhřimově, Pacově, Mělníku a 17. září 1866 byl jmenován městským tajemníkem v Písku. Tuto funkci zastával 34 let. Zasloužil se o stavbu železnice vedoucí přes Písek - českomoravskou příčnou dráhu, dbal o opravy místních kostelů a pečlivě dozíral na chod celé obce. Při návštěvě císaře ve městě v roce 1888 dostal od panovníka zlatý prsten s briliantem a monogramem FJI, obec vyznamenala Ludvíka Pompe v roce 1898 zlatým záslužným křížem a v červnu 1900 byl jmenován za své celoživotní zásluhy o rozvoj Písku ředitelem všech městských úřadů a velkostatků. Byl velkým milovníkem geologie - v muzeu se staral především o sbírky mineralogické, prehistorické a numismatické. Když 1. září 1900 zemřel, prošel smuteční průvod prakticky celým městem, aby se tak mohl zesnulý s Pískem rozloučit.

Předsedou kuratoria byl zvolen *JUDr. Lambert Hessler*. Zemský advokát, zasedal na písecké radnici jako náměstek starosty, současně působil jako člen okresního zastupitelstva, býval i poslancem říšské rady a sněmu Království českého za město Písek. Stal se též předsedou Měšťanské besedy a ředitelem kanceláře Městské spořitelny, což mělo význam pro pozdější uložení sbírek muzea. Byl to tichý, upřímný vlastenec, lidumil, skromný člověk. Když roku 1886 ve svých 52 letech zemřel na rakovinu, zahráli mu Písečtí při spouštění rakve do hrobu národní hymnu Kde domov můj.

Významnou postavou kuratoria byl jeho jednatel *Jan Matzner* (1845 - 1915). Působil jako profesor zeměpisu a dějepisu na písecké reálce.

Ředitel muzea August Sedláček (1900 - 1926).
Foto z archivu Prácheňského muzea

Od r. 1902 se sídlem muzea staly objekty bývalého hradu a kasáren. Obrázek Karla Liebschera

Jako první se začal soustavně zabývat dějinami města. Dle některých badatelů je prof. Matzner prvním historiografem města Písku.¹¹ Pokladní kuratoria *Josef Nedvídek* (1843 - 1902) byl profesorem gymnázia, kde učil náboženství a češtinu a byl i literárně činný. *Karel Ninger* (1827 - 1913), gymnaziální profesor, který byl za své vlastenecké postoje zejména v šedesátých letech perzekvován rakouskými úřady. Je autorem *Pamětí*, které jsou důležitým pramenem pro společensko-politický život v Písku na počátku druhé poloviny 19. století.¹² *Adolf Heyduk* (1835 - 1923), profesor reálky, byl význačným českým básníkem, členem literární skupiny Májovců, člověk udávající ve městě po dlouhá léta kulturní směr. Jeho umělecký i osobní význam přerostl Písek. *Václav Babánek* (1827 - 1899), první samostatný učitel českého jazyka na píseckém gymnáziu, kde vyučoval i dějepis a zeměpis. Dlouholetý správce gymnaziální knihovny. *Josef Kopecký* (1824 - 1913), klasický filolog píseckého gymnázia, v době založení muzea zatímní správce školy. Otec Theodora Kopeckého, významného píseckého nakladatele. *Antonín Madiera* (1831 - 1899) působil původně na píseckém gymnáziu, kam byl přeložen v roce 1860 z Bratislavy. Později

11) Ondřej Kolář, Historik Jan Matzner, in: Okresní muzeum v Písku. Zpráva o činnosti za rok 1986, Písek 1987, s. 16-27.

12) Paměti prof. Karla Ninger. Vydal Jaromír Malý. Knihovnička Otavana č. 14, Písek 1932.

se stal okresním školním inspektorem. *František Tonner* (1837 - 1934) přišel spolu s Adolfem Heydukem roku 1860 jako začínající pedagog na píseckou reálku a později se stal jejím ředitelem. Posledním členem kuratoria byl *MUDr. Václav Pacovský* (1842 - 1909), městský lékař, zasedal v městské radě a řadu let působil v ředitelstvu Občanské záložny.

Uložení sbírek

Muzejní sbírky byly shromažďovány prozatímně v jedné místnosti v bytě ředitele gymnázia (budova gymnázia se tehdy nalézala v Komenského ulici čp. 86) a v jedné místnosti radnice. Děly se na odbor archeologický, přírodovědecký a průmyslový. Sbíraly se i staré knihy a ty se shromažďovaly do zadní místnosti bývalého gymnázia v obecním domě čp. 1 na Velkém náměstí.

První inventář, který se nám zachoval - nejstarší dar je datován 4. července 1884 - je psán inkoustem na složce papíru většího formátu, zápis obsahuje vždy datum, jméno dárce a předmět, pokud možno datovaný. Bohužel, většinou chybí lokalita. Tento inventář má pouze deset stran, končí pravděpodobně rokem 1886 a činí dojem konceptu.¹³

V obecním rozpočtu na rok 1885 se nám nově objevuje položka,

Součástí muzea se stal i gotický sál hradu. Foto z archivu Prácheňského muzea

13) CES PM, Kniha č. 24.

Mineralog August Krejčí. Foto z archivu Prácheňského muzea

va spořitelny na žádost kuratoria poskytla pro potřeby muzea celé druhé patro bezplatně. Celkově mělo muzeum k dispozici kolem 200 m² plochy - pět nebo šest velkých místností a dvě malé komory na uložení knih. O rozdělení místností a uložení sbírkových předmětů však nevíme nic bližšího.¹⁴ Od února 1889 byly nově instalované sbírky opět otevřeny pro veřejnost.

Krise muzea

Za zemřelého předsedu kuratoria JUDr. L. Hesslera byl zvolen MUDr. Václav Pavovský, po dvou letech však odstoupil a roku 1888 se stal předsedou císařský rada Alois Pakeš (1839 - 1909), starosta města, původním povoláním kupec. Do kuratoria byl v této době kooptován Karel Lukáš, pozdější starosta města.

V zápisu schůze kuratoria z 12. ledna 1891 se zachoval údaj z pokladní zprávy, že jmění muzea představuje 648 zl 42 kr. V této době obvykle činil roční příspěvek od obce 200 zlatých. Někdy kolem roku 1894 se písecké muzeum dostalo do krize, činnost kuratoria poklesla a obec přestala vyplácet pravidelné dotace.

pod kterou město věnuje na muzeum 100 zlatých.¹⁴

Když byla roku 1886 dostavěna budova nové reálky v Komenského ulici (čp. 89), získalo zde muzeum prozatímní místnost v přízemí, vedle bytu školníka. Zde byla také otevřena první expozice pro veřejnost. Stalo se tak 9. září 1886 při příležitosti odhalení pomníku Františka Palackého v sadech, které později nesly i název Palackého. Od té doby byly sbírky přístupny každou neděli od 11 do 12 hodin. Vstup byl volný. Můžeme-li věřit zmíněnému konceptu inventáře, mělo muzeum v době zpřístupnění sbírek již více než tisíc předmětů, z velké části mincí.

První důstojné umístění získaly muzejní sbírky roku 1888 po vystavění rozsáhlé budovy městské spořitelny v Karlově, tehdy Mostecké ulici. Sprá-

14) Otavan, 1885, č. 4, s. 31.

15) Archiv Městského stavebního úřadu v Písku, složka domu čp. 108, Karlova ul., bez sign.

Zajímavou sondu do dějin píseckého muzea v tomto období nacházíme v pozůstalosti Karla Václava Adámka, kde je uložen výkaz muzea za rok 1897.¹⁶ Z něj se dozvídáme, že v tomto roce se muzeum stále nacházelo v místnostech městské spořitelny, které jsou zde charakterizovány jako vhodné. Sbírky si prohlédlo 150 neplatících zájemců. Bylo zde uloženo 81 přírodovědných předmětů, 1 524 historických (pravděpodobně včetně numismatiky), 154 uměleckých, 147 uměleckoprůmyslových a 59 národopisných - úhrnem tedy 1 695 sbírkových předmětů. Nejsou zde započítány knihy, kterých bylo něco přes tisíc.

August Sedláček v čele muzea

Krise muzea byla překonána po smrti dlouholetého ředitele Ludvíka Pompe 1. září 1900. Na jeho místo byl ve schůzi 13. října 1900 zvolen věhlasný historik prof. August Sedláček, který se rok předtím přestěhoval na penzi do Písku. Také na místní radnici se poměry změnily. K moci se dostala mladočeská strana a nový starosta Karel Lukáš, dříve pouhý člen kuratoria, se stal jeho předsedou. Dalšími členy byli: MUDr. Václav Pacovský, městský lékař, PhDr. Karel Cumpfle, ředitel gymnázia, Jan Matzner, profesor reálky, Karel Ninger a Josef Nedvídek, profesori gymnázia, Hynek Soldát, ředitel reálky, František Toner, ředitel reálky v.v., Adolf Heyduk, profesor reálky v.v. a František Mathiasco, člen okresního a obecního zastupitelstva.¹⁷ Z pokladnickovy zprávy vyplývá, že muzeum disponuje částkou 748 K 19 h a starosta města připomněl opětý obecní příspěvek 400 K (který v době zmíněné nečinnosti muzea nebyl poukazován), bylo však třeba provést revizi účtů, která nebyla vykonána od 24. listopadu 1894.

August Sedláček (1843 - 1926) byl skutečně významnou osobností naší historiografie a jeho písecký pobyt

Kustod muzea František Ladislav Weber. Foto z archivu Prácheňského muzea

16) Národní archiv, fond Rodinný archiv Adámků, K.V. Adámek - Muzea 2, karton 67.

17) František Lipš, 50 let Městského muzea v Písku, in: Zpráva Musea Augusta Sedláčka pro vlastivědu Prácheňska a městského archivu v Písku za rok 1934, Písek 1935.

Člen kuratoria Jaromír Malý. Foto z archivu Prácheňského muzea

byl pro město velmi důležitý. Zejména proto, že zpracoval městský archiv a dějiny Písku. Byl spíše archivářem (v jednom dopise K.V. Adámkovi si A. Heyduk stěžuje, že se Sedláček zabývá více archivem a muzeum je na okraji jeho zájmu¹⁸⁾).

Velký význam měl Sedláček jako okresní konzervátor. Vahou své funkce se rozhodující měrou zasloužil o opravu zbytků královského hradu. Z dochovaných zápisů je patrné, jak kuratorium celou opravu sledovalo a přispělo i určitými částkami. Nebylo to samoúčelné. Po skončení rekonstrukce paláce hradu a opuštění prostor bývalých kasáren vojskem (červen 1902), získalo muzeum jak hradní tzv. rytířský sál, tak kancelář a šest výstavních místností. V části přízemí bývalých kasáren byl umístěn městský archiv, který byl osobou A. Sedláčka přidružen k muzeu a zůstal tak půl století. Kuratorium vyvi-

nulo značné úsilí na záchranu dalších historických památek ve městě. Jeho péčí a za odborného dohledu byla v této době opravena rozpadávající se bašta u bývalé Putimské brány, zbytky městských hradeb, upraveno nádvoří hradu aj.

Do nově instalovaných prostor muzea, hradu a archivu se v březnu 1903 uskutečnila první velká hromadná exkurze. Uspořádali jí píseční turisté a účast byla přes tři sta osob.

První spolupracovníci

Stálým spolupracovníkem muzea se stal prof. August Krejčí (1865 - 1925), významný geolog.¹⁹ Již v roce 1889 uveřejnil článek „Mineralogická sbírka městského muzea píseckého“²⁰⁾, což byla vlastně metodická studie o uspořádání mineralogických sbírek v muzeích. A. Krejčí se zapojil do práce se sbírkami v roce 1905, utřídil

18) Národní archiv, fond Rodinný archiv Adámků, K.V. Adámek - Muzea 2, karton 67.

19) Jaroslav Cícha, Písecký mineralog a přírodovědec August Krejčí (s připojenou bibliografií), in: Prácheňské muzeum v Písku. Zpráva o činnosti za rok 2000, Písek 2001, s. 52-60.

20) Otavan, 1889, č. 43, s. 339.

je a zpracoval a zároveň muzeu věnoval cenné minerály, z nichž jeden, jím nově objevený v Píseckých horách, dostal jméno „písekit“.

Také národopisná sbírka byla podstatně rozšířena množstvím výšivek od bývalé ředitelky měšťanské školy v Soběslavi Emilie Fryšové (1840 - 1920), která žila na odpočinku v Písku. Protože však šlo především o blatské záležitosti, předalo je muzeum koncem padesátých let soběslavskému muzeu výměnou za preparáty přírodnin. Nicméně E. Fryšová uspořádala poprvé v Písku oddělení národopisu.

Sedláčkova muzejní činnost

Muzeum participovalo na vydání třisvazkových Dějin královského krajského města Písku nad Otavou, které vyšly v letech 1911 - 1913. Jejich autorem byl ředitel muzea a archivu prof. August Sedláček. Aby toto dílo, které připravil jednak vázané, jednak v sešitovém vydání, mohlo být dostupné všem, přispěli různí mecenáši nemalými částkami. Zejména je nutno uvést Občanskou záložnu, která věnovala peníze určené původně na opravu hradu a obnovu jeho věže, zříčené roku 1860.

Sedláček svým smyslem pro třídění archivního materiálu zavedl nové inventární knihy a předměty v nich evidoval v 11 odděleních. Akvizice byly od roku 1900 průběžně vedeny v přírůstkovém deníku. Veškeré snahy o inventář však byly nedokonalé.

A. Sedláček rovněž založil muzejní knihovnu. Ve městě v té době existovala jednak veřejná knihovna, jednak městská úřední knihovna, ve které se shromažďovaly městské knihy, zápisy apod. Po vzniku muzea k ní městský tajemník přiřazoval různé tiskoviny, které dárci věnovali muzeu - staré knihy, bible, zákoníky, slovníky, místní časopisy aj. Sedláček oddělil 1 120 knih a svazků úřední povahy od ostatních, kterých bylo 1 641. Staré městské knihy se staly součástí archivu a 24. dubna 1901 oznámil Sedláček městské radě, že muzejní knihovna je uspořádána. Zavedl v ní čtyři oddělení: I.- knihy bohoslovecké, náboženského obsahu, kancionály aj. (396 svazků), II.- knihy dějepisného, země-

Ředitel muzea Josef Kaiser (1926 - 1932). Foto z archivu Prácheňského muzea

pisného či právního obsahu (628 sv.), III.- krásná česká a jinojazyčná literatura a dějiny literatury (314 sv.), IV.- varia (303 sv.). Knihovnu umístil ředitel do malé místnosti vedle své kanceláře.²¹

Reorganizace muzea v roce 1926

Další krize muzea nastala za první světové války a trvala až do poloviny dvacátých let. Starosti a strasti válečné a poválečné odsunuly kulturní snažení. Kuratorium se dobrovolně rozpustilo, veškeré písemnosti za něj podepisoval starosta obce a o muzeu pečovali vedle prof. Augusta Sedláčka kustod PhC. František Ladislav Weber, člověk znalý mnoha světových jazyků, a městský knihovník František Lipš. Ačkoliv ředitel muzea na nedobrý stav muzea často poukazoval, nastala náprava až po jeho smrti.

A. Sedláček zemřel 15. ledna 1926 v Písku. Prácheňský regionalista a redaktor

PhDr. Jaromír Malý se při své písecké návštěvě 17. ledna zmínil, že by muzeum mělo být reorganizováno a řídil by ho zvláštní spolek, který by nesl jméno zemřelého Sedláčka.²²

Tato myšlenka dopadla na úrodnou půdu a 14. března zmíněného roku se uskutečnila v zasedací síni radnice ustavující schůze „přípravného komitétu Společnosti musejní PhDr. Augusta Sedláčka“.²³ Schůzi řídil starosta obce Metoděj Brandejs a hlavní referát přednesl Dr. J. Malý. Živá debata se rozpoutala kolem názvu reorganizovaného muzea, jejímž výsledkem bylo „Museum Dra Augusta Sedláčka pro vlastivědu Pracheňska“ (velmi brzy byl opuštěn krátký název „Pracheňsko“ užívaný Sedláčkem a nahrazen v jazykovém úzu používanějším: Prácheňsko.) Stanovy vypracoval dle stanov klatovského muzea

Etnografka Anna Regina Husová. Foto z archivu Prácheňského muzea

21) František Lipš, Musejní knihovna v Písku, Písek 1941

22) Písecké listy, 1926, č. 4.

23) Účastníky jednání v zasedací síni radnice byli: starosta města Metoděj Brandejs, majitel tiskárny a knihkupec Theodor Kopecký, plukovník v.v. Karel Tuma, JUDr. František Daneš, JUC. Janda, PhDr. Jaromír Malý, prof. Josef Kaiser, prof. František Havelka, městský knihovník František Lipš, JUDr. Slaba a ředitel spořitelny Robert Malý.

Stará muzejní expozice. Foto z archivu Prácheňského muzea

F. Lipš.²⁴ 6. června 1926 byly schváleny v ustavující schůzi kuratoria a 1. dubna následujícího roku je schválilo obecní zastupitelstvo, které současně zrušilo stanovy, jednací a domácí řád obecního muzea píseckého z 3. května 1884.

Do nového kuratoria byli povoláni: starosta obce Metoděj Brandejs, muzejní referent JUDr. Rudolf Slaba, ředitel školy Josef Luzum, učitel Hugo Štráberger, městský knihovník František Lipš, majitel tiskárny Theodor Kopecký, profesor Josef Kaiser, fotograf Josef Javůrek, ředitelka měšťanské školy Anna Regina Husová, obecní starší Vilém Volf, za píseckou spořitelnu vrchní ředitel Robert Malý, za okresní politickou správu vládní rada Vladimír Kendík a kooptací archeolog Bedřich Dubský z Řepice u Strakonic, školní inspektor Jan Dyk ze Strakonic, vrchní lesní rada Dr. Ing. Theodor Mokřý, akademický malíř plukovník Karel Tuma, ředitel školy Rudolf Kleinschmidt z Rabí, prof. František Havelka, komerční rada Emil Eggerth, štábní kapitán Josef Wajtaufer, JUDr. Otakar Kudrna z Netolic a knihovník Národního shromáždění v Praze a redaktor PhDr. Jaromír Malý.

O metodickou pomoc byl požádán Svaz československých muzeí a již 21. července 1926 se v Písku objevuje Dr. Fridolín Macháček z plzeňského muzea, který provedl odbornou revizi.

24) Stanovy Musea Dr. Augusta Sedláčka pro vlastivědu Prácheňska, Písek 1927.

Archeolog Bedřich Dubský. Foto z archivu Prácheňského muzea

O stavu píseckého muzea informoval ve stati Jihočeské muzejnictví, kde kritizuje malý počet sbírkových předmětů (1 671 kusů) ve srovnání s velikostí města. Vystavené sbírky představují snůšku různých předmětů z domácnosti městské i venkovské, něco obrazů, ale prehistorická archeologie zcela chybí. Ta by vyžadovala vlastní výzkum, ale ten muzeum neprovádí. Inventář sepsaný Augustem Sedláčkem je dostačující pouze pro revizi, ale pro studium sbírek nemá ceny. Knihovna k muzeu připojená nevyhovuje ani požadavkům nejskromnějším. Macháček je přesvědčen, že se novému kuratoriu podaří zvednout úroveň muzea, domnívá se však, že nejprve je třeba doplnit sbírky tak, aby reprezentovaly město a jeho nejbližší okolí a teprve potom se pustit do rozsáhlého prácheňského

regionu. Chybí zde koncepční sbírání památek, např. na malíře skla a porcelánu Jana Zachariáše Quasta, který v Písku působil. Varuje před snahou kuratoria hledat vzor pro svou práci v německém pošumavském muzeu v Horní Plané, pro Písek je vhodné vzít si příklad v klatovském či poděbradském muzeu.²⁵

Vnitřní organizace nového muzea

Kancelář a pracovnu mělo muzeum v prostorách muzejní knihovny, jež byla dočasně uložena v městském archivu. V pracovně byla zřízena temná komora pro vyvolávání fotografií a laboratoř konzervátora. Tyto práce vykonával Karel Brabeneč, který dokonce absolvoval kurz v archeologickém ústavu. Bohužel velmi brzy zemřel a jeho místo zastával obětavý městský strážník Karel Hrach, který nemohl vzhledem ke své nemoci být v činné službě. Správcem muzea se po Sedláčkově smrti stal profesor Josef Kaiser²⁶ a práci kustoda zastával osvědčený PhC. František We-

25) Fridolín Macháček, Jihočeské muzejnictví, in: Jihočeský přehled I., 1926, č. 7 - 8, s. 203n. F. Macháček samozřejmě vyhotovil i podrobnou hodnotící zprávu, přesně dle jednotného schématu. Tato zpráva je uložena v archivu Svazu československých muzeí.

26) Jiří Fröhlich, Písecký muzejník profesor Josef Kaiser, in: Muzejní a vlastivědná práce/Časopis Společnosti přátel starožitností 37/107, 1999, s. 168-170.

ber, který však rovněž pro dlouhodobější nemoc byl nahrazen pplk. v.v. Bohumilem Turkem a již se nevrátil.

Pro začátek bylo šest místností v severním křídle bývalého hradu vybaveno novým nábytkem a v něm byly sbírky po revizi nově nainstalovány, či spíše uspořádány. V první místnosti se nacházely památky na místní výtvarníky, zejména J. Z. Quasta, ikonografie města, městská privilegia a význačné kusy staré obrazárny, která byla nainstalována většinou na světlé chodbě. V druhé místnosti byly uloženy památky místních spisovatelů a hudebních skladatelů, sbírka umělecko-průmyslových předmětů a numismatika. Třetí sál byl věnován sbírkám měšťanských starožitností a nábytku. Čtvrtá místnost patřila archeologii, mineralogii, geologii, paleontologii a lesnímu hospodářství. V pátém sále byly uspořádány národopisné památky, zejména textil. Šestý sál byl určen pro památky řemesel, obchodu a zemědělství. Mimo tyto místnosti, různě velké, nevysoké, řazené za sebou v enfiládě, disponovalo muzeum ještě původní, v roce 1902 restaurovanou hradní síní - palácem, v níž byla vystavena sbírka zbraní a vojenských a spolkových praporů. V přilehlém pavlánu a pod ním v přízemí našlo místo lapidárium.

V neděli 26. června 1927 bylo nové muzeum za účasti mnoha významných hostů, např. Otakara Ševčíka, Leoše Janáčka, Emilie Heydukové, Terezy Sedláčkové a Fridolína Macháčka otevřeno. Na slavnostní schůzi promluvil o vývoji, významu a poslání muzeí Dr. Macháček, který den předtím vykonal v muzeu odbornou revizi. Muzeum se na jeho radu stalo v témže roce členem Svazu československých muzeí²⁷ a zároveň si předplatilo svazový orgán Musejní obzor, který však brzy zanikl.

Sbírky byly přístupny denně mimo pondělí, kdy se prováděl úklid, od 10 do 12 a odpoledne od 14 do 16 hodin, v neděli a ve svátek od 9 do 13 hodin. Vstupné stanoveno za osobu 1 Kč, školní mládež 0,50 Kč, stejnou sumu platili účastníci ohlášených spolkových návštěv a hromadné školní vý-

Ředitel muzea František Lipš (1932 - 1941). Foto z archivu Prácheňského muzea

27) O členství požádalo muzeum 14. května 1927 a 22. července bylo přijato za člena Svazu; roční příspěvek činil 70 korun.

Ředitel muzea Václav Švec (1941 - 1950). Foto z archivu Prácheňského muzea

pravy neplatily nic. První rok (od 26. června) bylo registrováno 1 148 platících osob, školních hromadných návštěv bylo deset a ostatní čtyři.

V roce 1928 vydalo písecké muzeum svou první výroční zprávu a zahájilo tak úspěšnou řadu muzejních výročních zpráv, které vycházely za léta 1927 - 1940, 1959 - 1962, 1968 - 1970, 1974 - 1979 a od roku 1983 nepřetržitě. Mimo důležité statistické a organizační údaje obsahují i zajímavé studie²⁸. První řada zpráv (za roky 1927 - 1940) vycházela péčí písecké spořitelny, jednak jako součást jejich ročenek, jednak jako zvláštní otisk.

Součástí první zprávy byl i článek Bedřicha Dubského „Předhistorické oddělení krajinického musea v Písku“. Tato stať je do jisté míry reakcí na výše zmíněnou Macháčkovu kritiku, totiž že písecké muzeum nemá

žádné prehistorické sbírky, neboť neprovádí archeologické výzkumy. Dubský upozorňuje veřejnost, zejména příznivce muzea, na možnosti nálezů, vypočítává jejich nejběžnější typy a žádá obyvatelstvo o hlášení nálezů a současně sděluje, že povede pod hlavičkou píseckého muzea podrobný archeologický výzkum celé oblasti. Skutečně se Bedřich Dubský od té doby za vydatné podpory muzea věnoval systematickým i záchranným výzkumům, jejichž výsledky pak shrnul do svého stěžejního díla „Pravěk jižních Čech“, které vyšlo v Blatné roku 1949. Hmotné památky získané z archeologických výzkumů B. Dubského značně obohatily sbírkový fond píseckého muzea.

Velké změny doznal inventář sbírek. Ten původní, zavedený A. Sedláčkem, byl podroben při revizích silné Macháčkově kritice. Proto začal prof. Kaiser v roce 1929 vytvářet spolu s pplk. Turkem systematický lístkový katalog. Podle Lábkova „Nástinu praktické muzeologie“ byly vytištěny lístky a zároveň byly od Svazu československých muzeí opatřeny tiskopisy pro inventář knižní. Ten pak počal psát městský knihovník František Lipš, který se stal po přeložení prof. Kaisera do Prahy novým správcem muzea.

28) Jejich bibliografii zpracoval Jiří Fröhlich, Zprávy o činnosti píseckého muzea (1927 - 2000), in: Prácheňské muzeum v Písku. Zpráva o činnosti za rok 2000, Písek 2001, s. 77-82.

Knižní inventář byl dohotoven v roce 1935 a veden podle následujícího systému (v závorce uveden počet položek a kusů v roce 1935)²⁹ : I. Muzejní knihovna (5 903 - 5 903), II. Fotografie (329 - 955), III. Prehistorie (481 - 541), IV. Mince (1 213 - 9 253), V. Kroje a výšivky (427 - 427), VI. Varia - obrazy, nábytek, řezby, nářadí a nástroje, keramika, sklo a různé (3 058 - 7 669), VII. Přírodniny (1 - 93), VIII. Zahradnická a domácí odboj (371 - 1 148) , IX. Lapidárium (18 - 48). Tento inventář je dosud používán jako součást řady přírůstkových knih.

Macháčkova revize

Jak si nové muzeum vede, zjišťoval Svaz československých muzeí prostřednictvím svého inspekčního referenta Dr. F. Macháčka, který zavítal do Písku na revizi 31. května 1936. Ve své zprávě s uspokojením konstatoval, že muzeum je nyní v dobrém stavu, zejména díky pilné práci správce. Předností muzea jsou dobré, světlé místnosti (navíc v roce 1930 bylo do muzea zavedeno elektrické světlo),³⁰ ale chybí depozitář, který muzeum takového rozsahu nutně potřebuje, neboť se bude nadále rozšiřovat a ne vše se bude moci vystavit. Úprava místností je dobrá, sbírky jsou v pořádku, neuspokojuje pouze instalace v hradní síni, která je příliš přeplněna. Největší předností muzea je však pořádek vnitřní, který při revizi příjemně překvapil. Inventář založený prof. Kaiserem a dále vedený F. Lipšem je na výborné úrovni. Písecké muzeum je jedním z mála československých muzeí, v němž je veden lístkový katalog. Dr. Macháček však polemizuje s Lábkovou metodou vedení lístkového katalogu a soudí, že je nutno ji zlepšit.

Méně byl revizor spokojen s inventářem, ale i prezentací právě archeologie, kterou měl na starosti Bedřich Dubský. Ten však byl víc praktickým terénním archeologem, než muzejním pracovníkem. V závěru své zprávy upozorňuje Dr. Macháček na neutěšený finanční stav muzea. Obec, která

Geolog Josef Chalupský. Foto z archivu Prácheňského muzea

29) Zápis z valné schůze kuratoria musea dne 16. listopadu 1935 - CES PM, Kniha č. 1.

30) Tamtéž, zápis z 13. března 1930.

kdysi vydala nemalé částky na jeho znovuzrození, nyní omezila a dokonce zastavila i nepatrné dotace, což by mohlo mít neblahé následky. Udržet pořádek v muzeu je těžší a odpovědnější práce, než ho tam zavést, uvádí Dr. Macháček.³¹

Heydukovo muzeum

Předposlední den roku 1935 zemřela vdova po bývalém členu kuratoria, básníku A. Heydukovi. Necelý rok před svou smrtí sepsala poslední vůli, v níž učinila píseckou obec svou univerzální dědičkou. Město se po její smrti stalo majitelem

domu čp. 438 v Tyršově ulici, kde v prvním patře zůstal zařízen byt po A. Heydukovi, jenž zemřel v roce 1923.³²

Protože se již za života paní Heydukové uvažovalo o zřízení Heydukova muzea, byl během léta 1935 proveden soupis knihovny, nábytku i uměleckých předmětů v bytě knihovníkem a správcem muzea Františkem Lipšem a znalcem Heydukova života a díla prof. Josefem Kotrčem. Obec, která nebyla ve finančních záležitostech muzeu zrovna nakloněna, měla patrně výhrady k přijetí tohoto dědictví. Znamenalo to totiž jednak zaplatit dědičnou daň, jednak vyplátit polovici domu od několika dal-

Muzejní expozice umístěná v prostoru nynější expozice pravěku. Foto z archivu Prácheňského muzea

31) Velmi podrobná zpráva je uložena v archivu Svazu československých muzeí, podstatný výtah v X. zprávě Musea Dr. Augusta Sedláčka pro vlastivědu Prácheňska a městského archivu v Písku za rok 1936, Písek 1937.

32) O bytě podrobněji Jiří Prášek, Měšťanské bydlení koncem 19. století na příkladě domácnosti Adolfa Heyduka v Písku, in: Z jihočeského národopisu, 1988, s. 129-139.

ších dědiců (vzdálených rodinných příslušníků), ale nakonec vše dobře dopadlo.³³ Muzeum Adolfa Heyduka bylo otevřeno pro veřejnost 4. července 1937 jako pobočka píseckého muzea. Otevřeno bylo vždy v neděli a ve svátek od 10 do 12 hodin, pouze však v sezoně (od 1. června do 30. září), mimo tuto dobu na požádání v muzejní kanceláři. Dozorce Heydukova muzea honorovala městská pokladna. Vznikla tak první z několika budoucích poboček muzea.

Heydukův dům byl později, v závěru roku 1991, zakoupen do vlastnictví píseckého muzea a následně zde započala zásadní rekonstrukce.

Ředitel muzea Karel Kukačka (1950 - 1952). Foto z archivu Prácheňského muzea

Snaha o založení památníku odboje

Počátkem třicátých let se objevila myšlenka zřídit v Písku památník domácího a zahraničního odboje, tak jako tomu bylo v jiných městech. Písečtí legionáři se pustili do práce a během krátké doby sebrali několik set předmětů. Tzv. legionářské oddělení měl vést štkt. L. Čížek, protože však byl mezitím přeložen do Českých Budějovic, nahradil ho štkt. Josef Drápela. 10. listopadu 1933 se konala v radní síni města ustavující schůze, na níž zvoleni činovníci, kteří se měli o budování památníku starat. Nebyl však prostor. Sály píseckého muzea již byly přeplněné a depozitáře stále chyběly. Jednu z možností, umístění památníku odboje do Muzea prof. Adolfa Heyduka, kde se nacházely čtyři místnosti (vlastně volný byt), byly po shlednutí komisí uznány za nevhodné. Sebrané předměty proto zatím uložili ve velké uzamčené skříni v pracovně muzea. Do budoucna se počítalo s umístěním památníku v obecním domě čp. 1 na Velkém náměstí, kam také měla být přestěhována muzejní knihovna. Avšak ani jeden z uvažovaných přesunů se neuskutečnil. Ze sebraných, ale i soukromých legionářských památek byla alespoň uspořádána úspěšná výstava v zasedací síni okresního domu, kterou za necelé dva týdny v létě roku 1937 navštívilo 2 397 osob. Výtěžek z této akce, stejně tak i čisté příjmy z každoročních Zborovských oslav se ukládaly na konto zřízení památníku. Tomu však učinila konec německá okupace. V zápise ze zasedání kuratoria 29. června 1940 se hovoří o tom, že památky legionářské byly již před rokem z muzea odstraněny

33) Viz článek Nevhodný odkaz, Písek 1936, č. 7.

a za dozoru gestapa úředně zapečetěny v bedně. Jednalo se o 500 položek představujících více než 1 200 předmětů.³⁴

Úsilí o zřízení zemědělského muzea

Dalším, též nerealizovaným plánem, bylo zřizování zemědělského muzea. Mělo nést jméno Dr. Josefa Kazimoura, rodáka z nedalekého Oslova, který patřil k našim předním propagátorům zemědělského muzejnictví.³⁵ První zmínka o záměru zřídit zemědělské muzeum v Písku se objevuje v roce 1938, ale je již dost konkrétní, neboť okresní hospodářská záložna věnovala na tento účel 1 000 Kč.³⁶ Správcem „zemědělského oddělení“ byl jmenován profesor písecké lesnické školy Ing. Friese. V tomto muzeu mělo být zastoupeno lesnictví a také rybářství, pro něž cenné exponáty nasbíral Dr. Ing. Theodor Mokrý, dlouholetý člen kuratoria. Ještě v roce 1940 se ve zdejším tisku objevuje návrh na zřízení zemědělského muzea v rolnické škole, či alespoň Kazimourova síň.³⁷

Ředitel muzea Jan Rothbauer (1952 - 1958). Foto z archivu Prácheňského muzea

Všechna venkovská muzea prý mají svá zemědělská oddělení, ale Písek dosud ne. Do jisté míry podobný nápad - i když zcela jinak motivovaný - se objevil v sedmdesátých letech v souvislosti se záměrem využítí areálu středověkých tvrzí v Kestřanech, které v té době patřily k píseckému muzeu. V jedné z nich mělo být zřízeno muzeum jihočeské vesnice, kolektivizace zemědělství apod. Pro tento záměr byl také sbírán materiál, naštěstí se tato myšlenka nerealizovala.

Galerie

Z projektů třicátých let byl vlastně uskutečněn pouze jeden, a to jen do jisté míry - zřízení obrazové galerie. Návrh se ústy člena kuratoria a okresního hejtmána Rudolfa Kobliha objevil

34) Městské muzeum za války. Písecké listy 1945, č. 3.

35) Na Kazimourově rodném domku v Oslově byla 5. května 1932 odhalena pamětní deska.

36) Zápis z valné schůze kuratoria dne 12. března 1938 - CES PM, Kniha č. 1.

37) Památka Kazimourova, Písecké listy 1940, č. 9.

v červnu 1937 a byl jednomyslně podpořen³⁸. Krátce nato písecký Rotary klub složil ve prospěch budoucí galerie 6 100 korun. Kuratorium vytvořilo zvláštní výbor v němž zasedlo několik místních umělců a znalců umění. Byl vyhotoven seznam žijících umělců z celého regionu a ty výbor požádal, aby do budoucí galerie věnovali svá díla. Několik uměleckých děl bylo také zakoupeno. Předměty takto získané vystavilo muzeum v prostorách okresního i městského úřadu, galerie dostala název „Prácheňská obrazová galerie v Písku“, ale vlastní místnosti stále ještě neměla. Těch se jí dostalo až počátkem padesátých let, kdy muzeum získalo i druhé patro bývalých kasáren.³⁹

Ředitel muzea Ríša Suk (1958 - 1963). Foto z archivu Prácheňského muzea

V období okupace

Revize státního muzejního inspektora Dr. Karla Gutha, vykonaná 24. července 1939, dopadla pro muzeum příznivě. Ve zprávě o ní Guth píše, že „sbírky vykazují velmi dobrou práci musejních pracovníků. V budoucnu bude ovšem třeba roztřídit a instalovat celé museum tak, aby podávalo ucelený obraz města i kraje“.⁴⁰ To však již bylo v době nacistické okupace, za níž také v píseckém muzeu došlo k určitým změnám. Dozor nad muzeem vykonával bývalý důstojník československé armády Rudolf Pařízek, který se přihlásil k Němcům a psal se Parizek. (Po válce byl mimořádným lidovým soudem odsouzen k trestu smrti a popraven). Veškeré popisky a texty i nápisy musely být německo - české. Jak jsme již uvedli, sbírka domácího a zahraničního odboje byla zapečetěna a později ji nacisté odvezli. Gestapo zabavilo i některé předměty připomínající zakázanou tělovýchovnou organizaci Sokol, rozpuštěný písecký 11. pěší pluk apod. Převážně šlo o sportovní a sřecké ceny a trofeje, což byly většinou stříbrné a skleněné poháry, které si pak Němci mezi sebou soukromě rozebrali. Ze sbírek muzea musely být vyřazeny i památky na Československou republiku, její politické před-

38) Zápis ze schůze kuratoria dne 26. 6. 1937 - CES PM, Kniha č. 1.

39) Nejnověji: Marketa Dvořáková, Vznik a vývoj galerijní a výstavní činnosti píseckého muzea. Závěrečná práce pomaturitního studia muzejnictví, 1990.

40) Zprávy památkové péče 1939/3, č. 6-7, s. 105.

stavitele (zejména T. G. Masaryka a E. Beneše) a židovské rituální předměty. Některé z těchto věcí byly zničeny, většinou komisionálně spáleny, mnohé se ovšem podařilo zachránit. Protože bylo nařízeno odevzdat všechny zbraně úřadům, využili někteří lidé možnosti věnovat staré militárie muzeu, a tak se sbírka zbraní rozrostla. Způsobilo to však občas různá vyšetřování, jako např. dar židovského občana, za což byl správce muzea František Lipš dokonce povolán před pražský vojenský soud, který ho ovšem osvobodil.

Tento případ, a další podobné úřední šikany, jistě způsobil, že Fr. Lipš požádal o penzionování a bylo mu vyhověno. Tento člověk patřil k předním osobnostem píseckého kulturního života. Narodil se 26. října 1874 v Písku, kde měl jeho otec litografický závod. Stal se městským úředníkem a zároveň knihovníkem. Aktivně působil v Sokole, mezi ochotníky a v dalších spolcích. Správcem muzea se stal v roce 1932. Byl autorem četných publikací, z muzejnického hlediska zejména „50 let Městského musea v Písku“ (1935), „Museum Dr. Adolfa Heyduka v Písku“ (1937), „Drobné písecké umění“ (1937), „Emilie Heyduková v dopisech svých přátel“ (1940) a „Musejní knihovna v Písku“ (1941). Lipš byl rovněž autorem pravidelně vydávaných výročních zpráv. Zemřel v Písku na odpočinku v roce 1966.

Po Lipšově odchodu se stal správcem muzea městský archivář František Švec. S ním spolupracovali Dr. František Němeček a zejména Čestmír John, učitel, jenž byl nucen předčasně penzionován. Nastoupil do muzea 1. září 1942 a zůstal v něm

Pobočka muzea - Alšův dům v Miroticích. Foto z archivu Prácheňského muzea

až do 31. března 1946, kdy se navrátil do svého původního povolání.

Podle výroční zprávy⁴¹ činil sbírkový stav píseckého muzea v roce 1940 celkem 15 691 položek což představovalo 33 245 předmětů. Nacistické úřady nařídily vytvořit soupis všech předmětů, které by se v době přímého válečného nebezpečí musely uložit na vhodném místě. Nejcennější předměty byly ukryty před leteckým bombardováním po celou dobu války v bezpečných krytech městské spořitelny. Uvolněné místo jak po nich, tak zejména po věcech zabavených, využili pracovníci muzea k pořádání četných výstav. Byly to zejména „Výstava prácheňských výtvarníků“ (1940), „Výstava památek na Otakara Ševčíka“ (1942), „Výběr píseckých malířů“ (1943), „August Sedláček a Písek“ (1943), „Bedřich Smetana a Písek“ (1944) a další.

V roce 1944 zabralo německé vojsko měšťanské školy, jejich sbírky byly prozatímně uskladněny v prostorách muzea, a to tak muselo být pro veřejnost uzavřeno. Činnost se tak omezila pouze na ošetřování sbírek, přijímání darů a pozůstatostí a jejich evidenci.

Po válce

Po osvobození Písku americkou a sovětskou armádou v květnu 1945 došlo ihned k obnově napáchaných škod. Sbírkové byly vyzvednuty z úkrytů jak bezpečnostních, tak tajných a po provedených revizích znovu instalovány. Již 9. září 1945 mohlo být muzeum opět zpřístupněno veřejnosti. Jako jeho správce i nadále působil Václav Švec. Kuratorium, jehož činnost za okupace stagnovala, se po jejím skončení nesešlo v dělné soustavě. Nejlépe to komentovaly notickou Písecké listy: „... *soustava kuratoria složeného z neaktivních zástupců korporací se neosvědčila. Je třeba, aby na správu musea měli vliv skuteční musejníci a sběratelé a ne delegovaní zástupci bez zájmu o věc*“.⁴²

Ředitel muzea Jiří Frey (1966 - 1973). Foto z archivu Prácheňského muzea

41) XIV. Zpráva Musea Dr. Aug. Sedláčka pro vlastivědu Prácheňska a městského archivu v Písku za rok 1940, Písek 1941.

42) Písecké listy, 1945, č. 16.

Tento názor vyjádřil ve svém pravidelném Sloupku člen kuratoria ing. Ivo Beneš, významný prácheňský regionální pracovník, který navrhoval vytvoření muzejní společnosti již v roce 1940. Tehdy bylo řešení jeho návrhu odloženo na pozdější, vhodnou dobu.⁴³

Činnost muzea v padesátých letech

Tato doba nastala až 1. února 1949, kdy bylo zrušeno kuratorium a nahrazeno Spolkem přátel musea, jehož duší byl tehdejší předseda školské a kulturní komise Městského národního výboru v Písku Jaroslav Šindelář. V tomto spolku se sdružili všichni dobrovolní pracovníci muzea, aby pomáhali ve vlastivědné činnosti. Spolek byl později nahrazen komisí a ta pak muzejní radou jako poradním orgánem.

Muzeu se po dlouhé době začalo blýskat na lepší časy. Obavy městského stavitele Kříže, že stropní trámy neunesou větší zatížení (tj. návštěvníky) se ukázaly neopodstatněné a muzeu byla přidělena velká část 2. patra bývalých kasáren a zároveň i přízemní místnosti. Z původních 330 m² a šesti místností se muzeum rozrostlo na

téměř 2 000 m² a 23 místností. V přízemí byla upravena knihovna, které se konečně dostalo samostatného prostoru, také kanceláře muzea zde našly své místo a v druhém patře byla vystavena díla ze sbírek Prácheňské galerie. Několik místností sloužilo i technickému zázemí a pracovníci muzea vybudovali i několik tak potřebných depozi-tářů, které však měly spíše charakter skladišť. Přes dvůr, v části bývalého jižního křídla hradu, vzniklo lapidárium. Muzeum dostalo nový hlavní vchod z nádvoří hradu i nově upravenou vstupní halu.

Počátkem padesátých let písecké muzeum značně zvětšilo své sbírkové fondy. Mělo to souvislost s potlačovatelskou politikou nového vedení státu. Náhlá bytová tíseň vedla k administrativnímu rozdělování velkých bytů, to nutilo občany z kdysi zámožnějších rodin zbavovat se nadbyteč-

Ředitel muzea Jaroslav Šindelář (1973 - 1979).
Foto z archivu Prácheňského muzea

43) Zápis ze schůze kuratoria dne 15. 6. 1940 - CES PM, Kniha č. 1.

ných předmětů. Protože prakticky neexistovaly prodejny starožitností ani antikvariáty, věnovala část takto postižených lidí starožitný nábytek, vybavení domácností, součástky ošacení a kroje, ale zejména knihy, do muzea. V případě knih to bylo i rušení knihoven různých zanikajících či transformovaných organizací (Orel, Měšťanská beseda, Důstojnická knihovna 11. pěšího pluku, Sokol aj.). Praxe byla taková, že knihy odborné, zejména historické a přírodovědné i regionální a cenné tisky byly zařazeny do knihovny muzejní, beletrie pak do knihovny městské.⁴⁴ V roce 1954 měla muzejní knihovna 8 365 položek.⁴⁵ Díky tak rozsáhlému fondu vzniklo i první místo knihovníka, jímž se stal na jednu čtvrtinu úvazku RNDr. Jaroslav Michal.

Po Václavu Švecovi byl na krátkou dobu (1950 - 1952) ředitelem Karel Kukačka a po něm Jan Rothbauer (1952 - 1958). Ani v tomto období nešlo dělat muzejní práci bez četných dobrovolných pracovníků, a tak vedle již jmenovaných Dr. Jaroslava Michala, Bedřicha Dubského, Čestmíra Johna a Jaroslava Šindeláře se sluší vzpomenout i Annu Brouškovou, jež pečovala o národopisné sbírky po smrti Anny Reginy Husové, Eduarda Partla a Josefa Ferkla, kteří pracovali ve fotografické laboratoři a Bohumila Voračku, jenž se zabýval - ovšem jako placená síla - galerijní činností.

Existence depozitářů a výstavních prostor dovolila v daleko větší míře pořádat výstavy, přednášky a vyvíjet další osvětovou činnost, čímž se v muzeu značně zvedla návštěvnost. V roce 1951 na 7 000 osob a o rok později dokonce o téměř dva tisíce více.⁴⁶

Výstavy, které se v tomto období konaly, se daly rozdělit do třech hlavních okruhů: výstavy obrazů ze sbírek Prácheňské galerie, výstavy o životě významných osobností Písecka a konečně výstavy ideologicky zaměřené, propagující většinou

Ředitel muzea Petr Šrámek (1979 - 1986). Foto z archivu Prácheňského muzea

44) Sdělení RNDr. Jaroslava Michala, tehdejšího dobrovolného spolupracovníka muzea (zemřel 1991).

45) Čestmír John, 75 roků píseckého muzea, in: Okresní vlastivědné muzeum v Písku. Zprávy 1959, Písek 1960. s. 11.

46) 100 let muzea v Písku (1884 - 1984). Okresní muzeum v Písku 1984, s. 20.

život v Sovětském svazu. Jen mimořádně se objevila jiná témata. V letech 1950 až 1958 uspořádalo písecké muzeum celkem 59 výstav.

Pod státní správou

V roce 1958 získalo muzeum nový název - Okresní vlastivědné muzeum v Písku - a o dva roky později jej převzal do péče okresní národní výbor. To již mělo svého prvního skutečného ředitele, jímž se stal 1. května 1958 promováný historik Ríša Suk. Pod jeho vedením dostala muzejní práce jasnou koncepci. Muzeum obnovilo i vydávání výročních zpráv, které byly často doplněné o zajímavé studie.⁴⁷

Pobočka muzea - koncertní a výstavní síň zřízená v kostele Nejsvětější Trojice v Písku. Foto z archivu Prácheňského muzea

Správa okresního národního výboru znamenala jednak výrazné zlepšení ve finanční oblasti, jednak posílení personálního obsazení. V roce 1960 pracovali v muzeu již čtyři zaměstnanci. Archiv se definitivně odstěpil od muzea a odstěhoval z prostor na nádvoří bývalých kasáren do budovy soudu na Velkém náměstí. Uvolněných prostor bylo využito pro depozitář archeologie, militárií, zemědělského a řemeslnického nářadí, průmyslových strojů a uměleckých předmětů. Také dosavadní skladiště pod hradním sálem se upravilo na depozitář nábytku, krojů, numismatiky, entomologie, fotografické sbírky a sbírky drobných předmětů uměleckého průmyslu.

47) Viz pozn. 28.

Pobočky píseckého muzea v Miroticích

K dosavadní pobočce píseckého muzea - Heydukově památníku - přibyla od 1. ledna 1982 další - Alšův domek v Miroticích. Původní malířova rodná chalupa vyhořela již v roce 1901. V nové republice byl na jejím místě postaven „Alšův domek“, část v roce 1924, další v letech 1928 a 1930 a celá stavba byla dokončena v roce 1934. V jubilejním „Alšově roce 1952“ zde Mirotičtí instalovali pamětní síň se stálou výstavou Alšova života a díla.⁴⁸ Spolu s Alšovým domkem přešel do správy píseckého muzea i naproti stojící památník loutkaře Matěje Kopeckého, a tak oba objekty tvořily samostatnou pobočku píseckého muzea.

Po roce 1989 byl nejprve dům, v němž se Kopeckého památník nacházel, vrácen restituentovi a památník M. Kopeckého se přestěhoval do jedné z místností Alšova domu, v roce 2003 pak písecké muzeum předalo celý dům Městu Mirovice.

Muzeum v šedesátých letech

V roce 1963 odešel Dr. Ríša Suk do Prahy a ředitelkou muzea se stala Marie Sedláková. Z tohoto období, až do roku 1966, se k dějinám muzea nezachoval prakticky žádný archivní materiál. Pravděpodobně byl záměrně skartován v souvislosti s odhalenou trestnou činností ředitelky, která spočívala v rozkrádání, resp. zaměňování cenných předmětů ze sbírkového fondu.

Na základě vypsání konkurzu se stal od 1. ledna 1967 ředitelem muzea Jiří Frey. Od téhož roku se muzeum změnilo novým statutem na Oblastní muzeum v Písku. Oblastní působnost (okresy Písek, Strakonice, Prachovice a Příbram) spočívala v oborech přírodovědy a literární historie.

Koncem šedesátých let byly v muzeu vybudovány další depozitáře, zejména v půdách, a upraveny nové prostory ve sklepech, kde posléze vznikly dvě stálé specializované expozice - Zlato na Písecku (1976) a Ryby a rybářství na Písecku (1981).

Postupně se zvýšil i stav zejména kvalifikovaných pracovníků, z původních šesti zaměstnanců v roce 1966 vzrostl jejich počet v průběhu sedmdesátých let na patnáct. Konzervátor si vybudoval konzervační dílnu s laboratorii, v přízemí vznikl přednáškový a výstavní sálek, kde se konaly menší výstavy, takže muzeum disponovalo dvěma samostatnými výstavními prostory. Do celého objektu bylo zavedeno ústřední topení. Po zmíněných asanačních pracích činila výměra všech muzejních pracovišť 2 540 m², místností bylo 28, z toho ve 13 se nacházely výstavní prostory (1 100 m²). Sbírkový fond představovalo 36 571 položek, pod nimiž se skrývalo na 140 tisíc předmětů.⁴⁹ Velkou pozornost věnovali pracovníci muzea i kulturně výchovné činnosti, byly to nejen četné výstavy, ale také přednášky a spolupráce s mlá-

48) Jan Toman, Rod píseckých a mirotických Alšů, České Budějovice 1974, s. 253n.

49) Oblastní muzeum v Písku. Zpráva o činnosti za rok 1975, Písek 1976.

deží např. formou různých kroužků. Rozšířila se i publikační činnost muzea, zejména se vydávaly katalogy k výstavám.⁵⁰

Kádrové změny, tak typické pro počátek normalizace na počátku sedmdesátých let postihly i muzeum - byl odvolán ředitel Jiří Frey a musel odejít výtvarník Miroslav Pechánek.

Ve druhé polovině roku 1973 nastoupil na místo ředitele Jaroslav Šindelář, který s touto institucí dlouhá léta velmi úzce spolupracoval a jako předseda MNV v Písku ji značně podporoval.⁵¹

Kestřanský areál a svatotrojický kostel

Od roku 1974 patřil k píseckému muzeu unikátní areál dvou středověkých tvrzí a barokního zámku v Kestřanech. Objekty byly převzaty od místního zemědělského družstva v havarijním stavu a ihned se započalo s jejich rekonstrukcí. Původní velikášské plány počítaly s využitím tvrzí jako výstavních prostor, v jedné měla

Ředitel muzea Václav Bartoš (od r. 1986). Foto z archivu Prácheňského muzea

být expozice Život na středověkých tvrzích a ve druhé Život venkovského lidu, vývoj zemědělství a úspěchy kolektivizace, zámek měl sloužit jako detašované pracoviště muzea (depozitáře, konzervační a restaurátorské dílny, technické zázemí apod.) Rekonstrukce však byla příliš náročná a spolykala během let několik milionů korun, a tak se stala pro muzeum, a potažmo pro rozpočet okresu, těžkým břemenem s přihlédnutím k započaté generální rekonstrukci vlastního objektu muzea v Písku. Po přehodnocení celého záměru byl areál k 31. březnu 1990 převeden, resp. prodán zpět kestřanskému zemědělskému družstvu, jež ho zamýšlelo využít pro cestovní ruch. Část sbírkového fondu, uloženého v kestřanském depozitáři, převážně rozměrné země-

50) Jiří Prášek, Publikace vydané píseckým muzeem, in: Prácheňské muzeum v Písku. Zpráva o činnosti za rok 2000, Písek 2001, s. 71-76.

51) Jiří Prášek, Za Jaroslavem Šindelářem, in: Prácheňské muzeum v Písku. Zpráva o činnosti za rok 1999, Písek 2000, s. 62-64.

dělské stroje, byla předána Zemědělskému muzeu v Praze a Městskému muzeu ve Vimperku pro připravovaný Šumavský skanzen.

Počátkem sedmdesátých let získalo muzeum další pobočku - bývalý hřbitovní kostel Nejsvětější Trojice. Tento kostel byl užíván většinou k funerálním účelům, ale když byl s konečnou platností roku 1972 zrušen hřbitov, ztratil kostel svůj účel. Po vnitřních úpravách se stal koncertní a výstavní sál. První koncert se konal 29. června 1982, o rok později zde byly instalovány varhany na elektrický pohon, jež muzeum zakoupilo od známého cestovatele ing. Jiřího Hanzelky. V době rekonstrukce píseckého hradu ve druhé polovině osmdesátých a na počátku devadesátých let přesunulo muzeum do tohoto objektu svůj výstavní program.

Při velké povodni v srpnu 2002 byl kostel do výše 2,5 metru zatopen vodou, která velmi poškodila jeho interiér. O rok později došlo k předání svatotrojické koncertní síně Divadlu Fráni Šrámka v Písku.

Okresní muzeum

Nový statut muzea vstoupil v platnost 1. ledna 1976. Podle něho bylo muzeum organizováno jako vědecko dokumentační a kulturně výchovný ústav s působností v rámci okresu a řídil ho ONV v Písku. Nový název zněl Okresní muzeum v Písku. Po Jaroslavu Šindelářovi, který odešel v roce 1979 do důchodu, nastoupil na místo ředitele právník Petr Šrámek.

Protivínské muzeum

Usnesením Rady ONV bylo k píseckému muzeu přičleněno bývalé protivínské muzeum (založené v roce 1932) a stalo se tak jeho další pobočkou. Sbírkový fond tohoto již deset let stagnujícího muzea byl po vytřídění převzat do píseckých sbírek a ihned zkatalogizován. Po rekonstrukci bylo pět sálů vybaveno novým nábytkem

Ocenění muzea Radou Evropy za rok 1996.

a 6. května 1989 došlo k otevření stálé archeologické, historické, etnografické expozice s jedním sálem pro výstavy.⁵²

Generální rekonstrukce

V roce 1984 vzpomnělo písecké muzeum sto let své existence, zároveň však v září na dlouhých 9 let zavřelo své expozice a počalo s generální rekonstrukcí celého objektu. Na něm se totiž za celá léta nahromadilo množství technických problémů, které již nemohly vyřešit dílčí opravy. Náročná rekonstrukce byla původně plánována do roku 1990, ale pak se poněkud protáhla a zcela nové, moderně technicky i ideově pojaté expozice byly pro veřejnost otevřeny 18. května 1993. Během prací došlo ke dvěma zásadním změnám. Dosavadní ředitel Petr Šrámek odešel do Českých Budějovic řídit tamější krajské muzeum a novým ředitelem v Písku se stal 1. listopadu 1986 Václav Bartoš. A v souladu s předválečnou tradicí píseckého muzea a zejména s tradicí Písku jako centra bývalého Prácheňského kraje akceptoval Okresní národní výbor v Písku jako zřizovatel návrh muzejníků a rozhodl 27. září 1990 o novém názvu - Prácheňské muzeum v Písku.

Rekonstrukce muzea však skončila až závěrečnou kolaudací 26. března 1996. Stála 31 milionů korun a muzeum díky ní získalo celkovou plochu 7 528 m². Byly to nejen zmíněné expozice, ale i pracovny pro odborné i technické pracovníky, depozitáře (především v půdách), knihovna se studovnou (jež byla do té doby umístěna v nevyhovujících prostorách v budově radnice), truhlářská - restaurátorská dílna, konzervátorské pracoviště, přednášková síň i technické zázemí pro návštěvníky. Objekt muzea byl opatřen požární a bezpečnostní signalizací.

Ocenění muzea

Výbor při Radě Evropy udělil Prácheňskému muzeu zvláštní ocenění na rok 1996 v rámci prestižní ceny Evropské muzeum roku. Vedly ho k tomu nejen nově otevřené, moderně pojaté expozice, ale také dlouhodobé úspěchy v odborné i veřejné činnosti. Muzeum se např. pravidelně účastnilo na pořádání soutěže v rýžování zlata, organizovalo odchytovou kroužkovací akci v Národní přírodní rezervaci Řezabinec (kde byla roku 1985 postavena pozorovací věž jako další pobočka muzea), zajišťovalo lektory na přednášky pro veřejnost, připravovalo mineralogickou burzu apod. Odborní pracovníci hojně publikovali a pracovali na vědeckovýzkumných úkolech.

Dnem 1. ledna 2003 se stal novým zřizovatelem Prácheňského muzea Jihočeský kraj a tímto aktem byl státní majetek, a to včetně sbírkového fondu, převeden samosprávnému územnímu celku.

52) Václav Bartoš, Znovuotevření muzea v Protivíně. Muzejní a vlastivědná práce/Časopis Společnosti přátel starožitností, 27/97, 1989, s. 221-223.

Správci a ředitelé muzea

1884 - 1900	Ludvík Pompe
1900 - 1926	August Sedláček
1926 - 1932	Josef Kaiser
1932 - 1941	František Lipš
1941 - 1950	František Švec
1950 - 1952	Karel Kukačka
1952 - 1958	Jan Rothbauer
1958 - 1963	Ríša Suk
1963 - 1966	Marie Sedláková
1967 - 1973	Jiří Frey
1973 - 1979	Jaroslav Šindelář
1979 - 1986	Petr Šrámek
od r. 1986	Václav Bartoš

Přehled názvů muzea v průběhu jeho existence

1884 - 1926	Městské museum
1926 - 1941	Museum D ^{ra} Augusta Sedláčka pro vlastivědu Prácheňska
1941 - 1945	Museum der Stadt Pisek / Museum Města Písku
1945 - 1958	Městské museum v Písku
1958 - 1967	Okresní vlastivědné muzeum v Písku
1967 - 1976	Oblastní muzeum v Písku
1976 - 1990	Okresní muzeum v Písku
od r. 1990	Prácheňské muzeum v Písku

JAROSLAV RŮŽIČKA A BEDŘICH DUBSKÝ

Roku 2004 uplynulo již 130 let od narození lesního rady, milevského vlastivědného pracovníka a amatérského archeologa Ing. Jaroslava Růžičky. Na rok 2005 pak připadá 125. výročí narození významného archeologa Bedřicha Dubského (10. července 1880 Komárov - 9. února 1957 Písek). V píseckém archivu se mi podařilo objevit sporé doklady o tom, že se jejich životní dráhy roku 1940 nakrátko střetly při řešení jednoho společného badatelského problému. Pojedu o něm v závěru tohoto článku. Zatímco však život a dílo Bedřicha Dubského jsou dostatečně popsány v odborném tisku, jméno Jaroslava Růžičky je téměř půlstoletí po jeho smrti (1957) pozapomenuto. Proto tento příspěvek věnuji zároveň stručnému přiblížení Růžičkovy osobnosti, a to zejména jeho vlastivědné a publicistické práce.

Jaroslav Růžička se narodil 15. března 1874 v Ledči nad Sázavou jako syn soudního rady. Ten byl často překládán a tak se rodina stěhovala do Vysokého nad Jizerou, Chlumce nad Cidlinou, až posléze zakotvila v Novém Bydžově. Otec chtěl, aby Jaroslav také studoval práva, ale on se roku 1891, když s vyznamenáním absolvoval sextu pražského reálného gymnázia ve Spálené ulici, rozhodl proti vůli rodičů stát lesníkem a vstoupil do lesnické praxe na velkostatku Chlumec nad Cidlinou. Po roce začal studovat na vyšší lesnické škole v Bělé pod Bezdězem, kterou roku 1894 absolvoval s výborným prospěchem.

Jeden rok pak Jaroslav Růžička působil jako adjunkt lesního úřadu ve Vrchlabí. Vojnu si odsloužil jako jednoroční dobrovolník u 22. praporu pěších myslivců a po absolvování školy pro záložní důstojníky u 91. pěšího pluku byl povýšen na poručíka v záloze. Po vojně se stal adjunktem lesního úřadu na panství Loučeň, večery věnoval studiu a roku 1899 s vyznamenáním vykonal vyšší státní lesnickou zkoušku. Krátce poté byl jmenován lesním a později lesním kontrolorem. Za pobytu v Loučeni byl též okresním lesním technikem pro okresy Nymburk a Mladá Boleslav. Po deseti letech odtud Růžička odešel, vstoupil roku 1906 do služeb Královské kanonie premonstrátů v Praze-Strahově a jako lesmistr a přednosta lesního ředitelství v Milevsku se ujal správy všech lesů v majetku strahovského kláštera. V následujících desetiletích pak zdokonalil hospodaření v premonstrátských lesích v jižních a středních Čechách i na Moravě. Za první světové války sloužil v hodnosti nadporučíka domobrany jako zásobovací důstojník v pevnostní nemocnici v Krakově a později jako velitel zdravotnického oddílu. Po návratu do Milevska obdržel roku 1919 čestný titul lesního rady.

Od sklonku 19. století doprovázela Růžičkovu lesnickou praxi též významná činnost publicistická. Roku 1899 uveřejnil svůj první článek a následovaly další v odborných časopisech jak českých (Česká myslivost, Dřevařské listy, Les a lov, Les-

nická práce), tak i v Rakousku a Německu. Práce ze svého oboru publikoval také v regionálních časopisech a denním tisku. Z jeho samostatných spisků lze uvést tituly O dopravě dříví dráhou (Milevsko 1910) a Lupina a les (Milevsko 1922). Sepsal také několik příruček pro lesní zřízence strahovského panství. Za odbornou a literární činnost byl roku 1926 Růžičkovi udělen ministerstvem veřejných prací titul inženýra, který začal užívat až po roce na výslovné přání Spolku státně zkoušených lesních hospodářů, jehož se stal předsedou. Zastával též další funkce v lesnických jednotách a spolcích a byl členem Zemědělské akademie.¹

V Milevsku a okolí byl Jaroslav Růžička uznávanou osobností, což roku 1936 ukázala slavnostní mše k 30. výročí působení u premonstrátů v sepekovském poutním chrámu za účasti milevského starosty a řady dalších hostů, o níž bylo napsáno: „*Dne 15. května jsme slavili v Sepekově jubileum pana vrchního lesního rady v Milevsku, Ing. Jaroslava Růžičky. Do našeho kostela se pan rada uchyloval mnohdy v době starostí a duševní tísně...*“.²

Publikační výsledky shrnul tento plodný autor do strojopisu s názvem „Seznam literárních prací z oboru lesnictví, myslivosti a přírodních věd, jež napsal od r. 1899-1924 Jaroslav Růžička“.³ V téže době se začal více zajímat o historii svého působiště a okolí a od druhé poloviny 20. let začal své příspěvky s vlastivědnou a památkářskou tematikou uveřejňovat v regionálních listech (Český jih, Listy milevského kraje, Zájmy milevského kraje, Povltavské proudy, Milevský kraj a další). Od let třicátých byl konzervátorem státní památkové péče pro okres Milevsko a v Klubu československých turistů zastával funkci župního referenta pro památky.⁴

Z množství Růžičkových článků z let třicátých uvádím alespoň namátkou tituly: Nález lidských lebek a kostí v lese u Jickovic v červenci 1933⁵, O bulle (olověné pečeti papežské) vykopané na hřbitově v Milevsku r. 1924⁶, Obrázek býv. kláštera milevského, jak prý vypadal r. 1802⁷, O starobylém kamenném pečetiťku Mikuláše I., opata kláštera milevského z r. 1357-1359⁸, Z historie Sepekova⁹, Nová pravěká kultura na Milevsku¹⁰. Knižním vyvrcholením Růžičkovy vlastivědné práce se stala na sklonku 30. let publikace¹¹, jejíž reprint vyšel roku 1996 zásluhou milevského Spolku pro rozvoj kultury.

1) Antonín Janeček, Ing. Jaroslav Růžička - šedesátníkem, Československý les XIV. 1934, č. 8, 11. března 1934, s.75-77.

2) Nesig., Tři jubilea v Sepekově, Farní věstník sdružených vikariátů, Týn nad Vltavou 1936.

3) Státní okresní archiv v Písku, fond Pozůstalost Jaroslava Růžičky (dále jen PJR), sign. 5.

4) Těto funkce se vzdal dopisem z 20. března 1948, kopie v PJR, sign. 4.

5) Milevský kraj 1. srpna 1933.

6) Listy Milevského kraje 1. července 1934.

7) Zájmy milevského kraje 1. září 1937.

8) Zájmy milevského kraje 1. března 1938.

9) Zájmy milevského kraje 1. listopadu 1938.

10) Zájmy milevského kraje 1. května 1940, stejný text Povltavské proudy 10. května 1940.

11) Jaroslav Růžička, Vývoj Milevska a okolí od pravěku až do r. 1939, Milevsko 1939, 48s.

Ne všechny práce Jaroslava Růžičky byly uveřejněny. Dochoval se jeho rukopisný Stručný soupis historických, uměleckých a přírodních památek samosprávného okresu Milevského, datovaný 19. února 1927¹², rukopisy drobnějších prací¹³, přípravné materiály¹⁴, stejně jako čtyři zápisníky s poznámkami k vlastivědě Milevska a okolí¹⁵. Zajímavá je též řada strojopisných materiálů o nejstarších kamenných křížích v Čechách.¹⁶

Již názvy některých Růžičkových článků v regionálním tisku dokládají jeho zájem o archeologii. Tím se konečně dostáváme k setkání Jaroslava Růžičky s Bedřichem Dubským, k němuž na přelomu 30. a 40. let přispěla pozornost, kterou Růžička zaměřil na existenci hradišť u Sepekova. Jejím výsledkem byl článek v Milevském kraji (Hradiště „Skalice“ a „Hradiště“ v lese Chlumu byla, jsou a budou) i osmnáctistránková práce rukopisná: O hradištích Skalici a Hradišti v lese Chlumu poblíž Sepekova.¹⁷ V této otázce se však neshodl s Bedřichem Dubským, původně venkovským učitelem, ale v šedesátce již renomovaným archeologem, který existenci těchto hradišť popíral.

Do oka si nepadli již na podzim roku 1940, když Bedřich Dubský při návštěvě Milevska odmítl Růžičkům doprovod, za což se mu v dopisu později omlouval: „*Nezlobte se a odpusťte, jiného úmyslu při mém přání být sám naprosto nemám*“. V postskriptu se Dubský o svém samotářství rozepsal obšírněji. „*Vážený pane rado, jsem samotář, vyptejte se na můj nemožný život, vše za 30 let práce jsem sám konal, své knihy, sám i žiji, třeba v naprostém nedostatku pohodlí etc., pochopíte tedy snad i mé tehdejší přání a odpusťte. Ve společnosti jsem nevolný, ujdou mi různé často důležité okolnosti výzkumu. Na hradišti u Sepekova, kde možno se rozptýlit myšlenkami, bude ovšem jinak a Vaše přítomnost nevyhnutelná.*“¹⁸

Ani následující společná expedice do lesa Chlumu se Růžičkovi a Dubskému nevyvedla. Jako třetí účastník se k ní připojil milevský vlastivědný pracovník Josef Kytka (ten stejně jako Dubský existenci hradišť odmítal.), ale Dubský nechtěl po provedení několika sond v archeologickém průzkumu pokračovat. Druhého dne po vycházce si zklamaný lesní inženýr na podivínskému a náladovému Dubskému v dopisu pražskému Památkovému ústavu postěžoval: „*Dubskému se opravdu divím. I dnes se každá stavba počíná výkopem sklepů! Měli jsme pokračovati s výkopem v kulaté hlásce, zde bychom byli pod sesutými drobnými kameny asi našli kulturní vrstvu! Ale Dubský už nechtěl dále zde kopati, poněvadž nemá zájmu než pro praehistorii.*“¹⁹

12) PJR, sign. 4.

13) PJR, sign. 3b.

14) PJR, sign. 3c.

15) PJR, sign. 3a.

16) PJR, sign. 4.

17) PJR, sign. 3b.

18) Dopis B. Dubského J. Růžičkovi, datovaný v Čejeticích 21. října 1940, PJR, sign. 2b.

19) Kopie dopisu z 26. října 1940, PJR, sign. 4.

Dnešní věda dává v uvedeném sporu za pravdu spíše Dubskému. Jak shrnul Jiří Fröhlich, na sepekovském „Hradišti“ přes výmluvné pomístní jméno nikdy pravěké hradiště nestálo a případnou revizi lokality „Skalice“, kde Dubský v sondách nenalezl žádný archeologický materiál, již nikdo neprovede, protože byla zcela odtěžena lomem.²⁰

Touto epizodou mohu uzavřít svůj článek, věnovaný především památce Jaroslava Růžičky, jednoho z místních vlastivědných pracovníků, jenž věděl, že je v historii amatérem, jak sám přiznal v úvodu své zmíněné knižní práce o Milevsku a okolí: *„Dovolím si zde něco o minulosti naší nejužší vlasti vyložit, ale prosím laskavě čtenáře, aby to přijali s blahovolnou kritikou. Ujišťuji sice, že jsem prameny vyčerpал s láskou k věci, svědomitě a objektivně, a to prameny nejnovější. Nepsal jsem však pro odborníky a nepřikládám vědecké hodnoty této práci.“*

Památkářská, vlastivědná a popularizační práce Jaroslava Růžičky, nemluvě o jeho práci lesnické, by přesto neměla být zapomenuta. Snad jsem k tomu přispěl tímto textem, který navíc skromně doplňuje naše vědomosti o lidském profilu osobnosti Bedřicha Dubského na základě archivních materiálů z Růžičkovy pozůstalosti.

Jiří Šebestian

VÝSLEDKY 28. KROUŽKOVACÍ AKCE „ACROCEPHALUS“ V NÁRODNÍ PŘÍRODNÍ REZERVACI „ŘEŽABINEC, ŘEŽABINECKÉ TŮNĚ“

Ve dnech 24.7. 2004 až 4.8. 2004 se uskutečnila již dvacátá osmá odchytová kroužkovací akce v mezinárodně významné ornitologické rezervaci, která se nedávno stala i jednou z prvních vyhlášených Ptačích oblastí v České republice v rámci evropské sítě Natura 2000. Na louce v ochranném pásmu rezervace opět vznikl na deset dní stanový tábor plný kamarádství a zájmu o přírodu, ve kterém se vystřídalo více než 80 zájemců o získání ornitologických zkušeností, praktických dovedností a nových informací o ptácích v rezervaci i mimo ni. Protože se o to vše chceme podělit i s ostatními, velmi nás potěšilo, že v průběhu akce nás navštívilo téměř 100 dalších návštěvníků ve věku od jednoho do devadesáti let, od náhodných návštěvníků rezervace, přes občany a rekreanty z blízkého i vzdálenějšího okolí, známé ornitology, včetně vedení Kroužkovací stanice Národního muzea, až po ražického pana starostu, jak o tom ještě bude řeč dále.

Na začátku akce bylo již tradičně nataženo 222 metrů nárazových sítí na třinácti stálých stanovištích. V letošním roce se podařilo obnovit síťový „vozový“ park, za

20) Jiří Fröhlich, Písecko v zrcadle archeologie, Písek 1997, s. 187-188.

Velkou atrakcí kroužkovací akce se stal odchyt Bukáčka malého (*Ixobrychus minutus*).
Foto J. Šebastian

což patří velký dík nejen Prácheňskému muzeu, ale zejména Jihočeskému ornitologickému klubu při České společnosti ornitologické a Kroužkovací stanici Národního muzea. O režimu odchytů na akci a „provozu“ v táboře podrobně informoval dr. Pecl ve Zprávě v roce 2002 a tak letos snad jen stížnost na počasí, díky kterému jsme tento rok zakusili snad všechny extrémy, kterých je ve vrcholném létě na přelomu července a srpna počasí schopno. Snad jedině povodeň chyběla, ale tu jsme si již vyčerpali přede dvěma roky. Občas byla v noci taková zima, že i dva spacáky byly málo a řada účastníků potom odjížděla do Písku nakoupit nové, následně nás bičovaly silné deště, aby nás za několik dnů postihl spalující sluneční žár. V důsledku těchto extrémních klimatických změn jsme ani v jednom z deseti dnů odchytů nemohli chytat bez přerušení po celý den. Některý den jsme stahovali sítě proto, aby v nich ptáci nepromokli, jiný den proto, aby se neupekli na slunci.

Naštěstí nejen počasí nám popřálo nadstandardní zážitky. Letošní ročník byl rekordní i co do ornitologických událostí. Především se podařilo odchytit a okroužkovat nejvíce ptáků za celou osmadvacetiletou historii. Jak ukazuje přiložený graf, dosavadní rekord z roku 2001 byl překonán hned o 133 exemplářů. Vedle 1419 nově okroužkovaných ptáků jsme ještě odchytily 439 ptáků již okroužkovaných, z nichž samozřejmě byla většina okroužkovaných námi. 369 z nich se chytilo letos opakovaně, 40 z nich bylo okroužkováno v loňském roce a 17 v ještě dřívějších letech. Jeden z rákosníků obecných byla samička, která je přímo živou inventurní položkou rezervace. Byla okroužkována v roce 1997 a odchycena pak ještě

Přehled ptáků okroužkovaných při 28. akci „ACROCEPHALUS“ v Národní přírodní rezervaci „Řežabinec, Řežabinecké tůně“ ve dnech 24.7. až 4.8. 2004. Vzácnější druhy jsou vyznačeny tučně.

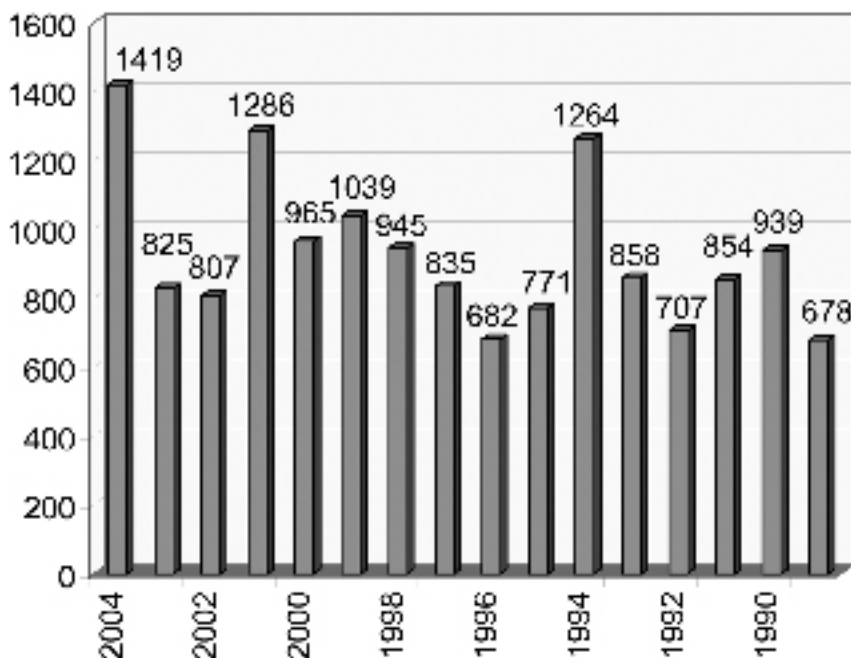
Poř.č.	Druh	Celkem	Poř.č.	Druh	Celkem
1	Rákosník obecný	505	25	Drozd zpěvný	4
2	Rákosník proužkovaný	168	26	Strakapoud velký	3
3	Rákosník zpěvný	159	27	Pěnkava obecná	3
4	Budníček menší	101	28	Střízlík obecný	3
5	Pěnice černohlavá	74	29	Mlynařík dlouhoocasý	2
6	Pěnice slavíková	48	30	Šoupálek dlouhoprstý	2
7	Moudivláček lužní	44	31	Konipas bílý	2
8	Vlaštovka obecná	42	32	Břehule říční	2
9	Rákosník velký	35	33	Brhlík lesní	2
10	Cvrčilka slavíková	34	34	Pěnice hnědokřídla	2
11	Budníček větší	31	35	Šoupálek krátkoprstý	1
12	Sýkora modřinka	30	36	Sojka obecná	1
13	Sýkora koňadra	27	37	Bukáček malý	1
14	Červenka obecná	18	38	Krutihlav obecný	1
15	Pěnice pokřovní	12	39	Slavík obecný	1
16	Sýkora lužní	8	40	Slavík modráček	1
17	Strnad obecný	7	41	Žluva hajní	1
18	Strnad rákosní	7	42	Sýkora uhelníček	1
19	Kos černý	7	43	Sýkora babka	1
20	Sedmíhlásek hajní	6	44	Rehek zahradní	1
21	Lejsek šedý	5	45	Budníček lesní	1
22	Zvonek zelený	4	46	Chřástal kropenatý	1
23	Ťuhýk obecný	4	47	Chřástal vodní	1
24	Pěvuška modrá	4	48	Drozd kvíčala	1
Celkem při akci „ACROCEPHALUS“ 2004 okroužkováno					1419

4x v průběhu let a popáté i letos. To znamená, že je již osmiletá, což je na tak malého ptáka velice úctyhodný věk. Přesto, jak prokázala nově zavedená měření tukových zásob před tahem, byla stále ve skvělé kondici. Mezi již kroužkovanými ptáky byli i dva jedinci, okroužkovaní v zahraničí, jeden rákosník proužkovaný z Litvy a jeden rákosník velký z Německa.

Rekordní počty dosahovali nejen nejčastěji chytaní ptáci, jako jsou rákosníci obecní a zpěvní (oba druhy letos dosáhly druhého nejvyššího počtu v historii výzkumů na Řežabinci) a rákosníci proužkovaní (letos nový rekord), ale k naší velké radosti i ptáci vzácnější, jako například cvrčilky slavíkové a rákosníci velcí (oba druhy letos překonaly dosavadní rekord více než dvojnásobně).

A aby bylo radosti ještě více, chytila se i řada ptáků vzácnějších. Například chřástal kropenatý (byl chycen naposledy v roce 2001), krutihlav obecný a žluva hajní (byli v minulosti chyceni dokonce až v roce 1989). Všechny ostatní vzácněj-

Přehled celkových počtů ptáků okroužkovaných na akcích „Acrocephalus“ od roku 1989

ší i méně vzácné ptáky si jistě přečtete v příložené tabulce (a protože jsem minulý rok nestihl připravit zprávu za rok 2003, příkládám na konci tohoto příspěvku jako náhradu, vedle své omluvy, i tabulku za rok loňský).

A nakonec, jako vzácnost nejvzácnější, musím zmínit ptáka, který se na Řežabinec vrátil po několika desítkách let. Ptáka, který dokládá, jak moc se zlepšují podmínky v rezervaci. Když se zpráva o jeho odchytu roznesla krajem (což v době mobilních telefonů byla otázka několika minut) přijeli se na něj podívat i šéfové Kroužkovací stanice z Prahy a sám pan starosta z Ražic. Ano, bukáček malý se vrátil na Řežabinec (viz fotografie).

Zorganizování a řízení „Akce ACROCEPHALUS“ není jednoduché. Proto se neobejde bez pomoci mnoha organizací a také jednotlivců. A jim všem bych chtěl na závěr velmi poděkovat. Jako první musím poděkovat dobré duši celého tábora a veškerého zásobování, mojí manželce, Štěpánce Šebestianové. Asi nejdůležitější pomocí je možnost bezplatného a bezproblémového táboření na soukromé louce manželů Souhradových z rybářské bašty u Řežabince. Další podpora přišla ze strany Agentury ochrany přírody a krajiny v Českých Budějovicích, která nám pomohla při opravě dalších pracovních lávek na odchytových stanovištích. Velkého pochopení se nám

stále dostává i u Školního rybářství v Protivíně, které na rybníku Řežabinec hospodaří, u okolních Obecních úřadů - v Ražicích, Starých Kestřanech a v Putimi a také u Policie ČR - obvodního oddělení Protivín. Velký dík patří i pracovníkům Prácheňského muzea a Josefu P. Novákovi, zejména za záchranu, když jsme přicházeli vyrábět další a další sešity na evidenci odchycených ptáků, protože zásoba těch předem připravených došla již šestý den akce. Všem jmenovaným patří velký dík nejen ode mne jako organizátora akce, ale i od účastníků odchytové kroužkovací akce. Můj osobní dík patří samozřejmě samotným těmto účastníkům, zejména Radku P. Všečekovi. Je jich mnoho a nelze je všechny teď vyjmenovat, některé si musím schovat na příště. Ale všichni, jedni více a druhí méně, přispěli k získání cenných podkladů důležitých nejen pro budoucí hospodaření rybářů i ochranářů a povinné hodnocení vývoje v nové Ptačí oblasti Natura 2000, ale i pro zvýšení úrovně poznání o jednotlivých druzích ptáků a také o jejich funkci v rámci celého ptačího společenství. Děkuji proto všem, ať už se osobně zúčastnili nebo jen napomohli zorganizování akce. A dík největší patří otci zakladateli - dr. Karlu Peclovi z Prácheňského muzea, který

Slavík modráček (*Luscinia svecica cyanecula*) odchycený v NPR „Řežabinec“. Vlevo samička, vpravo sameček. Foto K. Pecl

nás všechny naučil milovat ptáky i Řežabinec a jehož pomocná ruka je stále a kdykoliv připravená, i když už nás přímo nevede.¹

Přehled ptáků okroužkovaných při 27. akci „ACROCEPHALUS“ v Národní přírodní rezervaci „Řežabinec, Řežabinecké tůně“ ve dnech 27.7. až 7.8. 2003. Vzácnější druhy jsou vyznačeny tučně.

Poř.č.	Druh	Celkem	Poř.č.	Druh	Celkem
1	Vlaštovka obecná	200	24	Drozd zpěvný	4
2	Rákosník obecný	182	25	Lyska černá	3
3	Pěnice slavíková	52	26	Sýkora lužní	3
4	Pěnice černohlavá	51	27	Chrástal vodní	3
5	Budníček menší	50	28	Šoupálek dlouhoprstý	2
6	Sýkora modřínka	36	29	Cvrčilka slavíková	2
7	Sýkora koňadra	36	30	Lejsek šedý	2
8	Rákosník zpěvný	33	31	Vrabec polní	2
9	Rákosník proužkovaný	31	32	Pěvuška modrá	2
10	Rákosník velký	22	33	Pěnice hnědokřídla	2
11	Strnad rákosní	16	34	Pisík obecný	1
12	Špaček obecný	14	35	Šoupálek krátkoprstý	1
13	Budníček větší	9	36	Strakapoud velký	1
14	Moudivláček lužní	9	37	Lejsek bělokrký	1
15	Kos černý	7	38	Lejsek černohlavý	1
16	Mlynařík dlouhoocasý	6	39	Pěnkava obecná	1
17	Strnad obecný	6	40	Cvrčilka říční	1
18	Slavík modráček	6	41	Sýkora babka	1
19	Červenka obecná	5	42	Budníček lesní	1
20	Břehule říční	5	43	Pěnice pokřovní	1
21	Ťuhák obecný	4	44	Vodouš bahenní	1
22	Slavík obecný	4	45	Střízlík obecný	1
23	Brhlík lesní	4			
Celkem při akci „ACROCEPHALUS“ 2003 okroužkováno					825

1) Kontakt na autora příspěvku: RNDr. Jiří Šebestian, CSc., Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Biologická fakulta, Branišovská 31, České Budějovice, 370 05

Václav Vlček

SNÍMÁNÍ Z KRÍŽE V EXPOZICI PÍSECKÉHO MUZEA

Ve stálé expozici Prácheňského muzea v Písku se setkáváme s nevelkou řezbářskou prací představující *Snímání z kříže*, označenou v popisce jako dílo 17. století.¹ Klasicistní pojetí plastiky by toto vročení připouštělo, ale zevrubnější prohlídka vyvolala spíše další otázky na než nutno nalézt odpověď.

Již dříve mne zaujala promyšlená složitá kompozice zobrazující závěr Kristova utrpení na Golgotě, připomínající malířské příběhy genia barokní malby P.P. Rubense a to jsem si chtěl ověřit. Na jeho velkou výstavu probíhající v roce 2004 v Antverpách a ve francouzském Lille jsem již jel vybaven malým snímkem písecké dřevorezby. A mé předpoklady se potvrdily. Rubensovo malířské veledílo *Snímání z kříže*, visící v antverpské katedrále, je jednoznačně předlohou pro vznik dřevorezby z Prácheňského muzea.

Petrus Paulus Rubens (* 28.6. 1577, Siegen; + 30.5. 1640, Antverpy) vytvořil toto dílo jako protějšek ke *Vztyčení kříže* dokončenému v roce 1611. Antverpská katedrála tak získala dvě silně působící, monumentální biblické scény, umožňující divákovi hluboký prožitek a ztotožnění se s Kristovým údělem na Golgotě. Mladý malíř se stal nejhledanějším a nejceněnějším malířem ve Flandrech. *Snímání z kříže* tvoří střední desku oltářního triptychu dokončeného v roce 1612, která má velikost 420 x 310 cm a je diagonálně komponována v opačném úhlu než její pandán. V obou dílech se výrazně projevují světelné podněty z poznání Caravaggiova díla, ale také muskulatura Michelangelova v Sixtinské kapli či něha Raffaelových madon. Prvé dílo má dynamickou, dalo by se říci až násilnickou kompozici, malba s dravými výrazy obličejů a vypětím svalů mužů zvedajících kříž s Ukřižovaným je vrcholným vyjádřením malířského barokního projevu. Naproti tomu *Snímání z kříže* již cítíme jako druhou, klasicistní polohu Rubensovy tvorby. Dokonalé vyjádření prvků celé kompozice - bolest, zobrazení klidu a rozvážnosti při úsilí sejmut pietně tělo umučeného Ježíše, rozložení světla a barev, vrazuje tento obraz na přední místo v dějinách umění.²

Rubens nechával své dílo šířeji popularizovat v grafické podobě, chráněné královskými privilegii. Jedním z jeho nejschopnějších rytců byl mladý Lucas Vorster-

1) V první místnosti expozice Dějiny regionu v I. patře, vitrina č. 14.

2) Nutno poznamenat, že na dubové desce malovaná Rubensova studie hlavy muže z roku 1611, pocházející z Nostické obrazárny (dnes v Národní galerii v Praze; inv. č. DO4377), znázorňuje jednoznačně hlavu muže ze skupiny Snímání, stojícího vpravo na žebříku.

Johann Medřický, Snímání z kříže, 1825; expozice Prácheňského muzea. Foto V. Komasová

Petrus Paulus Rubens, Snímání z Kříže, 1612; střední křídlo oltáře katedrály v Antverpách. Foto z archivu autora

man (* 1595; † 1675, Antverpy), který v roce 1620 zhotovil mědirytinu jeho *Snímání z kříže* ve velikosti 585 x 435 mm. Domnívám se, že tato rytina byla předlohou pro naši dřevorezbu. Je tu jen malý problém. Jak vidíme na reprodukci, je rytý obraz stranově převrácen, což je důsledkem toho, že rytec přenesl obraz tak, jak jej viděl, jelikož velikost malby mu nedovolovala práci se zrcadlem, přes které mohl zobrazení na měděnou desku převrátit a tisknout stranově správně. Řezbář ale bezpochyby tento „gryf“ grafiků znal a použil jej při práci s rytinou jako předlohou.

Lucas Vorsterman, Snímání z kříže, 1620; grafický list. Vyobrazení z archivu autora

A nyní již k písce-
ké dřevorezbě.³ Nepo-
lychromovaná dřevo-
řezba z lipového dřeva
(vysoká 49 cm, široká
37,5 x 24 cm) je usa-
zena na černém empi-
rovém soklíku (44,5 x
31,5 x 10 cm) na němž,
soudě dle oválného zá-
kladu řezby, byla zřej-
mě kdysi kryta skleně-
ným šturcem. Zespodu
je nalepen starý štítek
s nápisem, ze kterého se
dozvídáme, že autorem
je sochař Jan Medřický,
pražský umělec, který
řezbu dokončil 21. zá-
ří 1825.⁴ Tím je vyřešen
problém vročení a au-
torství a my zjišťujeme,
že Prácheňské muzeum
má ve svých sbírkách
zajímavou ukázkou pře-
žívajícího pozdního kla-
sicismu 19. století.

- 3) Je součástí uměleckoprůmyslové kolekce Prácheňského muzea v Písku, kde je zapsána pod pří-
růstkovým číslem 485/65. Pochází z rozsáhlého odkazu Josefa V. Tučka z Karlových Varů, kte-
rý tehdejší Městské muzeum v Písku převzalo prostřednictvím karlovarského muzea dne 11.8.
1965; inv. čísla 217/65 - 502/65.
- 4) *Bei gegenwärtige Kreuzabnehmung / Christi, ist von Bildhauer Joh: / Medřický Prager Kün-
stler ausge- / arbeitet und gefertigt worden den / 21 September 1825.* Text přepsal Mgr. Jan
Adámek z Prácheňského muzea.

Johann Medřický (uváděn také jako Mezdržický a dokonce Verschützky) se narodil 22. března 1761 v Kounicích u Českého Brodu jako syn truhláře Johanna Mezdrického z Chocerad a zemřel 6. března 1832 v Praze. V matrikách je uváděn jako mistr truhlářský a řezbář, který po svatbě s Annou Skopcovou přišel v roce 1786 do Českého Brodu a stal se měšťanem. Zde žil a do roku 1800 zplodil devět dětí, z nichž pouze Jan Nepomuk dospěl a stal se guberniálním kancelistou. Ostatní tři dívky a pět chlapců nedožilo čtyř roků věku. V roce 1799 prodal za 750 zlatých dům č. 25 a v roce 1801 dům č. 65 za 900 zlatých a odchází do Prahy, kde je uváděn v domě č. 267 na Malé Straně na rohu Karmelitské ulice a Malostranského náměstí.

O jeho díle není mnoho známo. Víme, že v roce 1787 zhotovil pro kostel ve Vranově na Benešovsku křtitelnici a tamtéž v roce 1790 necelý metr vysokou dřevorežbu Ježíška na obláčku s nástroji umučení pro oltář Srdce P. Ježíše. V roce 1791 vyrobil kazatelnu pro evangelický kostel ve Kšelích. Rokem 1794 je datován zlatcený, 122 cm vysoký empírový rám s panovnickými odznaky a válečnými trofeje-
mi pro portrét císaře Josefa II. Z téhož roku je mu připisován hlavní oltář hřbitovního kostela v Plaňanech se sochami proroků Izaijáše a Jeremiáše. Tradičně se za jeho dílo považuje v kostele v Českém Brodě výzdoba zpovědnice s vázami a lambrekýny, Máří Magdalena u nohou Kristových a andělci s desaterem na kazatelně. Dne 8. října 1824 spolu s truhlářem Němečkem dokončil kazatelnu v Sadské. Písecké *Snímání z kříže* je pak, mimo tuto kazatelnu, jedinou známou prací z jeho třicetiletého pražského pobytu, kde je ve schematictech království Českého veden od roku 1806 a od roku 1819 až do smrti v roce 1832 dokonce mezi vynikajícími umělci.⁵

Blažíček ve svém Sochařství baroku v Čechách jej zmiňuje v závěru mezi těmi, jejichž dílo uzavřelo doznívání velké epochy českého barokního sochařství, ale nebyli se schopni sžít s klasicistní vlnou jenž opanovala Vídeň a ostatní umělecká centra. Doslova píše, že Medřického „*řezbářské dílo se už docela vybavilo ze slohové vazby, a přece je dosud od lidového projevu dělí řemeslná rutina živnostenské výroby, vlastně jen negativní rys: nedostatek výrazové bezprostřednosti*“.⁶

Hledíme-li na písecké *Snímání*, poučení historickými souvislostmi cítíme tak trochu tvrdá slova O. J. Blažíčka, který viděl veškerou následnou českou plastiku prismatem díla Braunova a Brokoffova. Já se však domnívám, že mladý vnímavý Medřický byl silně ovlivněn pozdní tvorbou Ignáce Františka Platzera, či později některým z kolegů, z nichž nelze vyloučit tvůrce klasicistních náhrobků (např. J. Malinského). Musel shánět obživu a jeho práce přesně odpovídala požadavkům zákazníků tehdejší provinciální Prahy. Jméno autora předlohy (v našem případě P.P. Rubense) pak určitě usnadňovalo odbyt jeho drobných prací do měšťanských domácností období *biedermeieru*.⁷

5) Srov. Prokop Toman, Nový slovník čsl. výtvarných umělců, díl II., Ostrava 1993, s. 134.

6) Oldřich J. Blažíček, Sochařství baroku v Čechách, Praha 1958, s. 270n.

7) Autor děkuje p. Svatavě Matějčkové za spolupráci při vyhledávání archivních podkladů

SBÍRKA VÁŽEK V PRÁCHEŇSKÉM MUZEU

Dne 26. listopadu 2004 jsem měl, díky ochotě zoologa Prácheňského muzea RNDr. K. Pecla, možnost provést revizi a soupis sbírky vážek tohoto muzea. Sběrka čítá celkem 110 kusů vážek 31 druhu. Její základ tvoří především sběry F. Krcha a M. Stockého z let 1886 - 1900.

U všech těchto sběrů je uvedena lokalita Písek bez upřesnění a konkrétní sběratel na nich není uveden. Další významnou částí sbírky jsou sběry Dr. J. Dragouna z období 1917 - 1970. Ojedinele jsou zastoupeny ještě sběry Krejčího, S. Budky a L. Hanela.

Mezi exponáty lze najít i doklady o výskytu některých vzácných a významných druhů. Z nich stojí za povšimnutí následující:

***Lestes dryas* - šidlatka tmavá:** druh stojatých vod s bohatým litorálním pásmem, ubývá i díky vysoké eutrofizaci vod. V některých oblastech ČR je vzácný, jinde poměrně běžný. Druh je hodnocený jako potenciálně ohrožený.

***Coenagrion lunulatum* - šidélko jarní:** druh stojatých vod s bohatou vegetací, především ostřic. Na území ČR je velmi vzácný, je známo pouze něco málo přes deset údajů o výskytu tohoto druhu. V současné době je druh zařazen mezi kriticky ohrožené. Z Písecka dosud nebyl uváděn.

***Aeshna affinis* - šídlo rákosní:** mediteránní druh, v ČR zřídka tvořící početnější populace (např. Znojensko). Vyžaduje eutrofní stojaté vody s širokým lemem rostlin, nejlépe rákosin. V ČR je zařazen mezi potenciálně ohrožené druhy.

***Onychogomphus forcipatus* - klínatka vidlitá:** mediteránní druh tekoucích vod, z ČR velmi zřídka uváděný. Reofilní larvy se vyvíjejí v rychle tekoucích tocích s písčitým a písčítokamenitým dnem. V ČR je tento druh hodnocen jako ohrožený.

***Ophiogomphus cecilia* - klínatka rohatá:** Druh zařazený do přílohy II. Směrnice EU o stanovištích. V ČR je hojnější jen u některých toků se zachovalým původním řečištěm. V ČR patří mezi ohrožené druhy.

***Sympetrum fonscolombi* - vážka jarní:** mediteránní druh, příležitostně se u nás rozmnožující, někdy i ve dvou generacích (doklady jsem získal z CHKO Žďárské vrchy a Jindřichohradecka). Vyžaduje eutrofní stojaté vody. V ČR se objevuje často u polonapuštěných rybníků s rozsáhlými mělkými, dobře prohříványými zónami. Druh je řazen mezi potencionálně ohrožené.

***Sympetrum meridionale* - vážka jižní:** mediteránní druh, v ČR však mnohem vzácnější než předchozí. Vyžaduje eutrofní stojaté vody s širokým lemem rostlin. Dosud je uváděn zejména z nejteplejších oblastí ČR.

***Leucorrhinia pectoralis* - vážka jasnoskvrnná:** opět druh zařazený do přílohy II. Směrnice EU o stanovištích. Acidofilní až tyrfofilní druh stojatých vod s bohatým

litorálním pásmem. V ČR je hlášen z řady lokalit, jen zřídka však tvoří početnější populace. Patří mezi potenciálně ohrožené druhy.

Vážky sbírky Prácheňského muzea v Písku byly sbírány na lokalitách rozdělených do následujících faunistických mapovacích čtverců:

1. čtverec 6649 - Blatná
2. čtverec 6749 - Strakonice, Strakonice - Drachkov
3. čtverec 6650 - Písek, Písek - Amerika
4. čtverec 6651 - Písek - Honzíček, Písek - Vodák, Písek - Jarník, Písek - Němec
5. čtverec 6750 - Písek - Hradiště, Řežabinec
6. čtverec 7252 - Malše u Kaplice

V následujícím přehledu sbírky vážek jsou za jménem druhu uvedeny počty exemplářů ve sbírce a pak výpis jednotlivých exemplářů. Řazení údajů je následující: počet kusů a pohlaví, lokalita, datum sběru, sběratel. Použity jsou tyto zkratky a znaky:

M - samec

F - samice

J. D. - leg. Dr. J. Dragoun

F. K. + M. S. - leg. F. Krch a M. Stocký

h. s. - hydrobiologická stanice

? - příslušný údaj chybí

Seznam exemplářů

***Calopteryx virgo* - motýlice obecná:** (3 ex.) **1 M**, Písek, 1892, F. K. + M. S.; **1 F**, ?, ?, F. K. + M. S.; **1 M**, Malše u Kaplice, 26.7. 1967, J. D.

***Calopteryx splendens* - motýlice lesklá:** (3 ex.) **1 F+1 M**, ?, ?, ?; **1 M**, Písek, 1917, J. D.

***Sympetma fusca* - šidlatka hnědá:** (12 ex.) **1 F**, Písek, 1890, F. K. + M.S.; **1 F**, Písek, 1893, F. K. + M. S.; **1 M**, Písek - Amerika, 23.7. 1946, J. D.; **1 F**, Písek - Honzíček, 7.8. 1946, J. D.; **1 M**, Písek - rybník Němec, 28.8. 1946, J. D.; **3 F + 1 M**, Písek - Hradiště, 1.9. 1946, J. D.; **1 M**, Písek - Amerika, 18.9. 1961, **1 F**, Písek - silnice k Živci, 12.9. 1969, J. D.; **1 M**, Písek - Amerika, 14.9. 1969, J. D.

***Lestes sponsa* - šidlatka páskovaná:** (9 ex.) **1 M**, Písek, 1892, F. K. + M. S.; **1 F**, Písek, 1894, F. K. + M. S.; **3 F + 2 M**, Blatná - h. s., 28. - 31.8. 1929, J. D.; **1 F**, Písek - Vodák, 15.9. 1960, J. D.; **1 M**, Písek - Vodák, 12.8. 1962, J. D.

***Lestes dryas* - šidlatka tmavá:** (2 ex.) **1 M**, Písek, 1888, F. K. + M. S.; **1 F**, Písek, 1888, F. K. + M. S.

***Lestes barbarus* - šidlatka brvnatá:** (1 ex.) **1 M**, Písek, 1895, F. K. + M. S.

***Lestes viridis* - šidlatka velká:** (8 ex.) **1 M**, Písek, 1896, F. K. + M. S.; **6 M**, Písek - Vodák, 24.9. 1970, J. D.; **1 F**, Písek - Amerika, 17.9. 1970, J. D.

- Platycnemis pennipes* - šidélko brvonohé: (2 ex.) **1 M**, Písek, 1890, F. K. + M. S.; **1 F**, Písek, 1892, F. K. + M. S.
- Coenagrion lunulatum* - šidélko jarní: (2 ex.) **1 M**, Písek, 1890, F. K. + M. S.; **1 M**, P., 1900, F. K. + M. S.
- Coenagrion puella* - šidélko páskované: (3 ex.) **1 M**, Písek, 1891, F. K. + M. S.; **1 F**, Písek - Vodák, 10.7. 1966, J. D.; **1 M**, Písek - Vodák, 17.7. 1966, J. D.
- Coenagrion pulchellum* - šidélko širokoskrvné: (3 ex.) **1 M**, Písek, 1891, F. K. + M. S.; **1 M**, Písek, 1892, F. K. + M. S.; **1 F**, Písek, 1897, F. K. + M. S.
- Enallagma cyathigerum* - šidélko kroužkované: (4 ex.) **1 M**, Písek, 1890, F. K. + M. S.; **2 F**, Písek, 1893, F. K. + M. S.; **1 F**, Písek, 1897, F. K. + M. S.
- Ichnura elegans* - šidélko větší: (1 ex.) **1 M**, Písek, 1890, F. K. + M. S.
- Erythromma najas* - šidélko rudoočko: (1 ex.) **1 M**, Písek, 1892, F. K. + M. S.
- Aeshna cyanea* - šidlo modré: (5 ex.) **1 M + 1 F**, Písek, 1891, F. K. + M. S.; **2 M**, ?, F. K. + M. S.; **1 M**, Písek - Jarník, 18.8. 1962, J. D.
- Aeshna grandis* - šidlo velké: (3 ex.) **1 M**, Písek, 1890, F. K. + M. S.; **1 M + 1 F**, Písek, 1890, F. K. + M. S.
- Aeshna mixta* - šidlo pestré: (2 ex.) **1 M**, Písek, 1892, F. K. + M. S.; **1 F**, Písek, 1897, F. K. + M. S.
- Aeshna affinis* - šidlo rákosní: (1 ex.) **1 M**, Strakonice, 3.8. 1971, leg. a det. L. Hanel
- Onychogomphus forcipatus* - klínatka vidlitá: (1 ex.) **1 M**, Písek, 1900, F. K. + M. S.
- Ophiogomphus cecilia* - klínatka rohatá: (3 ex.) **1 F**, Písek, 1890, F. K. + M. S.; **1 M**, Písek, 1892, F. K. + M. S.; **1 F**, Písek, 1892, F. K. + M. S.
- Gomphus vulgatissimus* - klínatka obecná: (3 ex.) **1 F**, Písek, 1890, F. K. + M. S.; **1 M**, Písek, 1892, F. K. + M. S.; **1 M**, Písek, před rokem 1967, J. D.
- Cordulia aenea* - lesklice měděná: (3 ex.) **1 M**, Písek, 1886, F. K. + M. S.; **1 M**, Písek, 1896, F. K. + M. S.; **1 M**, Písek, 9. 5. 1968, J. D.
- Somatochlora metallica* - lesklice zelenavá: (3 ex.) **1 M**, Písek, 1892, F. K. + M. S.; **1 F**, Písek, 1889, F. K. + M. S.; **1 F**, Blatná - h. s., 31.8. 1929, J. D.
- Libellula depressa* - vážka ploská: (1 ex.) **1 F**, Písek, 1891, F. K. + M. S.
- Libellula quadrimaculata* - vážka čtyřskvrnná: (1 ex.) **1 F**, Písek, 1888, F. K. + M. S.
- Orthetrum cancellatum* - vážka černořitná: (1 ex.) **1 M**, Blatná - h. s., 31.8. 1929, J. D.
- Sympetrum danae* - vážka tmavá: (5 ex.) **1 F**, Písek, 1892, F. K. + M. S.; **1 M**, Písek, VIII / 1914, Krejčí; **1 F + 1 M**, Blatná - h. s., 28. - 31.8. 1929, J. D.; **1 M**, Blatná - h. s., 31.8. 1929, J. D.
- Sympetrum sanguineum* - vážka rudá: (2 ex.) **1 M**, Písek, 1888, F. K. + M. S.; **1 F**, Písek, 1892, F. K. + M. S.
- Sympetrum fonscolombeii* - vážka jarní: (2 ex.) **1 F**, Písek, 1890, F. K. + M. S.; **1 M**, Písek, 1880, F. K. + M. S.

***Sympetrum flaveolum* - vážka žlutavá:** (4 ex.) **1 F**, Písek, 1888, F. K. + M. S.; **1 M**, Písek - Jarník, 2.9. 1962, J. D.; **1 M**, Strakonice - Drachkov, 3.8. 1971, leg. a det. L. Hanel; **1 F**, Písek, ?, J. D.

***Sympetrum vulgatum* - vážka obecná:** (12 ex.) **2 F**, Písek, 1892, F. K. + M. S.; **1 M**, Písek, 1899, F. K. + M. S.; **2 M + 2 F**, Blatná - h. s., 28. - 31.8. 1929, J. D.; **1 F**, Písek, 12.7. 1946, J. D.; **1 M**, Písek - Vodák, 10 / 11.8. 1946, J. D.; **1 F**, Písek - Amerika, 20.8. 1957, J. D.; **1 M**, Písek - Hradiště, 23.9. 1960, J. D.; **1 M**, Řežabinec, 2.10. 1971, S. Budka

***Sympetrum meridionale* - vážka jižní:** (1 ex.) **1 M**, Písek, 1892, F. K. + M. S.

***Leucorrhinia pectoralis* - vážka jasnoskrvná:** (2 ex.) **1 M**, Písek, 1886, F. K. + M. S.; **1 F**, Písek, 1888, F. K. + M. S.

Děkuji především RNDr. K. Peclovi za to, že mi umožnil sbírku shlédnout a provést její revizi a také za sdělení údajů o lokalitách a sběratelích. Dále děkuji Ing. I. Rusovi z Regionálního muzea v Kolíně za recenzi a cenné připomínky a informace.¹

Literatura

V. Straka, 1989: Anotovaný přehled vážok (*Odonata*) Písecka. Sborník Jihočeského muzea v Českých Budějovicích. Přírodní vědy, 29: 51 - 54.

1) Kontakt na autora příspěvku: Mgr. Petr Hesoun, Bednářeček 58, Nová Včelnice, 378 42

Jan Adámek

VÝSTAVA FOTOGRAFIÍ JIŘÍHO ŠKOCHA

Výstavou probíhající v prosvětlené prostora chodby, kterou se v prvním patře muzea přichází ke knihovně, se písecký rodák Jiří Škoch (*1938) vrátil po dvaadvaceti letech do míst, kde kdysi poprvé presentoval před veřejností plody svého umění.¹ A třebaže v Písku měl v průběhu dlouhých let občas autorskou výstavu, byť tomu nebylo, respektive v dřívějších letech nemohlo být, tak často, jak by si obdivovatelé jeho díla přáli, nestalo se tak až do nynějška na půdě muzea, jež mimochodem od té doby třikrát změnilo svůj název.

Komorní výstava představila celkem 48 prací. Kromě klasických a uznávaných fotomontáží převážně ze sedmdesátých a osmdesátých let 20. století², přinesla také práce nejnovější, vzniklé v letech 2003 a 2004. Ty byly rozděleny do dvou skupin: část tradicionalisticky nazvaná „Písecké motivy“ zahrnuje úzký výběr prací s tématem města a jeho blízkého okolí; část, kterou Jiří Škoch s postojem jemu vlastním pojmenoval „Škoší ptákoviny“, obsáhla fotomontáže netradiční ani ne tak technikou provedení jako spojením do až překvapivě harmonických a poetických celků.

Vyvrcholením vernisáže výstavy konané dne 1. září, o jejíž hudební doprovod se postarali Ondřej a Štěpán Škochovi a Radka Kysilková, bylo entrée významného literárního historika dr. Jaroslava Meda, jehož znění je zde in extenso přetištěno.

Nebudu zde laciným způsobem vyzdvihoval Škochovy lidské kvality, snad jen bych chtěl upozornit na jednu neobyčejně závažnou Škochovu vlastnost, která je nejen dokladem jeho lidské charakternosti a opravdovosti, ale má přímou souvislost i s jeho uměleckým dílem a habitem. Mám na mysli jeho stálou nepřizpůsobivost všemu, co je a bylo konformní s mocí, čím člověka lákal úspěch či komerce - tomu se Jiří Škoch vždy a za všech okolností vyhýbal, ať už to bylo v období totalitního marasmu či v postkomunistické éře laciných úspěchů. Jiří Škoch jako křesťan od samého počátku své umělecké kariéry vždycky věděl, co se skrývá za kulisami mnoha úspěchů a nechtěl být tím, kdo svou hřívnu rozmělnil na bezpočet mincí, jimiž se platí za snadnost. Vždycky a stále si trval na svém, vědom si faktu, že jedině takové umění, -

1) Jeho první výstava v tehdejším Okresním muzeu v Písku probíhala od 18. do 31. března 1962 v prostorách muzejní galerie.

2) K tomu blíže monografická publikace „Jiří Škoch“ s úvodním slovem Vladimíra Remeše, vyd. FOTO MIDA, České Budějovice 1993, nestr.

řečeno šaldovsky - které zmnožuje život vnímajíc ho jako dar, má smysl a účel. Vždyť díváme-li se na jeho fotografie, uvědomujeme si, že nám jimi tvůrce Škoch proměňuje mnohdy skutečnost v sen a sen se stává skutečností, jíž jsme - což je atributem opravdové umělecké tvorby - nezištně obdarováni.

Hrůza skutečnosti je vizuální, o tom nás dnes a denně přesvědčuje televize. Každým okamžikem jsme atakováni přívalem fotografií, v nichž jakoby se koncentrovala bída člověka i světa na útěku před Bohem. Ne tak v případě Škochově - jeho fotografie nejsou a nechtějí být pouhou reprodukcí skutečnosti. Škoch je někdo, kdo stojí na pomezí mezi malířstvím a fotografií, vůbec mu nejde o žánrové výjevy nebo drastické momentkářství, nechce nic komentovat, chce do zobrazované reality promítnout svůj tvůrčí subjekt, chce postihnout svůj sen, své zcela osobité vnímání reality. Hledíme-li pozorně na jeho dílo, musíme konstatovat, že jsou to vlastně malířské projekty uskutečňované fotografickou cestou. A protože se stýká a vnitřně koresponduje s malířstvím současným, je jeho tvůrčí poselství, stejně jako tvůrčí poselství současných výtvarníků, také mnohovýznamové a zapovídá si snadnou doslovnost.

O Škochově fotografování bylo už leccos řečeno a napsáno a všichni, kdo jakýmkoli způsobem komentovali jeho dílo, shodně konstatovali, že tvoří často pomocí

Jiří Škoch, Písecké atributy, 2004

Jiří Škoch, Písecký hřbitov, 2004

fotomontáže, jež má blízko k výtvarné a literární koláži. Podstatou koláže je jistě poetický nápad, ale já bych rád dodal v kolářovských intencích, že je i jistým synonymem tvůrčí svobody, která nechce být ohraničována přísnou kauzalitou jevů a věcí. Letmý pohled na některé ze Škochových koláží či fotomontáží by nás mohl zavést až k pojmu surrealismus, ale toto srovnání by bylo zcela povrchní, protože úplně opomíjí základní vnitřní konstanty Škochova vnitřního světa. Jistou podstatou fotomontáže, stejně jako je tomu i v tvorbě surrealistů, je nesouvztažnost tematicko-motivních rovin. Ale, a zde jsme u jádra problému, není nesouvztažnost také velmi často postupem pohádkářské fantazie, v níž se často prolíná viditelné s neviditelným ve zcela realistických kulisách? Navzdory pohádkové fantastičnosti však vládne v pohádkách pevný mravní řád a zákonitost, jimiž je vymezován jejich svět, a tím jsme na hony vzdáleni surrealismu s jeho mravní nezávažností, která se mylně vydává za svobodu. Stejně jako pohádkáři všech dob a národů i Škoch miluje tajemství jako základní fenomén každého překvapení - ať už je to tajemství prázdných ploch, jejichž struktura nám vnuká představu o nepřeborné jsoucnosti hmotného, nebo tajemství

přírodních tvarů a tors. Proč by nad Putím nemohlo zářit nebe jako louka plná pampelišek, když jsou pampelišky i hvězdy součástí jediného stvořitelského záměru? Chápeme-li takto Škochovu imaginaci, dělí nás už jen krůček k pochopení Škochova neokázalého, ale o to hlubšího křesťanského vnímání světa, v němž jsou věci ve Stvořitelově dlani míseny a přetřásány jakoby s láskyplným humorem, který nechává vyrůst stromy v okapních rourách a nebe zrcadlit v kalužích. Ano, veškeré fantaskní nesouvztažno Škochoových fotomontáží či citlivým okem ozářený písecký detail jsou, ať chceme či nechceme, chválou stvoření, v němž dostává smysl každá realita, již budujeme mýtus našeho domova na této zemi.

O příteli Jiřím Škochovi by se dalo mluvit ještě dlouho, ocenit jeho úžas i souznění s dílem Bohuslava Reynka, jehož Petrkov Škocho doslova fascinoval, - ale to už by byly jen detaily na jeho celoživotní pouti za fotografiemi, jimiž chtěl a chce zmnožit náš život a připomenout krásu každého okamžiku v proudu pomíjivosti. A za každý takový okamžik, zachycený citlivým okem Škochova fotografického aparátu, mu patří náš opravdový a upřímný dík.

Irena Mašíková

MIROSLAV PECHÁNEK - UŽITÁ GRAFIKA

V měsíci září představil v Prácheňském muzeu užitou grafiku výtvarník Miroslav Pechánek, který v letech 1967 - 70 pracoval v tehdejším Okresním muzeu v Písku jako výtvarník, ale zároveň i kurátor výstav. V tomto krátkém období stačil realizovat řadu vynikajících výstav.

V roce 1967 odchází z Prahy do Písku, kde získává místo výtvarníka Oblastního muzea (brzy k tomu přibude výtvarné vedení místního periodika). Zde do roku 1970, kdy jej nastupující „normalizace“ donutí odejít, uspořádá seriál dodnes vzpomínaných výstav, na něž se jezdilo „z Prahy“ a které tím zjednaly Písku zřetelné a respektabilní místo v typografii české výtvarné kultury 60. let. Tyto výstavy, výrazně překračující obvyčej a měřítko regionální instituce, byly v plném rozsahu práce a péče, již vyžadovaly, dílem „muzejního“ výtvarníka. Jejich dramaturgie svědčí o jeho kromobyčejné iniciativě a rozhledu stejně jako o vytříbeném citu pro hodnoty umění současného i historického; a jejich organizace i vlastní realizace pak o vynaložení obětavého úsilí neméně jako o schopnosti citlivého a uměřeného expozičního aranžmá. Není zde bohužel místo pro úplný výčet - ten by teprve ozřejmil, jak pozoruhodnou a záslužnou kulturní práci zde Miroslav Pechánek vykonal. Představu o tematickém rozpětí mohou snad přiblížit zástupné výstavní tituly jako „Jihočeská lidová plastika“, „Holandské a vlámské umění 17. století“ a z druhé, k soudobé tvorbě obrácené strany „Věčné dialogy“, „Jeden okruh volby“, „Skupina Proměna“, „Celostátní soutěž kresleného humoru - Písek ‚68“; v individuálních výstavách

se tu vystřídali jak J. Z. Quast, J. Konůpek, C. Bouda, A. Kybal, K. Teige, B. Reynek, tak V. Boudník, J. John, E. Bednářová, A. Brunovský, J. Suchý & J. Šlitr, J. Hlinomaz, E. Švankmajerová, J. Krejčí, O. Kulháněk ad. (Dr. Antonín Hartmann, 2004)

Po roce 1970 a návratu do Prahy se věnuje především českému plakátu a typografii. Účastní se výstavy Současný český plakát, Mezinárodního bienále plakátů ve Varšavě a opětovně v roce 1972.

Na přelomu 70. a 80. let se věnuje grafickému vypravení mnohosvazkové edice malých encyklopedií „Soudobé české umění“ a nebo v pozdější době edice Premiéra v nakladatelství Akropolis, jakož i „Velké knihy“ v nakladatelství Regia. Rovněž tak začíná dlouhodobá spolupráce s Divadlem na Vinohradech (divadelní plakáty, programy a logo) a posléze i spolupráce s Pražským komorním bale-

Vernisáž výstavy Miroslava Pechánka; zleva autor, Václav Neckář a kurátorka výstavy Irena Mašíková. Foto z archivu Prácheňského muzea

Miroslav Pechánek, plakáty k muzejním výstavám z roku 1967 a 1968

tem v letech 1990 - 2002. Průběžně vycházejí desítky knih s jeho nezaměnitelným grafickým rukopisem.

Miroslav Pechánek se stává respektovaným tvůrcem grafického designu, který bravurně uplatňuje v nejrozmanitějších pracích a uplatňuje svoji nevyčerpatelnou tvůrčí invenci a radost v experimentování s médiem písma.

Výstava Miroslava Pechánka, která ukázala výběr z jeho bohaté grafické tvorby, nenechala určitě žádného z diváků na pochybách, že se jedná o autora, který se celoživotně věnuje typografii v celé její šíři a dovede s ní zacházet svým obdivuhodným a pozoruhodným způsobem.

Miroslav Pechánek

*8. července 1945 v Praze / **Studia:** 1960 - 64 Střední uměleckoprůmyslová škola v Praze / 1964 - 66 základní vojenská služba / 1966 - 67 písmomalíř / 1967 - 70 výtvarník v Oblastním muzeu Písek, výtvarný redaktor časopisu Písek / 1970 výtvarný redaktor ve Státním pedagogickém nakladatelství Praha / 1995 - 97 vyučoval externě předmět Písmo na Střední soukromé výtvarné škole v Písku / 1970 - 04 svobodné povolání v Praze / **Ceny:** Čestné uznání SČVU a nakladatelství Svoboda 1974 / Stříbrná medaile X. mezinárodního knižního veletrhu v Sofii 1977 / Čestné uznání

v soutěži o „Nejkrásnější knihu“ 1979 / Čestné uznání v soutěži na značku Českého svazu ochránců přírody 1980 / Čestné uznání nakladatelství Odeon 1981 / III. Cena a Čestná uznání v soutěžích na plakát s tematikou bezpečnosti práce 1982, 1984 a 1988 / Čestné uznání v soutěži na plakát ke 40. výročí OSN 1985 / I. cena v soutěži na značku edice „Start - Impuls“, Mladá fronta 1988 / Čestné uznání nakladatelství Mladá fronta 1990 / **Účast na výstavách:** Odborové výstavy SČVU / Mezinárodní knižní veletrhy / Bienále užité grafiky v Brně, Varšavě, Lahti, Toyamě / Expozice filmových a kulturních plakátů / Výstavy Icograda Praha, Montreal / **Uveden:** Typografia 1972 / Gebrauchsgraphik 1972 / Ročenka Who's Who of European Designers 1975 / Současný plakát 1979 / Současná typografie 1981 / **Zastoupen ve sbírkách:** Česká republika, Finsko, Japonsko, Kanada, Německo, Polsko, USA.

Jan Kotalík

VÝSTAVA MILANA KNÍŽÁKA V GALERII PM

Ve dnech 5. - 31. října 2004 proběhla v prostorách muzejní galerie výstava prof. Milana Knížáka, generálního ředitele NG a vůbec významné osobnosti nejen v oblasti výtvarného umění. Díky vstřícnosti a ochotě autora a zároveň nezbytné trpělivé pomoci jeho manželky paní Marie Knížákové, která zajišťovala veškeré realizační kontakty, byla výstava otevřena v daném čase.

Původně plánovaný dvouměsíční termín písecké výstavy (září - říjen 2004) nemohl být vzhledem k náročné přípravě a otevření rozsáhlé dlouhodobější výstavy Milana Knížáka v Egon Schiele Art Centru v Českém Krumlově (4. 9. 2004 - 2. 1. 2005) realizován. Výstava nesoucí název „Milan Knížák - výběr z díla“ v Prácheňském muzeu v Písku se tedy uskutečnila až v již výše uvedeném termínu. Koncepci výstavy, kolekci prezentovaných výtvarných prací i doprovodný textový a fotografický materiál připravil autor se svou manželkou. Převahu kolekce provedlo muzeum pár dnů před slavnostním otevřením. Velkou pomocí při instalaci byl samotný autor s rodinnými příslušníky. Rozvrhl umístění obrazů, plastik i dalších artefaktů a samostatně sestavil obsah závěsných skel s doprovodným dokumentačním materiálem a ukázkou vlastní počítačové grafiky.

Hojně navštívená odpolední vernisáž uspořádaná díky příznivému počasí na nádvoří muzea dovolila velké řadě zájemců poznat Milana Knížáka osobně. Po nezbytném slovním úvodu ředitele muzea a kurátora výstavy pronesl krátkou sdělnou a sympaticky naladěnou řeč také autor. Následovný odchod části návštěvníků do galerie využili další ke krátkému rozhovoru s ním nebo k žádosti o jeho autogram. Příjemnou atmosféru slavnostního otevření výstavy dotvářela možnost občerstvení

nealkoholickými nápoji a vínem zdarma poskytnutým píseckou literární kavárnou, vinárnou a hospodou RW Cafe.

Výstavní kolekce byla tvořena dominantními šesti obrazy (175 x 300cm) z konce 80. a první poloviny 90. let minulého století (např. „Něžný soused“, „Oblohu je těžké zabít“, „Měkké stíny“, aj.), poutavými plastikami souboru „Zvířata nového ráje“ („Tiraff“, „Slyon“, „Chrlon“, všechny r. 1990-1991 atd.) a dále skupinami obrázků „Keičo - Geo“ (r. 2000), „Tacho - Geo“ (r. 1992).

Své místo měly na výstavě obrazy vytvořené za pomoci počítače (např. „Pištec za ranního svítání“, „Paní Matysová“, r. 1996 - 1997) i samostatně prezentované práce provedené kombinovanou technikou „Příliš líbezná ukřižování“ (r. 2001), „Ukřižovaný“ (r. 2002 - 2003), „Tabu“ (r. 2002). Jiný druh plastik byl zastoupen třemi „Stolky do parádního pokoje“ (r. 1995). Nedílnou součástí tvorby Milana Knížáka jsou i návrhy módních doplňků, proto na ně bylo na písecké výstavě vzpomenuť alespoň rozměrnými xerokopii (např. „Klobouk“, „Šperky“, r. 1963 - 1970).

Bezpochyby velice přitažlivou částí výstavy byla dokumentace další autorovy umělecké činnosti. V malé místnosti, obvykle věnované grafice a méně rozměrným

Milan Knížák při slavnostním otevření vlastní výstavy 5. října 2004 na nádvoří muzea. Foto V. Komarová

Výstava „Milan Knížák - Výběr z díla“ (5. - 31.10. 2004); pohled do výstavních prostor. Foto V. Komarová

dílům, bylo možné seznámit se ve zkratce prostřednictvím textů či fotografií s mnoha dřívějšími aktivitami nerozlučně spojenými se jménem Milana Knížáka: s kapelou „Aktual“, jejími hudebními partiturami i texty, s akčním uměním, s návrhy šatů a mnohým dalším. Tento výstavní oddíl byl vděčný zvláště pro časté návštěvy píseckých škol, jejichž žáci a studenti (a někdy i vyučující) si zde v rámci výuky mohli ověřit a doplnit znalosti z široké oblasti novodobé historie umění. Některým školám byla kurátorem výstavy poskytnuta také krátká přednáška.

Zajímavé byly reakce v návštěvní knize. Všeobecně platný fakt velké mediální známosti autora určitě zčásti ovlivnil některé obsahy zápisů - od obdivných, místy vtipných přes neutrální až po odmítavé (i téměř konfrontační). Evidentně zvýšená návštěvnost (též z jiných regionů) potvrdila úspěch výstavy autora, který v Písku prezentoval svou tvorbu poprvé.

ZPRÁVA O VÝZKUMU NOVÉHO NALEZIŠTĚ AMETYSTŮ V PŘÍLEPOVĚ U MILEVSKA

Ve dnech 14. září - 10. října 2004 se pracovišti geologie Prácheňského muzea v Písku podařilo uskutečnit terénní výzkum pozoruhodného naleziště drahokamových ametystů u vsi Příleпов severozápadně od Milevska. Mimořádně technicky i časově náročná akce byla realizována ve spolupráci s Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR - Správou Chýnovské jeskyně.

Doposud neznámá lokalita ametystů, nacházející se na poli 800 m východně od Příleповa, byla objevena autorem zprávy teprve v roce 2001. Poté bylo na lokalitě provedeno několik dílčích průzkumných prací, které prokázaly velmi neobvyklý charakter mineralizace a vysokou kvalitu zdejších ametystů. V roce 2004 však vyvstala potřeba jejího komplexního terénního zpracování, neboť od roku 2005 je počítáno se zatravněním pozemků, jejich přeměnou na pastviny a tím vyloučení terénních prací do budoucna.

Na počátku výzkumu byla v místech předpokládaného největšího rozšíření ametystové mineralizace skryta na skalní podloží plocha o rozměrech přibližně 40 x 17 m.

Celkový pohled na probíhající výzkum. Foto J. Cícha

Sondy na tektonických poruchách s ametystovou mineralizací. Foto F. Krejča

Na ploše byly identifikovány jednotlivé tektonické poruchy s vyvinutou mineralizací a ty pak byly sledovány kopanými sondami. V okolí vlastní skryté plochy byla dále na skalní podloží zahlobena síť průzkumných rýh, kterou byly zastiženy a ověřeny další poruchy s výskytem ametystů. Během výzkumu bylo na lokalitě prověřeno celkem 60 m délky mineralizovaných poruch do maximální hloubky 2,5 m a vyhloubeno na 150 m průzkumných rýh. Veškeré práce byly geologicky zdokumentovány a detailně geodeticky zaměřeny, po ukončení výzkumu byla celá plocha opět zahrnuta a uvedena do původního stavu.

Západní část milevského regionu mezi Milevskem a údolím Vltavy je známá poměrně hojnými nálezy ametystů. Ametyst je zde vázán na křemenné žíly jako součást jejich výplní, kde je nejčastěji přítomen ve formě fialových hřebenovitých zón v křemenné žilovině nebo jako drobnější, většinou zonální (spolu se zónami obecného křemene) krystaly v drúzových dutinách. Bývá tmavě fialové barvy, avšak, stejně tak jako většina ostatních nálezů ametystů u nás, je pouze průsvitný, neprůhledný.

Lokalita v Příleповě představuje odlišný, zvláštní a u nás zatím nezjištěný typ výskytu ametystů. Ty zde byly vytvořeny na vertikálních tektonických poruchách

v hydrotermálně postižených hlubinných vyvřelinách typu Čertova břemene. Ametysty se vyskytují výlučně ve formě volných, dobře vyvinutých krystalů a společně s jílly vyplňují poruchy, kde jsou jediným zastoupeným minerálem; zcela chybí i jakékoli jiné křemenné výplně. Výskyty krystalů amethystu se na poruchách soustřeďují do nesouvislých čočkovitých poloh, přecházejících v místech naduření až do větších „dutin“. Tyto polohy bývají o mocnosti 3 - 10 i více cm a ploše až přes 1 m², přičemž ametysty zde dosahují značných koncentrací ve stovkách krystalů na polohu.

Krystaly amethystů z Přílepova dosahují délky 1 - 6 cm a šířky 0,5 - 4 cm. Často srůstají ve větší drůzy, které však vzhledem k chybějícímu podkladu nemají potřebnou soudržnost a rozpadají se na jednotlivé krystaly; mnohdy bývají i tektonicky porušeny. Krystaly mají výrazně vyvinuté prismatické plochy, které převažují nad plochami romboedru. Běžné jsou krystaly oboustranně ukončené, vzácně se vyskytují krystaly v žezlovém vývoji. Příleповské ametysty se vyznačují velmi sytou fialovou barvou a mnohdy vysokou čistotou a průhledností. Nezřídka dosahují vysoké drahokamové kvality a vybraný materiál může i vzhledem ke svému množství představovat vynikající a u nás ojedinělou surovinu pro šperkařské využití k výrobě facetrových brusů. Krystaly jsou téměř vždy zonální a při své průhlednosti mají charakter tzv. „fantomů“ s efektním mnohonásobným střídáním ostře ohraničených tenkých paralelních lamin amethystu s různou intenzitou zbarvení, amethystu a křišťálu, nebo vzácněji i amethystu a záhnědy.

Celou akci je možno hodnotit jako neobyčejně úspěšnou. Podařilo se získat důležité poznatky o velmi specifickém typu amethystové mineralizace a množství unikátního mineralogického materiálu pro sbírkové účely a k dalšímu studiu. Na zdárné realizaci výzkumu mají značný podíl pracovníci Správy Chýnovské jeskyně, kteří pomohli nejen svými silami, ale i technickým zabezpečením - minirypadlem, sbíjecími kladivy, elektrocentrálou a velkým vojenským stanem, který poskytl potřebné zázemí a umožnil nepřetržitý pobyt na lokalitě po celou dobu trvání výzkumu. Za neobvykle vstřícný přístup a pochopení pro potřeby výzkumu patří poděkování firmě JAM-BAU s.r.o. - Újezd u Vodňan, která s použitím moderní techniky vykonala na lokalitě hlavní objem zemních prací. Velké díky za nezištné provedení přesného geodetického zaměření a zhotovení mapové dokumentace zaslouží firma GEO-CZ z Tábora. V neposlední řadě je třeba poděkovat panu Jiřímu Bartůnkovi, soukromému zemědělici z Přílepova, za nevšední ochotu a trpělivost s našimi pracemi, které probíhaly na jím obhospodařovaném pozemku.

EXPEDICE ZOOLOGŮ DO MALAJSIE A NA INDONÉSKÉ OSTROVY - SUMATRU A JÁVU

Ve dnech od 16. dubna do 21. května 2004 se uskutečnila již sedmá zahraniční expedice Společnosti ZOOGEOS BOHEMIA. Cílem této expedice bylo navázat na podobnou expedici na Borneo z jara 2003 a zdokumentovat přírodu na dalších ostrovech Indonésie, tentokrát na Sumatře a Jávě. Expedice se zúčastnilo pět zoologů muzeí a jeden pracovník státní ochrany přírody. Kromě zoologa Prácheňského muzea se jednalo o RNDr. Vladimíra Lemberka a RNDr. Jana Sklenáře z Východočeského muzea v Pardubicích, RNDr. Dušana Trávníčka z Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně, Ing. Petra Lumpeho z Regionálního muzea v Mělníku a Mgr. Jiřího Plainera, pracovníka ochrany přírody z Olomouce.

Hlavním cílem expedice bylo co nejobsáhleji zdokumentovat různé typy přírodního prostředí Indonésie a také živočichy, kteří je obývají. V koutku duše jsme doufali, že mezi vzácnými zvířaty, která na vlastní oči uvidíme, bude i orangutan. Bylo nám jasné, že jaksi mimochodem uvidíme i mnoho zajímavých exotických rostlin, ale nejvíc ze všeho jsme si přáli najít a vyfotografovat rostlinu s největším květem na světě - raflesii.

Vzhledem k tomu, že expedice navštívila i některé oblasti, kam nesměřuje organizovaný turistický ruch, mohli jsme fotografiemi a zvukovými nahrávkami zdokumentovat i mnohé ze života místních obyvatel.

Po aklimatizaci a doplnění odborné literatury v Singapuru se expedice přemístila na sever **Malajsie**, kde navštívila horskou oblast - **Cameronovu vysočinu**. Tato vysočina s průměrnou výškou 1500 m a nejvyšším vrcholem Gunung Brinchard (2031 m) se nachází v malajských státech Perah a Kelantan. Naše základna byla v městečku Tanah Rata, odkud jsme se vydávali na výpravy do okolních pralesů porůstajících strmé svahy sopečného původu. Hlavním důvodem výjezdu do této oblasti však nebyla dokumentace tamních pralesů, ale návštěva farmových chovů vzácných a atraktivních motýlů a v menší míře i brouků a dalších členovců. Tyto chovy a na ně navazující obchod jsou překvapivě nejúčinnějším způsobem ochrany společenstev motýlů, ale i brouků, štírů apod. ve volné přírodě. Kdo by se také trmácel do divočiny na lov často ořepaných a jinak poškozených jedinců, když si je může jednoduše a levně nakoupit na farmách a navíc v naprosto perfektním stavu. Tento legální a kontrolovaný chov a obchod je určitě výrazně účinnější formou ochrany tropického hmyzu než zákazy a tresty. Legální prodej uspokojí všechny zájemce a navíc připravuje o nezdaněné zisky pašeráky. A díky tomu, že se přírodniny nemusí převážet tajně a často v nevyhovujících skrýších, nedochází ani ke zbytečným ztrátám způsobeným nevhodnými transporty.

Z vnitrozemí Malajsie jsme místní dopravou přejeli do Georgetownu na pobřeží Indického oceánu a odsud jsme se přeplavili do Medanu na **Sumatře**. Zde jsme jako první navštívili **národní park Gunung Leuser** se stejnojmennou nejvyšší horou (3 404 m). S rozlohou větší než milion hektarů se jedná o největší národní park v jihovýchodní Asii. Na území parku je chráněna pestrá škála typů prostředí od nedotčených nížinných pralesů na pobřeží moře, až po horský prales v nadmořských výškách přesahující tři tisíce metrů. Z velkých savců v parku žije vzácný tygr sumaterský, slon indický, levhart obláčkový, kočka mramorovaná, medvěd malajský a k největším vzácnostem patří nosorožec sumaterský. A samozřejmě i orangutan sumaterský (Orang Utan znamená malajsky lesní muž). Podle odhadů se jich má v pralesích tohoto národního parku vyskytovat přibližně čtyři tisíce. Abychom zvýšili šanci, že se s nimi potkáme, naplánovali jsme si návštěvu vesnice **Bukit Lawang**, v jejíž blízkosti bylo v roce 1973 vybudováno Rehabilitační středisko pro záchranu jedinců zabavených pašerákům nebo z ilegálních chovů. Z tohoto střediska se většina orangutanů opětovně vracela do volné přírody. Ale stalo se neštěstí. V listopadu 2003, necelý půlrok před naším příjezdem, došlo k přírodní katastrofě. Stanice, i mnoho příbřežních částí vesnic v povodí řeky Bohorok, byla po lijáku během čtvrt hodiny smetena přívalovou vlnou. Směs bahna a pralesních stromů usmrtila na 290 místních obyvatel a také 10 turistů, kteří sem přijeli za orangutany. Protože vět-

Samice orangutana v národním parku Gunung Leuser - Sumatra. Foto K. Pecl

šině orangutanů se podařilo ze zatopené oblasti uprchnout, měli jsme naději, že na ně někde v okolním pralese narazíme.

V době našeho příjezdu nebyla ještě stanice obnovena a trosky domů i vybělené kostry kmenů byly roztroušeny v korytě řeky. Našli jsme si ubytování u místních lidí a ještě večer jsme se domluvili na dvoudenní výpravě do porostů národního parku. Ráno jsme po závěsném mostě překonali řeku a zanořili se do pralesa. Asi po dvou hodinách chůze jsme uviděli ve větvích rezavou kouli, která se po vyrušení proměnila v orangutaní samici s malým samečkem v náručí. Horečně jsme se vrhli do focení, proti kterému samice nijak neprotestovala. Teprve když jsme se nabažili, došlo nám, že se jedná nejspíš o zvíře pocházející ze záchranné stanice a tudíž zvyklé na lidi. Ale i tak to byl vzrušující zážitek. Ten nás měl potkat ještě za další tři hodiny, během kterých jsme se dostali ještě hlouběji do pralesa. Tam jsme v korunách stromů uviděli další orangutany. Jednalo se o pár. Samec se držel v uctivé vzdálenosti a křikem, doprovázeným třesením větvemi a jejich lámáním, se nás snažil zastráhit. Zato samice projevila téměř ženskou zvědavost a spustila se níž. I tady jsme s pomocí teleobjektivů udělali pár snímků a po krátké chvíli jsme se vydali na další pouť. Postupovali jsme husím pochodem po sotva znatelné pěšině v podrostu, když jsme za sebou zaslechli zoufalou prosbu o pomoc. Když jsem se otočil, zjistil jsem, že Petr, který šel poslední, není na pěšině sám. Vedle jeho levého boku vykovala hlava orangutaní samice, zatímco její paže objímaly Petra v pase a levá noha se držela té jeho. I když orangutani měří jen 140 cm a váží 70 kg, mají velmi silné a mohutné paže a v tlamě dlouhé ostré špičáky, takže představují pro člověka při blízkém kontaktu vážné nebezpečí. To jsme si jasně uvědomovali, když jsme viděli Petra znehybněného orangutaním objetím. Z této nebezpečné situace ho zachránil jeden z našich průvodců. Přiblížil se a nabízel samici ananas tak vemlouvavě, že se mu ji po chvíli podařilo odlákat. Okamžitě poté jsme z místa činu uprchli. Když nám pak při nejbližším odpočinku náš přítel Dany ukázal velkou jizvu od špičáku orangutaního samce na lýtku, bylo zřejmé, že jsme vlastně vyvázli se štěstím. Naše další putování již proběhlo v klidu a pohodě. Doprovázení pokřikem gibbonů jsme pozorovali makaky jávské, různé ptáky, včetně nápadných zoborožců (v národním parku se vyskytuje 325 druhů ptáků) a fotografovali pestrobarevné a bizarní rostliny, jako například 30 cm vysoký amorfofalus (roste zde 8 500 druhů rostlin). Vzrušení přinesl až večerní liják, který přilákal k řece u našeho přístřešku čtyři varany bengálské. Druhý den jsme se po snídani rozdělili na dvě skupiny. Já s Dušanem jsme se rozhodli pro návštěvu jeskyně s netopýry a pěší návrat do tábora. Ostatní přijali nabídku na rafting po řece. Silný a dlouhotrvající liják nám výrazně zkrátil pobyt v terénu. Okolo třetí odpoledne jsme se zcela zmáčení a zablácení opět všichni sešli u našich hostitelů.

Další náš zastávkou byla **vysočina Karo** - kraj etnika Karo Batáků. Zde jsme se ubytovali poblíž činné sopky ve 1330 m vysoko ležícím městečku **Berastagi**. Druhý den jsme se vydali po svazích porostlých tropickým pralesem protkaným výv-

ry horké sirné páry do kráteru a k vrcholu sopky Sibayak. V samotném kráteru jsme zdokumentovali sirné vývěry - fumaroly a potom jsme se zahalení sirnou mlhou vydrápali na nejvyšší vrchol kráterového hřebenu (2094 m). Tři hodiny jsme pak sestupovali strmým svahem porostlým bambusovými houštinami.

Kolem města Berastagi se rozkládá úrodná vulkanická plošina, kde se mimořádně daří pěstování zeleniny, ovoce i květin. Tuto oblast obývají mírumilovní Karo Batákové. Protože si brousili zuby do špiček a měli rudé dásně od žvýkání betelových listů, vypadali hrozivě a tak byli kolonisty mylně považováni za náruživé kanibaly. Dodnes se v této oblasti nachází několik vesnic s původními tradičními domy „rumah adat“. Jsou celé dřevěné, stojí na mohutných pilotech a při jejich stavbě nebyl použit ani jeden hřebík. Protože jsou rozložené, slouží ke společnému bydlení 8 - 10 rodin. Charakteristické jsou pro ně rovné hřebeny střech, s trojúhelníkovými štíty, zdobenými ornamenty pletenými z obarvených pásků z palmových listů. Na špicích štítů jsou umístěny lebky s buvolími rohy. Tradičních domů se do dneška zachovalo jen několik. V současnosti bydlí většina místních obyvatel v přízemních dřevěných baráček pokrytých vlnitým plechem.

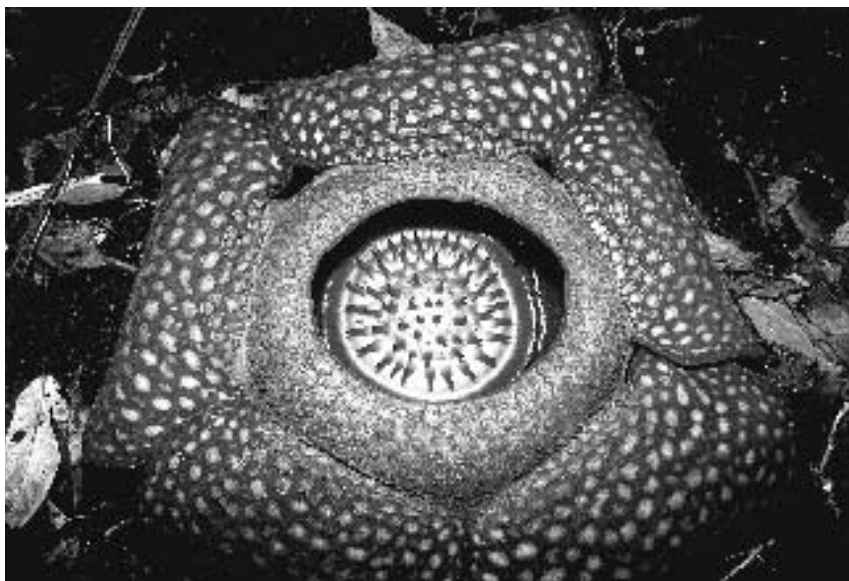
Z kraje Karo Batáků jsme se přemístili na **ostrov Samosir** do oblasti skutečných ale již jen bývalých lidojedů - Toba Batáků. Svě jméno dostali podle sopečného **jezera Toba**, ve kterém ostrov Samosir leží. Jezero je 100 km dlouhé a 30 km široké. Největší hloubka je 500 m. Vzniklo před osmdesáti tisíci lety po výbuchu sopky, kdy se strop kráterové bubliny vlastní vahou zřítíl a kráter se naplnil vodou. Před třiceti tisíci lety došlo k další již menší erupci, při které byl uprostřed jezera vyzdvižen 45 km dlouhý a 20 km široký ostrov Samosir.

Stejně jako ostatní batacké kmeny si i Toba Batákové stavěli domy na pilířích z dřevěných trámů svázaných palmovými vlákny. Specifickými architektonickými prvky jsou sedlové střechy s prohnutým hřbetem a dekorativní štíty zdobené řezbami a stylizovanými vzory v tradičních černých, bílých a červených barvách. Na Samosiru se zachovaly celé původní vesnice včetně rituálních symbolů jako jsou kamenné náhrobky, sochy předků, kamenná křesla a obětní stoly.

V muzeu ve vesnici Simanindo jsme se seznámili s tradičními tanci věnovanými jednak významným událostem roku (sklizeň rýže apod.) a také důležitým etapám v lidském životě a i smrti (svatební tanec, pohřební tanec).

Osídlení ostrova je situováno většinou jen na úzký a plochý okraj ostrova. Nad ním se zdvihá 700 m vysoký sráz náhorní planiny, která se rozprostírá ve středu ostrova a je porostlá nedotčeným tropickým deštným pralesem s několika jezery. K jednomu z nich (Sidihoni) jsme se vypravili i my. Z náhorní planiny na západní straně ostrova jsme si prohlíželi protější pobřeží pevniny, kde se tyčila výrazná a navíc i historicky významná dominanta - hora Bukit Pusuk (1981 m). Toba Batákové považují vrchol této hory za místo, kde na zem sestoupil jejich první král (raja).

I další naše cesta mířila na ostrov i když tentokrát mořský. Po noční plavbě jsme přistáli na **ostrově Nias**. Ostrov leží 125 km jihozápadně od sumaterského přístavu

Raflésie Arnoldova - parazitická rostlina s největším květem na světě. Ten na snímku má průměr 70 cm a výšku 30 cm. Prales u Bukittinggi - Sumatra. Foto K. Pecl

Sibolga. Nias měl v minulosti pověst divočiny plné malarických bažin a obývané krvežíznivými lidojedy. Dnes zde žije 600 000 obyvatel, Niasů, jejichž jazyk vykazuje větší příbuznost s jazyky polynéskými a malgašskými (Malgašové jsou obyvatelé Madagaskaru), než s indonéskými dialekty. Původ tohoto národa je obestřen tajemstvím, badatelé se shodnou snad jedině na tom, že na ostrov přišli někdy před 3 000 lety. Poslední doložený případ kanibalismu je znám z roku 1935.

Díky dlouhodobé izolaci se ve vnitrozemí ostrova zachovaly původní vesnice oběhnané 2 m vysokými kamennými zdmi, s kameny vydlážděnou návší a řadovými tradičními domy podél návsi. I tyto domy byly stavěny ze dřeva a stály na kůlech. A protože už dříve místní lidé pochopili, že žijí v tektonicky neklidné oblasti, snažili se o zabezpečení svých domů před zemětřeseními. Proto stavěli domy na kůlech, které byly kotveny do země střídavě kolmo a šikmo. Díky tomuto opatření byly základy pružnější a konstrukce tak lépe odolávala častým otřesům půdy.

Na Niasu jsme se ubytovali na jihu na pobřeží u korálového útesu. Naším hostitelem byl čistě náhodou Sikimo, Niasan, který studoval v Praze ekonomiku, takže uměl i pár slov česky. Na Niasu jsme se věnovali studiu života v moři a na jeho břehu a i přes nepřízeň počasí jsme se několikrát vypravili za původními obyvateli do vesnic ve vnitrozemí.

Po čtyřech deštivých dnech na ostrově jsme opět v noci přepluli loď na pevninu a tam celý den přejížděli do městečka **Bukittinggi**. V pralesích **Minangské vrchoviny** měl být skryt další významný objekt našeho zájmu, největší květ na světě - raflesia. I když nám ve městě v informačním středisku tvrdili, že ještě nekvete, protože ještě nenastala jejich sezóna, vydali jsme se do pralesů vytipované oblasti. Ve vesnici Batang Palupuh jsme natrefili na mladíka, který o květu v pralese věděl a také nás po hodině a půl k němu dovedl. Byla to bomba. Prožívali jsme posvátný okamžik, když jsme se mohli zblízka dívat na něco tak podivného, jako je masitý voskově pevný červený **květ raflesie**. Jednalo se o největší druh, raflesii Arnoldovu. Náš květ nepatřil mezi rekordmanky, měřil „jen“ 70 cm a byl vysoký 30 cm. I když vypadal jakoby vyrůstal ze země, nám bylo jasné, že se pod ním skrývá podzemní část stonku liány rodu *Tetrastigma*, na které tento druh raflesie parazituje. Blesky blýskaly a motory fotoaparátů vrčely jako o závod. Byli jsme spokojeni. Teprve při zpáteční cestě jsme byli schopni zajímat se i o další zajímavosti okolní přírody. Proto jsme se víc než hodinu věnovali například průzkumu a fotodokumentaci jezírka s vodními rostlinami, brouky, rybkami a žábami apod.

Druhý den jsme ještě navštívili **pískovcový kaňon Ngarai Sianok**, ležící na okraji města Bukittinggi. Kaňon je 15 km dlouhý, jeho strmé stěny jsou místy vysoké i přes 100 m a na jeho dně teče řeka. Za každým jejím zákrutem nás uchvacovaly fantastické skalní útvary vymodelované větrem a vodou. I tady nás čekala přírodovědecká hostina. Nejenže jsme měli možnost pozorovat hromadné páření skoro deset centimetrů velkých brouků nosorožníků v korunách akácií, ale navečer jsme ještě našli velkou kolonii plodožravých netopýrů - kaloňů indických. Jakoby nám mávali svými jeden a půl metru širokými křídly na rozloučenou, když se za šera rozléтали za potravou. Vraceli jsme se do penzionu místní dopravou už za tmy kolem aktivních sopek Gunung Merapi a Gunung Singgalang. Ta se jménem Merapi dokonce vypustila bílý oblak horké páry, jakoby se i ona chtěla uplatnit mezi tolika působivými atrakcemi okolí města Bukittinggi.

Po dvou dnech jsme opustili Bukittinggi a asi po hodině cesty jsme se ocitli na 600 metrů vysokém okraji kráteru na jehož dně se třpytila hladina 17 km dlouhého a 8 km širokého **jezera Maninjau**. Abychom se dostali na jeho břeh, museli jsme sjet čtyřiačtyřiceti číslovanými protisměrnými zatačkami. Když jsme pak našli ubytování v dřevěných chatkách utopených v pestrobarevné vegetaci, připadali jsme si jako v ráji. Dojem byl ještě umocněn koupelí ve 30 °C teplé vodě, zapitou studeným pivem. V celém chatkovém komplexu byli kromě nás jen potulní psi a tři turisté a to nás docela blažilo. A čekalo nás ještě jedno příjemné překvapení - setkání s několika denním mládětem gibona, sirotkem, kterého se naši ubytovatelé ujali. Prostě pohádka. Náš dojem pozemského ráje se nezměnil ani v následujících dnech, kdy jsme se vydávali za přírodou do svahů porostlých pralesem. Jen večery, kdy se na jezeře vzdouvaly studeným větrem hnané zlověstné vlny, nás upozorňovaly na to, že ani ráj není zcela bez chyb.

Ale čas běžel i v ráji neúprosně a tak, abychom splnili svůj pracovní program, museli jsme se s gibbonem i jezerem rozloučit. Naším dalším cílem byl jižní výběžek Sumatry, kde leží **národní park Way Kambas**. Vyskytuje se tu několik na sebe navazujících ekosystémů - pralesy, travnaté pláně, bažiny, říční údolí a přímořské biotopy. V parku žijí sloni, nosorožci, levharti, tapíři, několik druhů opic, různé druhy gekonů, varani i krokodýli. Z ptáků zde bylo zaznamenáno na 286 druhů. Těšili jsme se do divočiny, ale náš plán zhatila noc. Protože v parku žijí v noci aktivní a nebezpeční nosorožci sumaterští a také levharti, nenašli jsme ve vesnici Rajabasalama žádné motorkáře, kteří by byli ochotni dopravit nás ve tmě do **ochranářské stanice Way Kanan**, ležící v pralese necelých dvacet kilometrů od jeho okraje. Museli jsme proto vzít zavděk improvizovaným přespáním na verandě ve **výcvikovém středisku slonů Way Kansas**. Teprve druhý den ráno jsme se dostali na plánované místo. Naprosto sami, bez jiných turistů, jen s personálem národního parku a uprostřed divočiny jsme si i tady připadali jako v ráji. Avšak - jak by tam bylo krásně, kdyby tam nebyly ty ... ne vosy, ale pijavice. I tady nám příroda připomněla, že není ráje bez trápení. Chodili jsme si, každý veden svým zájmem, po pralese, pozorovali živáčky, fotografovali, nahrávali zvuky a strhávali si z nohou krvelačné pijavice.

Velkým zážitkem byla vyjížďka lodí po místní řece. Ve větvích na břehu skákaly opice, na pahýlech nad řekou číhali varani, na vrcholech stromů seděli draví ptáci a mnoho dalších ptáků létalo nad řekou. V čisté vodě pod lodí plavaly pro sladkou vodu netypické ryby - sladkovodní jehly a na břehy vylézali sladkovodní krabi.

Ale i tady byl čas neúprosný a my museli dál. Měli jsme před sebou náročný a nejdelší přejezd. Ráno v šest jsme nasedli na motocykly, abychom po vymletých, bahnitých a balvanitých pralesních cestách absolvovali motokros jako spolujezdci, navíc s objemným a těžkým zavazadlem. Potom jsme po dvou hodinách motokrosu přesedli na mikrobus a z něj na loď, která nás převezla ze Sumatry na Jávu. Tam jsme nastoupili do autobusu a pak ještě do dálkového autobusu a nakonec zase do mikrobusu. Ve 23 hodin následujícího dne, tedy po 36 hodinách cestování jsme dorazili na místo, do **vesnice Tamanjaya v národním parku Ujung Kulon**.

Tento národní park se nachází na jihozápadním výběžku **Jávy**. Největší část parku leží na zalesněném poloostrově, který je s pevninou spojen jen úzkou šíjí. Chráněné území má rozlohu asi 200 km² a vedle pralesa a mangrovových porostů k němu patří i několik ostrovů a také přibřežní korálové útesy.

Nejvzácnějším obyvatelem parku je nosorožec jávský. Náleží k nejohroženějším tvorům na Zemi. Celkový počet těchto zvířat je odhadován na pouhých 60 jedinců. Z tohoto počtu asi 50 exemplářů přežívá právě zde. Vedle nosorožců zde žijí ještě levharti, různé druhy hadů, varani, divoká prasata, opice a také mnoho druhů ptáků. Věděli jsme, že tady mají žít dva druhy zajímavých létajících živočichů. Jednalo se o drobnou, asi 20 cm dlouhou ještěrku - dráčka pětipruhého a také o savce velikosti kočky - letuchu malajskou. Měli jsme štěstí, takže jsme oba druhy nejen viděli, ale i vyfotografovali. Letuchu dokonce v letu. Dráček umí dovedně plachtit ze stromu

na strom pomocí kožní řasy, kterou před letem rozevře na bocích mezi končetinami. Letucha malajská je k letu vybavena ještě lépe. Její blána je přirostlá ke končetinám i ocasu a tak při letu vytváří velkou plochou kolem těla, což jí umožní plachtit i na vzdálenost delší než 100 metrů. Dalším zajímavým tvorem zde byly ryby - lezci, kteří se netradičně pohybují mimo vodu. Vylézají na břeh na kořeny mangrove, kde loví drobné živočichy, většinou blešivce.

Kromě zajímavých zvířat, rostlin a bizarních pobřežních porostů mangrove nás v Tamanjaye příjemně překvapili lidé. Byli jsme zde jedinými cizinci a protože jsme chodili přes vesnici několik dnů, přestali nás lidé vnímat jako atrakci a stali jsme se normální součástí místní komunity. Kde jsme se objevili, byli jsme srdečně vítáni, jako bychom zde žili od nepaměti. Nikdo se nám nestavěl před objektivy, nikdo po nás nic nechtěl: všichni se věnovali své práci a chovali se naprosto přirozeně. Díky tomu jsme mohli fotografovat lidi při jejich každodenní činnosti a také jsme se mohli zúčastnit jejich aktivit, jakou bylo například setkání a zpěvy mládeže na návsí nebo bubnování babiček na dřevěné koryto k drcení rýžové mouky.

Jen neradi jsme opouštěli tuto komunitu rybářské vesnice, zvláště proto, že to, co mělo následovat, byl už konec expedice. Naším posledním cílem byla totiž **Jakarta, hlavní město Indonésie**. Zde jsme navštívili Mořský svět - velkolepou expozici mořských ryb a jiných živočichů, potom ještě přístav a také slumy venkovských přistěhovalců nad špinavými kanály plnými pohupujících se odpadků. Jejich způsob života ostře kontrastoval s našimi dosavadními zkušenostmi. Vždycky jsme byli mezi ne sice bohatými, ale vždy milými a usměvavými lidmi, kteří si sice obživu zajišťovali s námahou, ale žili spokojeně v čistotě a harmonii s přírodou i svou komunitou.

Tu pohodu a mír v duši upřímně přejeme všem obyvatelům Indonésie. O to víc se nás dotklo neštěstí, které v prosinci Sumatru potkalo. Dne 4. ledna jsme v Muzeu Českého lesa v Tachově premiérově zahájili putování naší výstavy o expedici zoologů do Indonésie. Protože jsme veškerou svou výbavu během expedice nosili na zádech a přepravovali se místními dopravními prostředky, nemohli jsme tentokrát nakoupit pro výstavu umělecké předměty. Proto jsme byli rádi, že nám Indonéská ambasáda vyšla vstříc a zapůjčila nám pro výstavu kolekci těchto předmětů. Potěšilo nás také, že se pracovníci ambasády zúčastnili premiérové vernisáže v Muzeu Českého lesa Tachově a že nám přislíbili i to, že přijedou výstavu zahájit i na jiná místa republiky, například i 1. března 2005 do Písku.

Někteří lidé se nás při vernisáži výstavy ptali, jestli ukázky krásné přírody postižených oblastí nejsou ve srovnání s desetitisíci obětí projevem netaktnosti. Já si to nemyslím a byl jsem rád, že stejný názor mají i pracovníci indonéské ambasády. Místní lidé jsou v mnoha případech svou obživou zcela závislí na turistech. V současné době je část hospodářství v troskách a mnoho lidí bylo postiženo ztrátou možností vlastní obživy. Pokud turisté tyto země opustí, přijdou o obživu i další tisíce lidí i v místech, která nebyla vlnami tsunami zasažena. Tím budou li-

dé ještě víc postižení, protože se prohloubí propad ekonomiky, což ještě oddálí nápravu škod. Takže můžeme na závěr jen doporučit, abyste sice zatím nejezdili na místa poničená, ale naopak se nebojte i nadále jezdit do Indonésie. Je to obrovská země a v ní zůstala spousta krásných míst vhodných pro návštěvu zájemců o historii, kulturu nebo přírodu.

Při přípravě expedice i výstavy potřebujeme spolupráci mnoha orgánů a organizací. Proto si velice vážíme pomoci a spolupráce **Ministerstva kultury ČR, Indonéské ambasády v Praze** a našich domovských muzeí - **Prácheňského muzea v Písku, Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně, Východočeského muzea v Pardubicích a Regionálního muzea v Mělníku.**

Pro uskutečnění expedice jsou zase nutné peníze, které nejsme schopni z našich rodinných rozpočtů, ale ani ze sporých výdělků občanského sdružení Zoogeos, uhradit. Proto bych chtěl tímto velice poděkovat níže uvedeným podnikatelům za finanční podporu. Na Písecku to byli tito lidé: **Josef Zelenka**, Kemp - RADAVA; **Oldřich Tichý**, AUTOSTYL 2M - Písek; **Mgr. Michal Hrazdil**, Cestovní kancelář PRÁCHEŇ - Písek; **Luboš Vondruš**, OPTIK - Písek; **Dipl. Ing. Radek Kočí** a **Milan Švehla**, Stavební firma KOČÍ - Písek; **Lenka Zdražilová**, ZOO BOUTIQUE - Písek; **Miroslav Kápl**, OPRAVNA ELEKTROMOTORŮ - Písek; **JUDr. Václav Kalina**, ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ - Písek **Vladimír Švec**, HODINÁŘSTVÍ - Písek a **Eva Fibichová**, KNIHKUPECTVÍ, ANTIKVARIÁT „U SLONA“ - Písek.

Protože se v rámci expedice pohybujeme v klimaticky náročných a často i extrémních podmínkách, je pro naše zdraví a někdy i přežití velice důležitá perfektní výbava. Proto jsme velmi uvítali ochotu dvou píseckých prodejců sportovních a horolezeckých potřeb poskytnout nám bezplatně některé důležité oděvní součásti. Pan **Jan Cimický**, z firmy PANDA - Písek, nás vybavil speciálními košilemi určenými pro pobyt v tropických oblastech s vysokým stupněm vzdušné vlhkosti (značka Warmpeace). Tyto košile se velmi osvědčily, stejně jako větrovka Sport Schwarzkopf (Gelanots membrane), která nám byla věnována pro otestování od **manželů Valvodových** z YETI sportu - Písek. I jim tímto děkujeme.

VÝSTAVA „120 LET PÍSECKÉHO MUZEA“

Výstava měla snahu připomenout Prácheňské muzeum v Písku prostřednictvím výstavní formy, která byla pro tento typ instituce charakteristická právě v době svého vzniku. Výsledná realizace výstavního záměru je oproti skutečným podmínkám 80. let 19. století ještě velice idealizována.

Primární snahou tvůrců bylo přiblížit dobu, kdy pojem „museum“ vyvolával (a možná vyvolává ještě i dnes) všeobecnou představu temných místností či celé budovy, kde v romantickém nesouladu návštěvník nacházel ve vitrínách, prosklených skříních či na podstavcích archeologické nálezy od různých nadšených badatelů vedle nahodilých přírodovědných sbírek od hrdinných cestovatelů - světoběžníků. V takových výstavních prostorách (pokud vůbec nějaké existovaly) bylo pro nadšené národopisce u stěn opřeno zemědělské nářadí vedle ukázek jednoduchých strojů i nábytku rozličného slohového zařazení. Stěny zaplňovaly obrazy různých kvalit. V této směsici nechyběly ani busty s podmračenými buditeli národa, figuríny oblečené do krojů, zbraně palné i chladné, porcelán, hodiny, modely významných staveb a v neposlední řadě i předměty s mnohdy neurčitelnou funkcí.

Výstava brala tento fakt neuspořádanosti jako ilustrativní přednost a chtěla být tedy upomínkou s přívětivou nadsázkou toho, že Prácheňské muzeum v Písku kromě svého poslání dokumentovat a prezentovat historii regionu, je již také 120 let této historie samo součástí.

Připomeňme si tedy samotný výběr vystavených předmětů. V duchu výše nastíněné charakteristiky bylo možné v 1. a 3. místnosti galerie nalézt ve vitrínách reprezentativní seskupení sbírkových předmětů jednotlivých podsbírek uložených v muzejních depozitářích. Výjimkou byly etruská konvice s mísou, laskavě zapůjčené ze sbírek Národního muzea v Praze, které byly uloženy v samostatné vitríně hned u vchodu do místnosti. Konvice i mísa byly nalezeny (v r. 1858) na Hradišti u Písku a jejich fotografie se objevila i na propagačních tiskovinách k výstavě. V první - největší - výstavní místnosti byly centrálně rozmístěny větší hranolové vitríny věnované archeologii a etnografii. Mezi nimi vyplňovaly prostor ukázky uměleckých plastik (např. návrh na pomník A. Heyduka) a proutěný kočár. U obvodových stěn místnosti se střídaly vysoké vitríny s různými stolovými. V nich se nacházely opět předměty patřící do podsbírky etnografie (ukázky řemesel - tkaniny, hole, hračka, panoramatický vyřezávaný obraz města Písku, mimo jiné i podpis Františka Josefa I. v pamětní knize ostrostřelců s originálními psacími pery atd.). Své bohaté zastoupení zde měly i přírodovědné disciplíny (vycpaniny ptáků i savců, doklady expedic do exotické přírody, početné ukázky z oboru geologie aj.). V první místnosti nebylo opomenuto ani představení souboru portrétních plakét, zbraní, uměleckého průmyslu (např. skla, porcelánu, hodin), nábytku

ku a nezbytných dokladů poměrně rozsáhlých výtvarných podsbírek (např. obrazy od J.Z. Quasta, A. Muchy, J. Velenovského, A. Wachsmanna ml. a dalších). Jeden z průchodů do místnosti věnované historii muzea střežila figurína oblečená do sokolského kroje. Tělovýchovnému tématu odpovídal hned vedle vystavený rotoped používaný „Klubem píseckých velocipedistů“ před více než sto lety.

Poslední - třetí - výstavní prostora doplňovala svým obsahem představu o muzeu dalšími ukázkami. Místnosti dominovalo ve středu umístěné hranolové vitrině modelleto sousoší s motivem triumfu sv. Jana Nepomuckého a několik lidových plastik. Na nízkých podstavcích se nacházely kamenné architektonické články, mlecí kámen, vycpanina kance, drůza krystalů křemene, maketa krovu děkanského kostela. Dobové dámské šaty položené na velkém cestovním kufru doladovaly vedle postavenou vycházkově oblečenou figurínu ženy. Unikátní šicí stroj a jízdní kolo s kardánovým převodem, cechovní korouhev z Protivína, restaurovaný nábytek, obrazy a jiné předměty dotvářely dojem opravdové bohatosti a zároveň různorodosti obsahů muzejních depozitářů.

S podobou střední výstavní prostory seznamuje čtenáře následující příspěvek Václava Bartoše.

Václav Bartoš

K POJETÍ VÝSTAVY „120 LET PÍSECKÉHO MUZEA“

Přiznávám se bez mučení, že jsem byl jako ředitel muzea a zároveň autor II. výstavní místnosti zmítán určitou averzí ke slovu výročí. Vždyť kulturní fronta byla ještě v nedávné minulosti nucena se mezi výročími potácet neustále. Nakonec jsem ani já, ani kolegové této výzvě, úctyhodné kontinuitě - vyjádřené 120. narozeninami přece jenom neodolali.

Připravili jsme poměrně netradičně pojatou výstavu. Z podnětu J. Fröhliche vybráno výjimečné logo a L. Nádějové se podařilo s jeho využitím vydat excelentní plakát a pozvánky. Odborní pracovníci byli vystaveni vnitřnímu rozporu. Šlo o výběr předmětů vzácných, doposud málo výstavně frekventovaných, pro daný obor významných, ale zároveň divácky efektních. Znásobil jsem to ještě snahou zapojit do akce absolutně všechny stálé současné zaměstnance. Formou osobních panelů, v závěrečné, již neformálnější části. S určitým nadhledem a s laskavým humorem měli přiblížit svým spoluobčanům i svoji lidskou stránku. V oddíle uvedeném „stylizovanou“ fotografií z oslavy zaměstnance a nápisem „ti, kteří pro vás muzejní menu připravují...“ se v různé míře nakonec dokázali „odkopat“ všichni. Z nejtipnějších cituji curriculum vitae Jaroslava Cíchy: *Narodil se 26. 2. 1965 v Písku, kde také absolvoval základní školní docházku. Poté vystřídal několik vzdělávacích zařízení, až*

roku 1998 promoval na agronomické fakultě Vysoké školy zemědělské v Českých Budějovicích, kde obhájil diplomovou práci na téma „Sledování výskytu žížal čeledi Lumbricidae v lučném ekosystému horního toku Lužnice“. Ve shodě s konstatováním zkušební komise, že žížaly nijak nepřispívají ke zvýšení mléčné užitkovosti skotu, shledal i on své další působení v zemědělství jako neperspektivní a po základní vojenské službě a několika krátkodobých zaměstnáních zakotvil v Prácheňském muzeu. Zde se věnuje různým oborům geologie, které jsou již od dětství jeho hlavními zájmy. Publikoval řadu odborných prací především z topografické mineralogie, geomorfologie, karstologie a historického podzemí. Obvykle leze dolů, případně nahoru.

Během přípravy průřezu dějinami muzea šlo spíše o stálou eliminaci z velkého množství materiálu. Nejúčinnějším bude otisknout přímý výstavní scénář, a to z hlediska autenticity, včetně popisů pod fotografiemi, které z pochopitelných důvodů zde nemohou být reprodukovány. Naopak nepopsané - „mluvící“ exponáty na panelech a ve vitrínách zde nejsou dodatečně opisovány (srov. obrazová příloha).

Založení muzea

V 60. - 90. letech 19. století vzniklo u nás 49 muzeí a muzejních spolků (z nich 37 českých). Podle data založení se Písek, hlava Prácheňského kraje zaujímajícího většinu jihozápadních Čech ocitá na 19. místě, mimo jiné po Táboře a J. Hradci.

Prvotním impulsem se staly stati politika Ed. Grégra a zemského konzervátora Bernarda Gruebera z roku 1860 s ideou zřízení „malého muzea kraje prachynského“. 3. 5. 1884 schválilo obecní zastupitelstvo návrh městského tajemníka Ludvíka Pompeho na zřízení muzea. Ten se stal prvním ředitelem a muzeum spravovalo desetičlenné kuratorium. Jeho člen Jan Matzner byl také prvním dárce sbírkového předmětu (bronzové jehlice z poleší Hürky).

Novinová výzva „Předky v úctě máme, nás cítí budou potomci“ přinesla v prvním týdnu více než sto darovaných předmětů. 12. 6. 1884 zaslal vorem po Otavě ze Strakonice Česlav Ludíkar celou bedničku příspěvků.

Členové kuratoria:

předseda JUDr. Lambert Hessler, 1834 - 1886
Jan Matzner, 1845 - 1915, prof. reálky, historiograf města
Jan Nedvídek, 1843 - 1902, prof. gymnázia
Karel Ninger, 1827 - 1913, prof. gymnázia, autor Pamětí, (perzequovaný vlastenec)
Adolf Heyduk, 1835 - 1923, prof. reálky, celonárodně významný literát
Václav Babánek, 1827 - 1899, prof. gymnázia, okr. školní inspektor
Ant. Madiera, 1831 - 1899, prof. gymnázia a inspektor
František Tonner, 1837 - 1934, ředitel reálky
MUDr. Václav Pacovský, 1842 - 1909, městský lékař

Písek v 80. letech 19. století

L. Pompe

Ad. Heyduk

K. Ninger

Městská spořitelna

František Gamisch, starosta města 1879 - 1886

Jan Matzner

Projekty přestavby hradu

2. polovina 18. století, Palladiiho realizovaná přestavba
části hradu na kasárna

1862 - Spiessův nerealizovaný projekt úprav hradu na sídlo gymnázia

Sedláčková éra

13. 10. 1900 jmenován ředitelem školní rada prof. August Sedláček. Prožil ve městě svých studií mimořádně plodných 26 let svého života. Neformálně propojil s muzeem i městský archiv (dnešní přednáškový sál muzea).

A vytěžil jej pro své třísvazkové Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Jako okresní konzervátor památkové péče mj. zajistil opravu zbytku královského hradu a v roce 1902, po odchodu vojska do nových kasáren přestěhoval do něho muzeum již natrvalo.

S Terezou Sedláčkovou, roz. Balcarovou
(1883 - 1957), oddanou spolupracovnicí
a od roku 1922 jeho druhou manželkou.

Student

Poslední snímek, asi 1925

Odchod pochodového praporu
11. pěšího pluku na srbskou frontu.
Srpen 1914

Augustin Krejčí

A. R. Husová

Bývalý národní kroj na Písecku.

Sbírký poprvé rozčlenil na jedenáct podsbírkových okruhů a zavedl průběžně vedený inventář. Od-
dělil také důsledně staré městské knihy do archivu.

Rozdělil na čtyři oddělení cca 1 400 svazků muzejní knihovny. První světová válka až do poloviny
20. let utlumila kulturní snažení (inter arma silent musae). Kuratorium muzea se rozpustilo.

Spolupracovníky muzea se stali významní odborníci, kupř. geolog prof. Augustin Krejčí (1865 - 1925),
od roku 1905 utřídil, zpracoval a zásadně doplnil mineralogické sbírky.

Emilie Fryšová (1840 - 1920), ředitelka měšťanské školy uspořádala poprvé oddělení národopisu. Anna Regina Husová (1857 - 1945), ředitelka dívčí měšť. školy v Písku, autorka dětské literatury, sběratelka krojů a svérázu.

Muzeum Dr. Augusta Sedláčka pro vlastivědu Prácheňska

Plejáda vynikajících dobrovolných spolupracovníků, často nadregionálního významu vynáší muzeum na čelné místo mezi členy Svazu československých muzeí. Až do vyvrcholení hospodářské krize má i uspokojivou finanční podporu města a místních peněžních ústavů (Robert Malý). Tehdy nadstandardní, v roce 1930 elektrifikovaná expozice a pilným kustosodem Fr. Lipšem opečovávaný inventář kontrastovaly s nedostatečnou prezentací prehistorie a s absencí depozitářů.

Sbírky zpřístupněny již denně mimo pondělí, 10 -12 hod, 14 - 16 hod., neděle 9 - 13 hod, vstupné 1 Kč, školáci 50 hal. (v roce 1927 - 1 148 platících a 10 hromadných návštěv).

Zahájeno vydávání pravidelných výročních zpráv. Sbírky vykazovaly 9 000 evidenčních položek. Zůstává ovšem pouze šest výstavních síní (330 m²). Pobočka - Památník Adolfa Heyduka otevřen 4. 7. 1937.

Josef Chalupský - v l. 1927

- 1939 správce mineralogických

a geologických sbírek

František Lipš - správce muzea

a měst. knihovny v l. 1932 - 1941

(kustosodem Fr. Weber)

Bedřich Dubský, autor

monumentálního „Pravěku již.

Čech“, od 20. let až do r. 1957

archeolog muzea

Václav Švec, městský archivář

a správce muzea 1942 - 46

(kustosodem Čestmír John, 1942 - 46)

Jan Rotbauer, správce muzea 1952 - 58

při výzkumu s B. Dubským

Fr. Lipš s konzervátorem archeol.

keramiky Jos. Hrachem.

Expozice v tzv. Rytířském sálu

za I. republiky

Výstavní sály po roce 1945

Etnografická expozice

do roku 1950

Ukázka soupisů eliminovaných

a zničených sbírek za okupace

Akt revoluční spravedlnosti na Rudolfu Parizkovi

1946 na Výstavišti.

Jan Toman s Karlem VI. Schwarzenbergem,
v Písku 1945

Jan Toman s Karlem VII. Schwarzenbergem,
Orlík, červen 1984

Muzeum desítky let metodicky „řídilo“ a symbolicky vyplácelo až do roku 2002 obecní kronikáře. Za všechny vzpomínka na ušlechtilého člověka, regionálního historika a monografistu s impozantní bibliografií, ředitele školy a konzervátora pam. péče Jana Tomana (1907 - 1996).

Jaroslav Šindelář (1914 - 1999), dlouholetý veřejný a regionální pracovník, předseda měst. NV, karikaturista
a uměnímilovný ředitel muzea v letech 1973 - 1979.

Karel Kukačka, správce muzea 1950 - 1952,
zasloužil se o rozšíření prostor muzea.

Ambiciózní program rozvíjejícího se muzea se odrazil i v úsilí o zřízení speciálních oddělení:

* Památníku I. odboje. Pod vedením škpt. J. Drápela nasbíráno více než 1 200 předmětů, za okupace zničených.

* Zemědělského muzea dr. Jos. Kazimoura.

Exponáty sbíral vynikající rybníkářský odborník, ing. Theodor Mokřý, člen kuratoria muzea. Další pokus o realizaci se odehrál v 70. letech v Kestřanech.

* Prácheňská obrazová galerie. Z iniciativy okr. hejtmána Rud. Koblihy a místního Rotary klubu započal sběr. Pro nedostatek výstavních prostor myšlenka realizována až v 50. letech. Nacistická okupace přinesla tendenční deformace do sbírkového i výstavního profilu.

Obrovské škody vznikly likvidací „nevhodných“ sbírek a zbraní, došlo i k osobnímu ohrožení muzejníků. Přesto v roce 1943 otevřena archeologická expozice v rozsahu 23 vitrín. Zosobněním dobových tlaků se stal bývalý čs. důstojník, zapisovatel památkového úřadu, odrodilec a konfident Rud. Parizek. V souvislosti s realizací „totální“ války muzeum na podzim 1944 uzavřeno.

Fr. Lipš v r. 1935 dokončil přepis sbírek do inventárních knih (s úřední platností až do začátku 21. stol.). Prudce se ovšem zhoršila ekonomická základna. Zařízení se dostává do každoročních schodků, které město hradilo jen občasné a neochotně. Pravidelnějšími přispěvateli: Spořitelna, Obč. záložna, Okr. hosp. záložna, MŠANO, živnostenská komora. O situaci vypovídají příjmy muzea:

roky:	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938
	68500	33600	30800	14700	6000	6800	4400	9200	11300	13800

pozn.: údaje čerpány z přípr. absolventské práce
studentky VOŠ IS Praha M. Hejnové

Kaisrův syn, Jiří Kayser, nar. 1918 v Písku
- přijel z kanadské emigrace na vernisáž
svých prací do zařízení jehož renomé
založil jeho otec (3.11. 2000)

Josef Kaiser na portrétu jeho syna z r. 1937

I muzeum někdy šlápne vedle: A. Sedláček ve vzpomínkách ženy Terezy „Pamatujte si, ani až umru, nemíte mi na hrob dávat kytice, věnce. To je hloupá pompa...”

Pod státní správou

Provizorní expozice ve stísněných prostorách znovu otevřeny 9.9.1945. Ani poválečné nadšení nezvýšilo zájem veřejnosti a přísun nezbytných finančních prostředků. Návštěvnost stagnovala na cca 3000 ročně. Teprve ideologizace muzejnictví počátkem 50. let, nutící obracet nejen dějepisný kánon, se svým důrazem na jednostranný výklad sociálního fenoménu, na folklór a na militarizaci muzeu zajistila prostorové a finanční podmínky. V roce 1952 se rozrostlo na 23 místností (1944 m²). Nové expozice a organizované návštěvy zvýšily zájem na 9000 osob ročně. Již od 1.2. 1949, po zrušení kuratoria řídil muzeum fakticky Městský národní výbor.

Okresní vlastivědné muzeum 1959 - 1966

Prvním profesionálním ředitelem v dnešním slova smyslu se v roce 1958 stal prom. hist. Richard Suk (1958 - 1963) a ten převedl v roce 1959 muzeum do správy ONV. Spolu se třemi dalšími placenými zaměstnanci podstatně zlepšil technické zázemí. Poprvé vtaženy do spolupráce školy a zájmové kroužky. Získány konečně rozsáhlé galerijní prostory. Již v roce 1960 návštěvnost dosáhla dnešní úrovně (23000 osob). Ředitelkou v letech 1963 - 1966 se stala Marie Sedláková, provinivší se trestnou činností (machinace se sbírkovou evidencí). Arch. ústav ČSAV Plzeň dobudoval novou expozici pravěku.

Oblastní muzeum 1967 - 1976

1. 1. 1967 jmenován ředitelem Jiří Frey (do roku 1973). V této éře dosáhlo muzeum svého největšího rozsahu. V přírodovědě a literární historii pokrývalo i okr. Příbram, Strakonice, a Prachatice. Odborná pracoviště osazena dostatečně kvalifikovanými pracovníky (nárůst ze 6 na 15 zaměstnanců). Muzeum sestávalo z 28 místností (2540 m²) a sbírky dosáhly přes 36 000 evidenčních položek.

Pod vedením PhDr. Jaroslava Kudrnáče CSc. a archeoložky Mgr. Evy Koppové zachráněny nálezy evropského významu - zlatorudné mlýny a fakticky založen obor a expozice montánní archeologie. Fundus expozic již na značné architektonické úrovni.

Dobře míněný rozvoj tzv. kulturně-výchovné činnosti. Svým rozsahem až vedl k náhradě kvality kvantitou. K dosavadním pobočkám v Miroticích a Písku se muzeum stalo vlastníkem zdevastovaného areálu zámku a tvrzí v Kestřanech a zanedbaného býv. kostela Nej. Trojice, jejichž sanace se ukázala v následujících letech nejen nad síly muzea, ale i okresu. V letech 1973 - 1979 se stal ředitelem Jaroslav Šindelář. Jeho autorita a schopnosti muzeum, od roku 1976 opět Okresní, konsolidovaly a návštěvnost v roce 1977 dosáhla rekordní výše 47000 osob. Vedle záchranných prací (Kestřany, Trojice) započalo restaurování nástěnných maleb a gotické části hradu, pokračovala i vysoká úroveň prezentací výtvarného umění a byl získán pracovník na úsek dokumentace současnosti.

Plných 24 let spravoval většinu sbírek mimoř. jazykově vybavený historik a vlastivědný pracovník Libor Krivánek (27. 8. 1926 - 15.1. 1983). Jeho život byl poznamenán tragickou dopravní nehodou v roce 1968.

Varhanáři - otec a syn Hegerovi
instalují vynikající nástroj v Trojici

Bývalý hřbitovní kostel N. Trojice
zachráněný a čtyřicet let opečovávaný muzeem.

Expozice v Památníku M. Alše
a M. Kopeckého v Miroticích

PhDr. Jaroslav Kudrnáč CSc.
při výzkumu

Výstava Dělnického revolučního hnutí
na Písecku ke 40. výročí KSČ, 1961

Gotický sál, instalace 1951

Dobové výstavky

Výstava K. Stehlíka
„Z dalekých zemí“ - 1966

Expozice pravěku - 1966

Výtvarná výstava
Oblastního muzea
Kestřany - stav 1980

Okresní muzeum

ONV a Okr. úřad byl plných 43 let jeho zřizovatelem a šlo o léta neporovnatelného rozvoje a konsolidace zařízení. V roce 1979 se stává ředitelem právník Petr Šrámek. Muzeum jde od úspěchu k úspěchu, pravidelně vyhodnocováno jako nejlepší v Jč. kraji. Násilně k němu integrována ještě pátá pobočka - Památník města Protivína. Toto malé muzeum vzniklo přes odpor Svazu čs. muzeí již v roce 1932 a postupně získalo bohaté sbírky. Bylo nad síly učitelů - nadšenců Fr. Krhouna a J. Kutty udržet jeho smysluplný provoz. Integrace sbírek do OM probíhala i přes odpor občanů. Stala se na mnoho let traumatem muzejníků, novou expozici se podařilo otevřít až 6. 5. 1989.

V Písku podstatně modernizovány expozice (1981), nicméně technický stav historických budov (v l. 1974 - 1983 do nich vloženo 10,5 mil. Kč) si již vyžádalo selektivní a radikální řešení. Po oslavách stého výročí založení začaly být hradní expozice postupně odstrojovány a spolu se sbírkami transportovány do osmi náhradních úložišť. Na základě památkových průzkumů a projektu SÚRP-Ma Praha začala příprava odvážně pojaté rekonstrukce. Během zahájení destrukčních prací dochází k objevům dosud neznámých gotických článků budovy.

Ani vyhlídky na častou fyzickou dřinu neznechutily jádro dnes již vyzrálých odborných pracovníků. K geologovi Dr. Jiřímu Machartovi, konzervátorovi Jiřímu Kloboučnickovi a zoologovi Dr. K. Peclovi přibývá i historik Dr. J. Prášek, v té době neformálně spolupracující archeolog J. Fröhlich, špičkoví kronikáři pp. A. Wretzlová, Lad. Bočan, Jaromír Beneš, Matěj Hříděl. Hektické tempo nařizovaných katalogizací až zaplevaluje fond novějších dějin i balastem. Kladem je konstituování centrální evidence sbírek, péče o pravidelné revize a pořádek v administrativě.

Záslouhou RNDr. K. Pecla a přes nepřítelů pražských muzeologických kruhů je prosazena a realizována první varianta unikátní expozice Ryb a rybářství, včetně náročnému akvarijního provozu a expozice Ochrany přírody. Systematický ornitologický výzkum vyústil v neméně unikátní kroužkovací činnost a ve výstavbu terénní stanice v prostoru NPR Řezabinec.

Ředitel Petr Šrámek
v paměti kolegů

Vedoucí archeol. odd. J. Fröhlich,
čtyřicetiletá věrnost oboru
Expozice před odstrojením

Rehabilitace maleb got. sálu
po nevhodném zásahu 1901 - 1902,
rok 1982

Stav depozitářů 5.6. 1984

Nekonečné stěhování sbírek z Písku a Protivína do Kestřan.
RNDr. K. Pecl

Interiér Památníku Protivín při převzetí

Vynikající kronikář, vítěz celonárodních soutěží,
Matěj Hřídel z Horosedel se Zd. Jíšou

Historik novodobých dějin
a kronikář města Zd. Jíša - externista

Z oficiální části oslavy 100 let muzea

100 let muzea, kolegové z JČM Č. Budějovice,
v pozadí četař absolvent PhDr. J. Prášek
Žhavá současnost

K 1.1. 2003 se stalo Prácheňské muzeum podle zákona 290/2002 Sb. a navazujících příspěvkovou organizací Jč. kraje. Tím byl tento státní majetek včetně sbírkového fondu převeden do veřejného majetku samosprávného územního celku.

Má právní subjektivitu a je právním nástupcem PM zřizovaným ČR-OkÚ v Písku a přebírá v plném rozsahu jeho práva a povinnosti. Jeho součástí jsou: Památník města Protivína, Masarykovo nám. 19, Protivín, Památník Ad. Heyduka, Tyršova ul. 438, Písek.

Z dlouhodobé koncepce

- Postupné repase stávajících expozic
- Využití cca 600 m² výstavní plochy ve III. a IV. podlaží Sladovny pro expozice „Prácheňsko - krajina a lidé“ s návaznou úpravou prostor pod gotickým sálem na „Zanikající řemesla“. V závěru návštěvnického okruhu zřízení reprezentační prodejny s průhledem do lapidária.
- Dokončení multimediální minipozice „Exotická příroda“ v Protivíně.

Odhad nákladů výstavby cca 5,5 mil. Kč.

Muzeum je nezastupitelnou a nenahraditelnou nadčasovou hodnotou. Musí se však do určité míry přizpůsobit měnící se mentalitě návštěvníků a reagovat na ní prezentačními výstupy. Konec konců, v roce 1884 vzniklo na základě tehdejší společenské objednávky a musí ji dokázat vyhodnotit i dnes.

Václav Bartoš, ředitel muzea

Doprovodná akce výstavy „Dobrou chuť“ - 2004

Doprovodná akce výstavy „Dobrou chuť“ - 2004

Prezentace budoucích výst. prostor ve Sladovně
říjen 2003

Prezentace budoucích výst. prostor ve Sladovně
říjen 2003

Prácheňské muzeum

Rada ONV v září 1990 akceptovala návrh nového ředitele Václava Bartoše (od 1. 1. 1987) na přejmenování v souladu s předchozí regionální tradicí. Generální rekonstrukce naplánovaná na 50 měsíců (dokončení 1988) s nákladem 9,36 mil. již ve fázi odstrojení a vybavení havarijních čtyřpodlažních budov musela být přehodnocena na 16,3 mil. Kč a ONV vytvořil prozíravě hospodářskou rezervu 2,3 mil. na krytí neprojektových nákladů vznikajících v souvislosti se stářím historických budov.

Od r. 1988 začaly stavbu provázet skluzy ve financování a tíživým způsobem jí provázely až do konce. Zapřičiňovaly neplnění návaznosti etap, bylo nutno intervenovat až u ministrů, významně pomohlo pochopení komise MK ČR (Velký Mates) i nebyrokratický přístup ke zbytkovému financování ONV, postupně i OkÚ a okr. zastupitelstva. Společensko-politický vývoj 1989-90 sice stavbu dále zkomplikoval, otevřel zároveň přístup k lepším technologiím.

K oficiálnímu předání budov do trvalého užívání došlo 26. 3. 1996. Ojedinelost díla:

- Rozsah obestavěného prostoru - 22 300 m³
- Náklad 31 mil. Kč, rozložený do 10 let lze považovat za minimální
- Podstatné zhodnocení celkové plochy 7 528 m² sloužící výhradně neziskovým účelům
- K pohybu desítek dodavatelů docházelo za přítomnosti personálu muzea kromě expozic a z části výstav nebyla zastavena hlavní činnost muzea.
- Koordinace a dozorování stavby s nesespecializovaným generálním dodavatelem (tehdejší OSP) atypicky zůstala v rukách vedení muzea, umožnila ale vznik ideálního muzejního komplexu.

U nás ojedinelé dílo by nevzniklo bez osobní odvahy a zaujetí tehdejšího mpř. ONV Ladislava Průši, vedoucího odb. výstavby ing. Fr. Vodičky, ved. odb. financí Bedřicha Klímy, ved. odboru kultury Václava Texlera, v dalších etapách přednosty OkÚ ing. Zdeňka Prokopce a jeho spolupracovníků.

Souběžně probíhala (již od roku 1974) rekonstrukce památkového objektu Kestřany. Nereálný a nepodložený zámysl další pobočky s didaktickými expozicemi ukončen k 31. 3. 1990, kdy byl rozpočet již na absurdních 130 mil. Kčs. Po stavební rekonstrukci se v r. 1989 podařilo v Protivíně urychlit a sladit výtvarně nápaditý a trvanlivý fundus s komplexní výkladovou expozicí (64 vitrín, 49 panelů, 837 sbírkových předmětů). Pro veřejnost znovu otevřena 6.5. 1989.

Před zahájením

1991	1991	1992
1992	1993	1993
1987	1987	1988
1988	1996	

14. 5. 1993 zkolaudováno sedm z devíti proponovaných odd. expozice „Dějiny a příroda regionu“, celkem 1 050 m². Měla značný podíl na hodnocení EMIA a sice že ... „Muzeum splňuje úroveň západoevropského standardu a kvalitou své práce vysoko překračuje evropskou úroveň ...“ Pro obtížnost úkolu původní architekt i scénárista n. p. Výstavnictví rezignovali, její technický scénář o 550 stranách napsali a realizovali pracovníci, koordinovaní Zdeňkem Jíšou sami. Znameníť interiér vytvořil ing. arch. Vlad. Bouček. Stála necelé 3 mil. Kč, za deset a půl roku ji zhlédlo 308 276 návštěvníků. Slabinou jsou méně čitelné sítotiskové texty a místy působení nežádoucích světelných reflexů.

V r. 1994 znovuotevřena na podstatně vyšší technické úrovni expozice „Ryby a rybářství“.
 V r. 1995 znovuotevřena a velmi příznivě recenzována muzejní galerie, která je v péči kurátorky I. Mašíkové a za úroveň výtvarných výstav odpovídá Mgr. Jan Kotalík. Muzeum pověřeno vybudováním památníku cikánského tábora v Letech.
 V r. 1998 hostilo muzeum 6. mezinárodní kastellogickou konferenci Castrum bene, netradičně pojata byla i výstava ke 400. výročí Protivínského pivovaru.
 Léta 2001 - 2002 zatížena prakticky generální revizí sbírek pro zákonem stanovený přenos evidence na CES - MK ČR. Celostátního uznání dochází vynikající mineralog a geolog muzea ing. Jaroslav Cícha. Restriktivní rozpočet (- 15,5%) související s přechodem pod Jč. kraj vede k propuštění 2,5 přep. pracovníků a k předání poboček Trojice a Mírotice městům. Připravena jubilejní výstava M. Alše, v důsledku katastrofální povodně zaměněna za fotografickou soutěž, obesláno 476 soutěžních snímků. Během neefektivně vleklé rekonstrukce Pam. A. Heyduka v letech 2000 - 2003 z rozpočtované částky 4 935 887,- Kč bylo možno prostavět 1 379 374,- Kč.

Karikatura Jaroslava Šindeláře

Kestřany 1990	1992
1996	Památník Protivín 2002
18. 5. 1993	18. 5. 1993
18. 5. 1993	18. 5. 1993
18. 5. 1993	

Památník A. Heyduka, 1996
 - dodnes !!!

Mistr Blahout, zachránce a neformální sponzor
 unikátní pozdně renezační kazatelny z muzejních sbírek

Veškerý listinný materiál této vitríny
 je zápatěčkou ze Státního okr. archivu v Písku

Stanovy ze 16.3. 1926

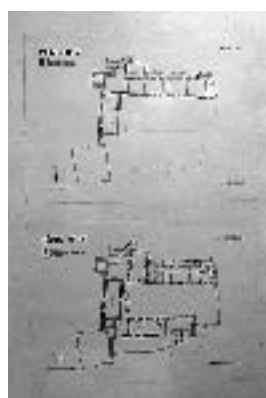
Kronika brigády soc. práce Okr. muzea

Muzeum nositelem vyznamenání „Budovatel jih. kraje“ i medaile „Za zásluhy o budování Píseckého okresu“

Originál návrhu L. Pompeho
 na zřízení muzea

Kuriózní cesty sbírkových přírůstků

Zlistinění daru (knihovny)
 Ing. Ivo Beneše

Posloupnost panelů s přehledem dějin muzea instalovaných ve druhé místnosti galerie. Foto V. Komasová

OBSAH

ZPRÁVA O ČINNOSTI ZA ROK 2004

Stav a činnost muzea	1
Centrální evidence sbírek	6
Výstavy Prácheňského muzea	9
Přednášky Prácheňského muzea	10
Návštěvnost Prácheňského muzea	11
Oddělení společenskovedné	12
Oddělení přírodních věd	21
Oddělení muzejní prezentace - výstavní oddělení	26
Sekretariát	28
Oddělení provozní	28

ODBORNÉ PŘÍSPĚVKY

Jan Adámek - Jiří Fröhlich - Jaroslav Jiřík	
Farní kostel v Krči u Protivína ve středověku	31
Jiří Prašek	
Vznik a vývoj píseckého muzea (Ke 120. výročí jeho založení)	41
Ondřej Kolář	
Jaroslav Růžička a Bedřich Dubský	74
Jiří Šebastian	
Výsledky 28. kroužkovací akce „Acrocephalus“ v Národní přírodní rezervaci „Řežabinec, Řežabinecké tůně“	77

SBÍRKY

Václav Vlček	
Snímání z kříže v expozici píseckého muzea	83
Petr Hesoun	
Sbírka vážek v Prácheňském muzeu	88

MUZEJNÍ AKCE

Jan Adámek	
Výstava fotografií Jiřího Škocha	92
Irena Mašíková	
Miroslav Pechánek - užitá grafika	95

Jan Kotalík	
Výstava Milana Knížáka v galerii PM	98
Jaroslav Cícha	
Zpráva o výzkumu nového naleziště ametystů v Přílepově u Milevska	101
Karel Pecl	
Expedice zoologů do Malajsie a na Indonéské ostrovy - Sumatru a Jávu	104
Jan Kotalík	
Výstava „120 let píseckého muzea“	113
Václav Bartoš	
K pojetí výstavy „120 let píseckého muzea“	114

**PRÁCHEŇSKÉ MUZEUM V PÍSKU
ZPRÁVA O ČINNOSTI ZA ROK 2004**

Odpovědný redaktor: Václav Bartoš

Výkonný redaktor: Mgr. Jan Adámek

Sazba, grafická úprava a technická realizace: IRES Písek

Vydalo Prácheňské muzeum v Písku v roce 2005 v nákladu 300 ks

Účelový tisk pro muzea, spolupracovníky a příznivce Prácheňského muzea

ISBN 80-86193-16-0